ABC Amber Palm Converter, http://www.processtext.com/abcpalm.html

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\F\FLOS František_Flos František - Lovci orchidejí 3.pdb

PDB Name: zdroj
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 16.8.1973
Modification Date: 16.8.1973
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

FRANTIŠEK FLOS

LOVCI ORCHIDEJÍ

TŘETÍ DÍL

ALBATROS PRAHA
D E L T A

(c) Karel Flos, Vlasta Flosová and Jiřina Karlíková,1962, 1966,1970
Adaptation (c) Miroslav Petrtýl, 1962, 1966, 1970
llustrations (c) Karel Toman, 1970

I.
STAŘÍ ZNÁMÍ NA "NEDERLANDU"

V polovici měsíce dubna vyjížděla časně ráno ze singaporského přístavu parní loď.

Na palubě ohrazené jednoduchým zábradlím pobíhá sem a tam nevelký mužík s rusým knírkem pod vyčnívajícím ostrým nosem a s chocholkou světlých vlasů na hlavě. Hrozí davu lidí zevlujících na pěkném nábřeží, zvláště však jedné skupině smějících se oškubanců, z jejichž klubka se před chvílí jen stěží vymotal. Ztratil přitom klobouk a rukáv. Není proto divu, že je rozzloben. Opozdil se ve městě za svými druhy, kteří ho předešli na člun, a vmísil se mezi prodavače. Snad si chtěl doopravdy koupit na cestu ovoce nebo jiné sladké plody, snad si chtěl jen zažertovat, avšak se zlou se potázal. Vrhli se na něho a podávali si vzácného kupce z ruky do ruky, nabízejíce mu s křikem a láním své zboží.

Nekoupil nic, vytrhl se jim z rukou, oželel klobouk i rukáv, obdržel i rozdal několik štulců a políčků, podtrhl nohy černému chlapíkovi a polom utekl jako zajíc pronásledovaný chrty.

"Ať na vás padne síra a oheň, ať spálí vaše špinavé město i vás všecky na prach a popel!" zaklínal po způsobu starých Hebrejů. "Sem už se nevrátím ani po smrti."

"Ale, drahý mistře, příteli Loupáčku, proč se tak rozčilujete?" ozval se za rozhněvaným mužíkem hlas a mladý štíhlý muž usmívaje se položil ruku na mužíkovo rameno.

"Jen uvažte, pane Jene, jen si pomyslete, ta cháska banditů by mne byla roztrhala! Podívejte se na můj kabát! A teď se všichni smějí a pitvoří. Jen poslouchejte, něco křičí."

"Smějí se nám a naší lodičce. Avšak nedbejme posměchu a všímejme si okolí! Jestlipak víte, milý mistře, že tento ostrov byl před lety pustý? A nyní se na něm rozkládá veliké město a ostrov sám se podobá krásné zahradě. Lituji, že jsme se v Singapore zdrželi tak nakrátko."

"Ach, jak chválím vašeho strýce, že nás tak brzy odvádí z tohoto babylónu," pravil mužík horlivě a odvrátil se od přístavu i od města. "Rád bych věděl, jak dlouho se budeme houpat v této kocábce na moři."

"Protože Nederland pluje k ostrůvku Billitonu, aby dovezl jakousi zásilku do Tandjungpinangu, vykonáme zajížďku na jih asi 500 km, a protože odtud do Pontianaku na Borneu je přes 300 km, ujedeme tedy celkem přes 800 km, což je ovšem procházka pro lidi, kteří přijeli až z Anglie do Singapore. Kdyby strýc František najal čínskou džunku..."

"To strační hnízdo s očima na přídi? Ani za království bych do něho nesedl!" hrozil se mužík.

"Kdyby strýc najal džunku, mohli jsme plout přímo a vykonat cestu pouze 420 km, nejvýš 450 km dlouhou. Protože však džunce nedůvěřuje jako vy, milý mistře, najal tento parník, o nějž mám vážnou starost, až jeho kapitán van Schotten se nahne přes zábradlí, potom se loď jistě zvrátí pod jeho tíží. Hleďte, mistře, jak si zbytečně van Schotten zajíždí," dodával mladý muž a rozevřel desky v nichž byla nalepena mapa Zadní Indie a Sundských ostrovů. "Z cípu této lopatky vyjíždíme," řekl a ukazoval mužíkovi tužkou Singapore, "a míříme sem do Pontianaku."

"A jak se jmenuje ta hruška?" ptal se mužík, ukazuje na Borneo. "To je Borneo, cíl naší cesty; správně jste uhádl její tvar, ano, Borneo má tvar krátké hrušky a tato kýta u Malacky se jmenuje Sumatra."

"A ten nosatý měsíček?" vpadl mu mistr Loupáček do řeči.

"To je Celebes," odpověděl mladý muž, "kdežto tento dlouhý ostrov se jmenuje Jáva a tyto drobné ostrovy jsou Moluky."

"I na mou duši, to jsem rád, že to nyní vím, protože to za chvilku zase zapomenu. Víte, pane Jene, čemu se divím? Povím vám to. Divím se, co budeme na tomto ostrůvku půl roku dělat, vždyť jej proběhneme za tři dny."

"Možná, mistře Loupáčku, možná že za dva. Jak dlouho byste asi šel z Liberce do Prahy?"

"Počítám dva tři dny, a to bych musel vykročit," odpověděl mužík. "Nu, dobrá, a z Prahy do jižních Čech ke hranici byste musel jít asi 200 km, čili týden, kdybyste ušel denně 30 km. A tento ostrůvek Borneo je čtrnáctkrát větší než Čechy, pochybuji tedy, že jej přejdete za tři dny. Mimoto byste v Čechách šel po silnicích, u nichž jsou často útulné hospůdky, zatímco na Borneu jsou pralesy bez cest a hospůdka - podle našeho vzoru - ani jediná."

"Proč tam tedy jedeme, pane Jene?"

"Proč jsme kdysi procestovali Yucatan a Kostariku, proč jsme před lety prošli a projeli Kolumbii a pronikli až k přítokům Amazonky? Jedeme hledat orchideje, vzácná dendrobia, do jejich vlasti. Strýc František doufá, že tu snad najde i nové druhy orchidejí, neboť Borneo skrývá ještě mnoho tajemství. A právě tato tajemství nás, mistře, lákají. Přečetl jsem všecko, co bylo o Borneu napsáno a pro mne dosažitelné, a s radostí jsem shledal, že vnitřek Bornea je ještě velmi málo znám a že pro lovce zvěře je tam ráj. Tam si, milý mistře, zalovíme! Viděl jste už slony a nosorožce? Orangutany?"

"Jak bych neviděl?" odpověděl mistr po svém zvyku otázkou. "Cožpak jsem nejezdil na slonech, když jsem dva roky cestoval s cirkusem jako vyvolávač? Všecko to znám dokonale."

"To jsem rád, mistře, vyjedeme si spolu někdy tajně z ležení na slony!"

"Oho, oho, mladý pane, to ne! Pán by se zlobil, a pak, myslím, že bych slona neunesl, kdybyste nějakého náhodou zastřelil."

Mladý muž se hlasitě zasmál: "To věřím, mistře, a vůbec pochybuji, že nám štěstí dopřeje, abychom slony a nosorožce spatřili. četl jsem, že je lovec musí dlouho a vytrvale hledat.

Avšak pozor! Hleďte, mistře, málem bychom byli potopili to strační hnízdo - džunku! Jen se podívejte, jak je při své nemotornosti čilá, skáče jako delfín a vykuluje malované oči jako leklá ryba!"

Na palubu vyskočil z nitra lodi velký pes a s hlučným štěkotem se rozběhl k mladíkovi.

"Ach Pluto, pustili tě z klece?" zvolal Jan a hladil psa po hlavě.

Za psem vystupovali na palubu tři muži. Statný pán mužného věku, který překročil již čtyřicítku, nesl v ruce dalekohled, a vlídně pokynuv Janovi a Loupáčkovi, poděkoval jim za pozdrav. Za ním se lehce vyhoupl na palubu svižný mladík snědého obličeje a pomáhal komusi, kdo s hlasitým oddechováním namáhavě stoupal po schodech k otvoru. Nejprve se objevila velká hlava, ovázaná bílým turbanem, zpod něhož zářil červený a zpocený obličej, potom se objevily krátké paže jako přední okončetiny mrože a potom, po delší chvíli, se vykulil objemný soudek na krátkých silných nožkách. Tento kulatý ubohý tvor byl kapitán parního člunu Nederland van Schotten. Svalil se, prudce oddychuje, do široké rákosové lenošky a jen očima děkoval mladíkovi za prokázanou pomoc, přičemž lapal po vzduchu jako ryba na suchu.

Naštěstí tu již byl lodník s objemným plecháčem.

Jan popošel k mladému snědému muži a zvolal: "Diego, zdá se, že zažijeme dobrodružství hned po ránu. Málem bychom byli před chvílí přejeli džunku. To asi dopálilo copatého kapitána, proto si zavolal pomoc, a nejspíš na nás podniknou útok. Už jich je asi deset pohromadě a jejich páni nám hrozí pěstmi. Hej pane kapitáne, vidíte je také?" Otázku pronesl holandsky, neboť až dosud mluvil česky.

"Vidím a nedbám," odpověděl van Schotten, "znám ty darebáky. Zjevně se ničeho neodváží - zbabělci, avšak jsou lstiví a mstiví."

Naši přátelé se dívali s neutuchajícím zájmem na domorodé džunky, které se opět rozptýlily, směřujíce k různým ostrůvkům, jichž je tu hojně rozselo, nedbajíce kapitána van Schottena, který se radil s kuchařem o dnešním obědě.

Teprve když strýc František zaslechl několikrát slovo "rijstafel", rychle se otočil a řekl žertovně: "Pane kapitáne, prosím vás, abyste nás pohostil masem, protože dosti nedůvěřuji rijstafelu, o němž jsme se už v Anglii poučili."

"Chybujete, drahý pane, rijstafel je nejchutnější pokrm na zemi i na nebi. Můj kuchař přidává do rýže více než třicet přísad, z nichž jsou některé tak peprné, že po něm budeme pít jako houba."

"Děkuji vám, kapitáne, zajisté ochutnám tak vychvalovaný pokrm..."

"A národní pokrm, drahý pane! Podívejte se na mne, vypadám snad jako nějaký souchotinář nebo nuzák? Nikoli, a přece denně jídám skoro jen rijstafel. Avšak do oběda je ještě daleko, a proto vás, pánové, zvu na malou přesnídávku."

Vstal dosti snadno a odcházel do jídelny nestaraje se, jdou-li cestující za ním.

Strýc František zahlédl dalekohledem na jihozápadě skupinu větších ostrovů.

"Vzácný pane," promluvil mistr Loupáček vážně: "Nebylo by dobré, kdybychom odmítli první kapitánovo pozvání."

"Ale, milému mistrovi už vytrávilo," zasmál se strýc František, "nuže pojďme, do večera si ještě prohlédneme zdejší moře dosyta."

Kapitán se jen usmíval a pilně jedl. Byl rodem Holanďan, muž naprosto nevznětlivý; naopak klidný a váhavý, avšak umíněný a vytrvalý tlouštík jako jeho rodáci, kteří doma brání svou nízkou zemi proti dravému moři, které jim rve břehy, avšak nemůže unavit vytrvalý národ, který si umínil, že svou zemi moři nevydá.

Po snídani vyšli naši přátelé opět na palubu s knihami, dalekohledy a mapami. Usedli pod napjatou plachtu do pohodlných rákosových židlí, a rozhalivše světlé a lehké obleky, přijímali s povděkem závany vánku, který mírnil tropické vedro.

Pluto byl rád, že vyklouzl ze své klece, a raději zalezl do stínu, jen aby snad svou přítomností někoho nepohoršil a

nemusel opět do dusného podpalubí.

František Doležal se opět vydal se synovcem Janem Satrapou, přijatým synem Diegem a mistrem Loupáčkem na lov orchidejí. Tentokrát naši lovci zamířili na Borneo, na ostrov dosud málo ve vnitrozemí prozkoumaný, aby tu sbírali vzácné druhy orchidejí dendrobia, jež se honosí velkými, krásně barevnými a často voňavými květy.

Nevyhledával nebezpečí a dobrodružství, a že zamířil právě na Borneo, nebylo bez vážné příčiny.

Před půl rokem mu psal dávný přítel, který sídlil již několik let na řece Pinohu. Měl velké plantáže a založil zde celé háje užitečných palem. Sděloval, že zde lze nasbírat mnohé vzácné druhy dendrobií, a zval vřele starého druha k sobě.

Oba mladíci Jan a Diego četli dopis a tak dlouho prosili, až dosáhli svého cíle. Ani otec, ani strýc by nemohl odolat prosbám, a jak měl odolat muž, který byl zároveň otcem i strýcem a sám toužil po cizích krajích!

Kdyby se byli tito tři chtěli vydat na Borneo sami, byli by museli dříve vypravit pohřeb mistru Loupáčkovi, neboť prohlásil, že umře, dříve než vsednou na parník, ba dříve než opustí Londýn. To ovšem nemohli dopustit, a proto se svěřili péči osvědčeného všeuměla mistra Loupáčka, který se jako dítě už těšil, co všechno si na Borneu nachytá, co všechno si přiveze do svého zvěřince a jak potěší londýnskou drobotinu.

Li-lu dosud chodila do školy. Chtěla ovšem také do světa, avšak byla rozumná a uznala, že nemůže odplout. Statečně potlačila slzy až do odjezdu. Oba bratři jí slíbili, že jí budou často, velmi často psát.

Nyní seděli ve stínu rozpjaté plachty a učili se malajštině. Jan však pilně psal tužkou na papíře položeném v knize. Komu asi psal, že se přitom tak mile usmíval? Bystrý zrak Diegův to uhodl, usmál se na Jana a pokýval na souhlas hlavou.

Nyní se oba mladí muži nemuseli stále ptát strýce Františka. neboť pilně studovali podle svých zálib. Jan jako náruživý lovec se velmi horlivě obíral přírodními vědami a zeměpisem, kdežto Diego si zamiloval zvláště strojnictví a stavitelství.

Ovšem nezanedbávali nic, co doplňuje vzdělání mužů. Až dosud vykonané cesty jim znamenitě prospěly a moudré strýcovy rady i jeho všestranná podpora jim usnadnily přemáhání různých překážek, takže Jan i Diego si získali v širokém okruhu svých známých a přátel pověst mužů vysoce vzdělaných a ušlechtilých.

II.

ZE SINGAPORE DO PONTIANAKU

Plavba k Billitonu není jednotvárná, neboť mimo čínské džunky projíždějí tudy četné lodě na lince ze Singapore do Batávie na Jávě anebo směřující k úžině Bali a potom dále k Austrálii.

Nederland pospíchal k jihovýchodu, aby dorazil ještě za světla do přístavu. A opravdu, dříve než kleslo slunce za ostrov, spatřili naši přátelé dávné známé: palmy kokosové, kávové a keře pepřové.

Město Tandjungpinang je nelákalo - na prohlídku bylo už pozdě - a proto po večeři, když se opět jako u oběda marně namáhali vyznat se v šedivé rýžové kaši, nazývané rijstafel, a uznat jejích třicet ctností, usedli dva a dva k šachovnici.

Jan hrával rád s mistrem Loupáčkem, býval však často poražen, což mistra nesmírně těšívalo. Aby však zmírnil žalost poraženého odpůrce, jehož miloval víc než svůj život, tvrdíval, že Jan hrál roztržitě, což snad bylo vskutku pravda, a potom - "Loupáčka učil hrát skutečný Peršan, který krotil zvířata pro zvěřince!"

Když se naši přátelé ráno probudili, plul již Nederland úžinou Karimata a směřoval k severovýchodu.

Nezmírní-li parní člun svou rychlost, dorazí v poledních hodinách do největšího přístavu v západním Borneu, do Pontianaku.

Po snídani zahnal prudký tropický liják naše cestující do podpalubí déle než na hodinu, a když se po dešti vrátili na palubu, z níž se pářilo jako z kotle, kapitán se jim smál a radil jim, aby se na Borneu dlouho nezdržovali, bojí-li se deště."

"Cožpak tam tak často prší?" tázal se mistr Loupáček.

"Teď, v době sucha, můžete zmoknout denně jen dvakrát nebo třikrát," odpovídal tlustý Holanďan, usmívaje se celou zardělou tváří.

"A v době mokra?" otázal se udivený mistr prudce.

"To, milý pane, ani neuschnete," odpověděl kapitán a kolébal se ke své lenošce.

"Ne, v téhle zemi hastrmanů se mně nebude líbit," bručel mistr Loupáček, "nejsem rád, když mi nebe pere několikrát denně prádlo na těle. Nabobtnám tam jako fazole a puknu."

Již o jedenácté hodině bylo zřejmo, že, se Nederland blíží k důležitému přístavu. Nejen četné džunky, ale i velké parníky se objevily na obzoru a pluly směrem k východu.

Dobrými dalekohledy bylo možno spatřit tamější nízký pruh nad mořskou hladinou, který stále temněl, vyrůstal a měnil se, neboť z původní roviny se stále zřejměji zdvihaly kopce. Potom již naši přátelé odložili dalekohledy a spatřili i bez nich břehy zalesněných ostrůvků a už i blízkou pevninu velkého Bornea.

K poledni vjel Nederland do přístavu, vyhnuv se opatrně velkým lodím i houfu člunů, a protože měl malý ponor, mohl přistát těsně u mola.

Tropické vedro zmalátní ovšem Evropana, ale nezmoří obchodníka, který větří výdělek a žene se za ním jako lovecký pes.

Také Nederland byl pronásledován takovou smečkou, avšak dosud klidný kapitán van Schotten se nahnul přes zábradlí a sliboval jim strašným hlasem něco tak líbezného, že loďky brzy odrazily.

Poledne není vhodná doba k prohlídce města, zvláště když slunce stojí přímo nad hlavou, a proto naši přátelé přijali raději pozvání k obědu. Až se k večeru ochladí a úředníci se prospí, bude dosti času na to, aby si strýc František vyřídil úřední jednání u holandského rezidenta a u domácího knížete (rádži).

Opatrný strýc František přivezl s sebou důležité listiny a doporučení, neboť věděl, že je zde bude velmi potřebovat. Holandská koloniální vláda vítá sice cizince na Sundských ostrovech, zejména chtějí-li zde pracovat, obchodovat anebo jen cestovat. Protože však domorodé obyvatelstvo usiluje o svržení panství cizinců, dbají nizozemské úřady

velmi horlivě na to, aby do "jejich" území nevnikly podvratné živly, a nedovolují, aby sem byly dováženy zbraně. Proto jsou prohlídky přísné a úředníci zabavují i zbraně určené k sebeobraně.

Mimoto bylo nutno vyžádat si rádžovo dovolení (ačkoli je rádža úplně podřízen nizozemské nadvládě), aby cizinci směli v "jeho" území cestovat a lovit.

O to všecko se strýc František postaral již v Anglii, ještě než se vydal na cestu do Holandské Indie, jak se totiž ostrovy Sumatra, Jáva, Celebes a některé menší vcelku jmenují.

Když se strýc František vrátil z města, nezastihl na Nederlandu své druhy. Asi si dosud prohlíželi Pontianak, rozložený na pravém břehu řeky Kapuasu. Město nevyniká výstavností, nejsou zde starobylé veliké budovy, ba ani přístavní tvrz Dubus s posádkou sto padesáti mužů, ani továrna na palmový olej není vábivá svým vzhledem. Ale přesto přese všecko je tu však tolik zvláštnosti, které dovedou upoutat zraky i mysl mladíků, kteří před čtrnácti dny opustili Londýn.

Již čilý přístavní ruch a pestré obyvatelstvo na ulicích dovedou vzbudit zájem. V přístavu se nakládá na lodi mnoho kokosových ořechů, sága, kávy, tabáku, rýže, různých pryskyřic, pepře, gutaperči, zvláště pak kopry. A vidí-li cizinec malajce, čínany, Araby, Indy a mezi nimi obchodní jednatele různých národů asijských i evropských, zadívá se na tento kaleidoskop na hodiny dlouho. Zvláště čilý mistr Loupáček chtěl všecko vidět a všeho okusit z různých plodů, jež tu na opálkách lákaly barvou nebo vůní ke koupi.

Byl všecek utahán, neboť vedl Pluta na řetízku a nerozumný pes měl každého za darebáka, kterého je nutno chytit za krk. Nedbal moudrých napomenutí a často táhl za sebou ubohého mistra přes ulici, když se rozběhl za podezřelým chlapíkem.

Jan a Diego si nakoupili různé druhy ovoce, jež je u domorodců oblíbenou potravou.

Když se vrátili na člun, oznámil jim strýc František, že doporučující listy byl přijaty velmi vlídně. Naši přátelé mohou bez překážky plout na svém Nederlandu, kam jim libo i od celní prohlídky byli osvobozeni. Také domorodý kníže pranic nenamítal a blahosklonně přijal dary Evropanů.

Strýc František se již v Londýně dověděl, že se u těchto domorodých potentátů nic bez darů nepořídí. Nemusel by se jich ovšem obávat, avšak zkušenému muži šlo o dobrou vůli. Marně přemýšlel na vhodných darech. Zbraně, šperky, hodinky, látky jsou věci už tu známé a musí být velmi drahé, aby obdarovaný nebyl uražen, nutno tedy vymyslit něco nového. Tu si strýc vzpomněl na domácí telefon a na hlučné hrací stroje.

Obdaruje tedy pontianackého rádžu telefonem, který bude zítra v paláci instalován. Firma E. Loupáček a spol. ručí za bezvadné provedení.

Co firma slíbila, též znamenitě provedla. Z pracovního kabinetu rádžova bylo možno telefonovat na tři místa: k ministrovi, štolbovi a do kuchyně.

Rádža se velmi radoval, když uslyšel z aparátu hlasy svých nejvěrnějších a nejpotřebnějších dvořanů. Naučil se velmi snadno mluvit, hůře to šlo s posloucháním.

Na důkaz vděčnosti pozval kníže Evropany k večerní hostině, při níž zvláště ohňostroje a kejkle najatých umělců měly oslnit cizince. Tu teprve Loupáček žasl, co ti chlapíci umějí. Jen on jako odborník dovedl ocenit obratnost, zchytralost a úskoky kouzelníků, kterým evropští kouzelníci nedorostli se svým uměním ani po kolena.

Teprve k ránu odcházeli naši přátelé ze slavnosti unaveni přerozmanitými dojmy.

Strýc František zamýšlel již příští den opustit Pontianak a vydat se proti proudu největší řeky západního Bornea. Proto požádal kapitána van Schottena, aby byl připraven k odplutí. Tu ale k člunu přirazila lodice, poháněná vesly dvou Malajců. Na lavičce však seděl Evropan, který si přál promluvit s kapitánem.

Osmahlý, hezký, asi třicetiletý muž vystoupil svižným krokem na palubu. Lehký, bílý oblek a přílbový klobouk pěkně slušely štíhlé, a přece silné a vysoké postavě. Jeho poklona a pozdrav prozrazovaly, že cizinec žil mezi slušnými lidmi.

Kapitán van Schotten odpočíval jako obyčejně ve své široké lenošce, a poděkovav na pozdrav, vybídl cizince, aby se také posadil.

"Děkuji vám, kapitáne, nejsem unaven, mimoto vás nechci dlouho obtěžovat, odmítnete-li mou žádost. Dověděl jsem se, že brzy odplujete proti proudu Kapuasu, a přišel jsem se vás zeptat, jestli byste mne přijal na palubu a dovezl do Sekadovy. Zmeškal jsem loď, která předvčírem odjela, a nerad bych čekal týden v Pontianaku. Mám jen malá zavazadla, která vidíte v loďce, a ochotně zaplatím.

"Pane, parní člun Nederland i s kapitánem van Schottenem," přitom sklonil jen hlavu, "jsou naprosto ve službách mijnheera Tolešala z Londýna," přitom ukázal pohybem očí na skupinu přátel hovořících nedaleko u zábradlí, "a jen mijnheer Tolešal může svolit, abyste byl přijat na loď."

"Páni jsou Angličané?" otázal se ještě cizinec, patrně zklamán.

"Nevím, pane, ale myslím, že v Londýně žijí většinou Angličané," odpověděl kapitán a nepatrně se usmál nejapné otázce.

Cizinec chvilku váhal, potom se však rozhodl a přistoupil ke skupině našich přátel: "Dobrý den, pánové," pozdravil anglicky a lehce se uklonil, "kapitán Nederlandu odmítá mou žádost; nemůže mne prý přijmout na loď a dopravit na žádané místo bez vašeho svolení. Jsem plantážník, jmenuji se Patrick Talbot a jsem rodem Ir z hrabství Connaughtského. Vracím se z obchodní cesty, zmeškal jsem loď plující proti proudu řeky a týdenní čekání na jinou loď mne velmi mrzí. Proto vás prosím, abyste mne vzali s sebou."

Strýc František pohlédl bystře na cizince a potom odpověděl: "Vaše žádost, pane Talbote, mne uvádí do rozpaků. Ne snad proto, že není na lodi místo, ale proto, že sami jsme zde cizinci a musíme dbát opatrnosti. Najal jsem malou parní loď pro sebe a své přátele. Naše společnost je důvěrná a každý cizinec do ní přirozeně zasáhne rušivým způsobem."

"Chápu a uznávám vaše důvody, pane," odpověděl cizince klidně, "avšak zaručí-li se za mne zdejší nejlepší obchodní firmy a banky, nebude příčiny k nedůvěře. Mimoto vám slibuji, že se po celou plavbu vynasnažím, abych vás co

nejméně obtěžoval."

"Dobrá pane," řekl strýc František, "nevzdávám se svých podmínek a odjedu s vámi do města, abych promluvil s vašimi známými. Pojďme!"

Cizinec souhlasil a oba odpluli na loďce hosta.

Jan a Diego pohlédli na sebe, a sotva strýc František s cizincem poodešli, nemohl se Jan zdržet, aby nezašeptal:

"Vida, jak se opakuje historka s Carlosem? Pamatuješ se, Diego? Podobně nás žádal v Barranquille neznámý mladík, abychom ho dovezli do Bogoty."

"Jenže Carlos žádal o tajnou ochranu, kdežto tento muž podává záruku nejlepších obchodních domů," odpověděl Diego. "Ale ještě někdo sem pospíchá. Podívej se Jene, na těch šest veslařů. Ti mají naspěch!"

Opravdu, k lodi mířili veslaři, avšak než dojeli, povstal v lodici Malajec oděný v hedvábný sarong a volal:

"Honem, vstupte do lodice, vznešený rádža poroučí a prosí - stroj nemluví!"

Jan a Diego se bezděky zasmáli.

"Ubohý telefon brzy oněměl!" zvolal Jan. "Otec odjel a nezanechal rozkazy. Co dělat?"

Vtom vystoupil z podpalubí mistr Loupáček, a když se dověděl, co se stalo, ihned se rozhodl, že se vydá do rádžova paláce a podívá se, co se stalo. Nástroje - dlátko, kleštičky, pinzety - nosil stále v kapsách a proto pokynul Malajcům a vzkřikl česky: "Přirazte, chlapci, k boku! Tak pozor!" a než se kdo nadál, přehoupl se přes zábradlí a skočil do lodice, až se povážlivě zakolébala.

Malajec poznal "instalatéra" a byl spokojen, že má aspoň jednoho. Poručil tedy veslařům, aby veslovali, co síly stačí.

V paláci byl mistr Loupáček vlídně uvítán. A protože nerozuměl ani slovo, rozběhl se přímo k aparátům.

Začal u pana ministra. Na první pohled poznal, že se kdosi snažil prozkoumat vnitřek aparátu; rozebrat jej sice dovedl, ne však opět složit. Protože rádžu nová "hračka" těšila, často volal ministra. Najednou však nikdo neodpovídal. Z toho vznikl poprask a zmatek.

Ministr, který zastával zároveň úřad domácího správce a prvního komorníka, lhal a tvrdil že "stroj" polámal někdo cizí.

Běda mu, jestli cizinci již odpluli! Proto ten spěch a shon.

Mistr Loupáček si ovšem věděl hned rady, přesto však nesměl spravit aparát hned, musel si nasadit skřipec, pokývat hlavou, poklepat na skříňku, hluboce se zamyslit a potom s vážnou tváří chirurga přikročit k dílu. Ťukal, vrtal, naslouchal, popotahoval naslouchátko, několikrát na ně dýchl a zase je otřel, až posléze prohlásil že už to půjde, že stroj bude zase mluvit. A mluvil! Byla z toho v paláci velká radost. Sám rádža mistru Loupáčkovi vřele děkoval.

"No dobrá, dobrá, rádo se stalo," odpovídal mistr Loupáček česky, "ale to jim radím, vašnosto, aby každého klepli přes prsty, až je bude strkat, kam nemá. Nazdar, nazdar!" loučil se s dvořany, uctivě se uklánějícími.

Vyprovodili ho k lodici a odvezli k Nederlandu. Za mistrem Loupáčkem vystoupil na Palubu Malajec a složil tam objemný, avšak lehký balík. Potom se rychle poroučel.

Na Janovu otázku "co to je?", vážně odpověděl: "sarong."

Opravdu, rádža poslal cizincům čtyři krásné pláště, aby se odvděčil za dar; byla to spíš zdvořilost než vděčnost, neboť tuto vlastnost prý Malajci neznají.

Brzo po návratu mistra Loupáčka se objevila i cizincova lodice, z níž vystoupil na palubu strýc František a pan Talbot. Veslař za nimi vynesl dva nevelké vaky. Bylo zřejmé, že záruka obchodníků dostačila a že strýc František přijal pana Talbota na Nederland jako cestujícího.

A protože zásoby potravin byly naloženy už ráno, poručil kapitán, aby byla zdvižena kotva a Nederland se obrátil k jihu, aby vplul do ústí jednoho z četných ramen řeky Kapuasu a tudy pronikl do hlavního řečiště.

Kapitán van Schotten se vyznal na řece velmi dobře, a za hodinu po odplutí zmizely všechny známky přístavu i města. Oba břehy byly porostlé palmami. Bylo však zřejmé, že palmy tu nerostou divoce, nýbrž že jsou zde účelně pěstovány. Řeky jako přirozené a jediné dopravní cesty přilákaly na své břehy četnější obyvatelstvo, které zde snadněji prodávalo své plodiny. Borneo je jinak velmi řídce obydleno.

Jan se už strýce nemusil vyptávat na různé druhy palem, naopak rád vykládal mistru Loupáčkovi, proč dlouhé dřevěné domy stojí na kůlech, proč se nad nimi sklánějí vysoké palmy betelové a proč pod nimi rostou nízké keře.

"Protože je tady vlhko a nesmírné množství žab, plazů a jiné dotěrné a kousavé drobotiny, postavili Malajci své chýše na kůlech často až metr i půldruhého metru vysokých. Palma areková dává jim plody, jejichž řízky Malajci balí do listů betelového pepře, k tomu přidávají trochu vápna (někde i štipec tabáku) a z toho všeho udělají svitek, velký jako půl doutníku, a ten žvýkají v ústech. Je to palčivý pamlsek, který v ústech prý chladí jako mátové pokroutky. Sliny barví na červeno a zuby na černo. Uvidíte to a jistě to i okusíte."

Ale mistr Loupáček tvrdil, že to neokusí, protože si chce poslední přední čtyři zuby zachovat bílé.

Ačkoli Loupáček odmítl učebnici malajštiny, učil se malajsky jen poslouchánim velmi rychle. Když Nederland na žádost našich přátel zakotvil u větší osady a domorodci přinesli různé ovoce na prodej, spustil mistr Loupáček zdvořile: "Bábabejk papákýtu." A ejhle, Malajec mu rozuměl, vycenil černé zuby, daleko odplivl červenou slinu a podával mu pěkné banány, aniž se usmál.

III.

"NEDERLAND" PŘIJME HOSTA

Pan Talbot se opravdu podle svého slibu snažil, aby nerušil důvěrný kroužek pohostinných cizinců, avšak srdečný Jan bezděčně trpěl, když viděl toto úsilí pana Talbola.

Pěkná postava, sličný obličej, vlídná řeč a ušlechtilé pohyby doporučovaly statného muže velmi příznivě, a tak se stalo, že Jan a Diego přišli k hostu a žádali ho, aby se zúčastnil společné zábavy. Pan Talbot přijal pozvání zjevně rád a s uspokojením. Poznal, že nedůvěra vůči němu pominula, a nevzpomínal s nevolí na počáteční opatrnost pana Doležala.

"Ačkoli jsem se vám, pánové, představil," pravil, usedaje mezi naše přátele, "cítím přece povinnost, abych vám sdělil některé podrobnosti o své osobě, ovšem, dovolíte-li a nebudu-li vás nudit."

"Prosím, abyste jednal podle své libosti, vaše dosavadní sdělení nám dostačí, a všichni se postaráme, abychom v dalším vzájemném styku zahladili nemilý dojem prvních rozpaků," řekl strýc František.

Jan a Diego kouřili cigarety a nabídli panu Talbotovi ze zásob, které si vezli z Londýna.

"Děkuji," odpověděl pan Talbot a vzal si cigaretu, "podívejme, stará známá, již mnoho let jsem ji neviděl."

"Už dávno jste odešel z vlasti?" ptal se Jan se zájmem.

"Před dvanácti lety, mladý muži," odpověděl pan Talbot. "Můj otec je Ir ze západního cípu ostrova. Pánové jako Angličané jistě znají irské poměry velmi dobře," dodal pan Talbot a bystře pohlédl do obličeje Františka Doležala.

Strýc František se usmál:

"Nejsme Angličané, pane Talbote, jsme Češi, kteří žijí v Londýně, protože Londýn je pro naše povolání velmi výhodné místo. Obávám se, že jste o českém národě dosud neslyšel."

Pan Talbot nemohl utajit radostné překvapení.

"Jakže, pánové nejsou Angličané, a přece mluví anglicky líp než já? Ach, to je výborné! Pardon, pánové, odpusťte mi mou neslušnou prudkost, je vám ale jistě známo, že my, Irové, nemáme důvod, abychom Angličany milovali. Proto mé radostné vzrušení..."

"Není třeba, abyste se omlouval, pane Talbote," řekl vážně strýc František, "my Češi dovedeme lépe než mnohý jiný národ posoudit, jak je těžké a trpké jho národa. Jsme připoutáni k Rakousku, které nenávidí a utiskuje Slovany. Češi jsou nejzápadnější Slované v Evropě. Pohlédnete-li na tuto mapu, poznáte, kde řeží naše vlast."

"Ach pánové!" zvolal pan Talbot živě a vstal. "Buďte srdečně pozdraveni. S lítostí se přiznávám, že neznám vaši vlast, ačkoli jsem do svého osmnáctého roku navštěvoval různé školy, ale, bohužel, buď nás tam o střední Evropě nic neučili. anebo jsem všecko zapomněl. Tolik je však jisté, že se v anglických školách, kde jsem studoval, učí sice zeměpisu dost podrobně, avšak že se věnuje veškerá pozornost jen oněm končinám, jež jsou anglickými državami. Domnívám se, že mnoho vzdělaných Angličanů neví o vaší vlasti víc než já."

Naši přátelé se zasmáli a vzpomínali si na časté veselé příhody, kdy se ukázalo, jak chatrné jsou zeměpisné vědomosti Angličanů, Francouzů, Holanďanů, Belgičanů i Španělů o střední Evropě.

"Protože jsem byl jen obstojný student," vypravoval pan Talbot dále, "a neměl jsem chuť stát se úředníkem a protože doma jsem byl přebytečný, odhodlal jsem se po zvyku a obyčeji svých rodáků vydat se do ciziny. Většinou se mí rodáci plaví do Ameriky, já jsem se rozhodl pro Sundské ostrovy a vybral jsem si Borneo. Nepřijel jsem sem s prázdnýma rukama, otec mi dal co mohl, nešel jsem také nazdařbůh, nýbrž měl jsem určitý plán. Budu na Borneu sbírat kokosové ořechy, řekl jsem si, a nebude-li tam ořechů jako žaludů nebo bukvic, musím je vypěstovat. Nesmějte se, pánové, bylo mi osmnáct let, a jak známo, v těch letech, kdy se ukazují známky příštích vousů, nerostou dosud zuby moudrosti.

Avšak něco moudrého jsem prve vykonal. Ačkoli jsem zboží dosud neměl, postaral jsem se v Belfortu o jeho dobré odbytiště. Tam jsem se za studií seznámil s mydlářem, který mi sliboval, že kokosové ořechy ode mne koupí, kdykoli mu je pošlu. Dodnes nevím, kdo z nás byl pošetilejší, zda já anebo mydlář! Nebudu vás nudit podrobnostmi. Jsem už na Borneu dvanáct let a ořechy sbírám na svých plantážích, kde pěstuji palmy. Povolal jsem sem staršího bratra jako společníka, mám pohodlný dům, mé dvě sestry jsou provdány a moji rodiče žijí spokojeně. Ach, na maličkost bych byl zapomněl. Všechny své ořechy posílám mydláři do Belfortu, a tak se nám přece splnilo, co jsme tenkrát ujednali, aniž jsme znali poměry. Budu velmi šťasten, navštívíte-li mne, pánové. I můj bratr se velmi potěší, spatří-li po čtyřech letech opět Evropany," končil Patrick Talbot své vypravování.

Naši přátelé poděkovali za pozvání, a protože důvěrné sdělení přirozeně vyzývá k důvěrnosti i posluchače, dověděl se brzy i pan Talbot o účelu výpravy. Ničemu se nedivil, naopak schvaloval výpravu a sliboval dobrý úspěch. V pralesích je hojnost orchidejí, ovšem nelze je získat bez obtíží a nebezpečí. Nejnebezpečnější je podnebí, a mimoto je nutno varovat se četných plazů, divokých zvířat a často i lidí.

Pan Talbot byl velmi potěšen, že se bude moci příjemným cizincům odvděčit radami a zkušenostmi, jichž sám často nabyl velmi trpce. Jan a Diego ujišťovali ovšem pana Talbota, že se o Borneu poučili důkladně a že vůdce jejich výpravy, strýc František, je prozíravý cestovatel. Avšak strýc František sám prohlásil, že zkušenost je nade všechny vyčtené moudrosti, a žádal pana Talbota, aby je při každé vhodné příležitosti upozornil na zajímavosti.

Zvonec volal k obědu. Cestovatelé se zdvihli, aby kapitána van Schottena nenechali dlouho čekat s ubrouskem pod masitou bradou.

Mistr Loupáček si vyčíhal chvilku, když Patrick Talbot poodešel, a přitočiv se k němu, řekl důvěrně: "Drahý pane, jsem v domě pana Doležala správcem a ředitelem jeho zoologické zahrady. Upozorněte mne laskavě na všecko, co bych mohl chytit, zkrotit a odvézt do Anglie, je to pro vědu - rozumíme? Pro vědu a potěšení londýnské mládeže."

Pan Talbot byl trochu překvapen, avšak když viděl velmi vážný mužíkův obličej. Vzpomněl si na svého profesora ze školy a řekl zdvořile: "Pane profesore, splním ochotně vaše přání." Poklonil se uctivě a odcházel do jídelny.

Loupáček ustrnul: "Saprlot, Loupáčku, ty musíš dělat dojem!" a v návalu rozpustilosti vykřikl na řeku co už uměl po malajsku. "Bábabejk, papákýtu!"

Kuchař Nederlandu překvapil cestující některými novinkami, které nakoupil v přístavu. Našim přátelům zvláště chutnaly rožněné řízky chleboně, připomínající škrobovité a nasládlé brambory, a také říční ryby byly radostně uvítány. Výtečné ovoce dráždilo chuť nejen vůní, nýbrž i lahodnou chutí, a když kuchař slíbil, že donese kávu na palubu, vyšli všichni spokojeně z jídelny.

Pan Talbot chválil kuchaře a tvrdil, že v tropech je nutno dobře a pravidelně jíst, neboť v zemi, kde panuje tak krutě dyzentérie a malárie, velmi záleží na pravidelném zažívání.

Nederland plul blízko pravého břehu, takže naši cestující mohli pozorovat nejen rostlinstvo, ale i roztroušené chýše domorodců.

"Podívejte se, ovoce, jehož řízky vám tak dobře chutnaly," zvolal pan Talbot, ukazuje na slabý strom, o jehož kmen se opíral veliký vejčitý plod s drsnou slupkou. "To je chleboň! Domorodci jej milují a požívají nejen jeho vařené nebo pečené plody, nýbrž zužitkují i jeho dřevo a listí."

Až k řece se tlačila houština křovin s dlouhými listy podobnými cykasům. Jakmile je Jan spatřil, pospíšil si, aby ukázal panu Talbotovi, že ho tak snadno nic nepřekvapí, určil přesně, že tu roste nipa fruticans.

"Velmi dobře mladý muži." odpověděl pan Talbot s úsměvem. "I tato rostlina je u domorodců velmi oblíbena. Z nezralých plodů vyrábějí víno a listí užívají jako krytiny. Avšak, podívejte se, pánové, na ten vysoký strom, dosahuje výšky jistě padesáti metrů, a dobře si pamatujte jeho podobu! Domorodci mu říkají ‚džin taolang' a rádi se mu vyhnou, nepotřebují-li jeho šťávu. Je velmi jedovatý, ba i jeho vůně omamuje. Proto nikdo nevyhledává jeho stín z obavy, aby pod ním snad neusnul navěky."

"Nezadá si tedy s ipoku, která tu taky roste." řekl Jan ledabyle, avšak potají se podíval na pana TaIbota, zdali se diví. A Patrick Talbot se skutečně divil.

"Jak pozoruji, jsou pánové na cestu dobře připraveni a nebudou na Borneu překvapeni. Ach, když si vzpomenu, jak já jsem byl nezkušený a ubohý, když jsem vstoupil na Borneo, jak jsem svých zkušeností trpce nabýval!"

Strýc František a Diego naslouchali hovoru, zatímco mistr Loupáček, zahalený do svého sarongu, seděl v křesle; byl zřejmě nespokojen. Náhle mrzutě zvolal: "Stromy, keře, stromy a nikde ani ptáčka letáčka. Copak zde nejsou zvířata, pane Talbote?"

Patrick Talbot se malounko usmál: "Zde je, milý pane, tolik nejrůznější zvěře, ptactva, motýlů, brouků a různé havěti, že je všechny ani učení přírodozpytci dosud neznají, avšak jsou buď skryti, anebo jsou na toulkách. Obávám se, že už večer zhoustne vzduch kolem Nederlandu milióny moskytů..."

"To nejsou zvířata, to jsou krvežízniví trapiči," křičel mistr, "já se však ptám po opicích, mývalech, ptácích a různých potvůrkách, které se dají krotit."

Všichni se smáli a Diego se ptal mistra, zdali se mu nestýská po čáje a mýválcích.

"Stýská, velmi se mně stýská, a nevysadí-li nás ten břicháč brzy na břeh, vylezu a sám něco chytím."

"Mistře, varuji vás," řekl strýc František. "a nepřeji si, aby kdokoli opouštěl loď!"

Mistr Loupáček se neodvážil odporovat, odešel s Plutem stranou a vyměnil si s ním úlohu. Pluto chodil po dvou a mistr skákal kolem po čtyřech.

"Moskyti jsou opravdu zdejší metlou," řekl pan Talbot, "a jistě vás notně potrápí."

"Nebojíme se jich," odpověděl strýc František. "Na noclehy v přírodě máme spací pytle s ochrannou sítí a na práci v lesích rukavice a kukly se slídovou maskou."

"To je velmi dobré a důmyslné," pochvaloval pan Talbot, "nebude vám ale v kuklách a rukavicích příliš horko?"

"Snad ne, jsou velmi jemné, pevné a lehké. Ukážu vám, pane Talbote, naši výzbroj. Použili jsme všeho, co dobrého moderní průmysl vyrábí. Naše stany jsou nepromokavé a dají se uzavřít, a naše visutá lůžka ve stanech nás ochrání před hady, obojživelníky a před zdejší specialitou - stromovými pijavkami, které neprokousnou ani naše boty, ani šaty."

"Avšak zdejší podnebí, tak vlhké a teplé, zničí vaše rostliny i sbírky," namítl Patrick Talbot.

"Ani to nám neuškodí, i naše koše a vaky jsou chráněny, že do nich vlhkost nevnikne, a vnikne-li přece náhodou, dovedeme ji vysát látkami, jež ji pohlcují."

"Nemohu zatajit podivení," přiznával se pan Talbot, "avšak jsou tu i divocí lidé a dravá zvířata."

"Na zvířata máme výtečné zbraně. Lehká kulovnice porazí veliké zvíře výbušnou kulí a lidí se nebojíme. Nic od nich nežádáme zadarmo, nechceme jim překážet, sbíráme rostliny, které pro ně nemají cenu, a nemůžeme jejich zemi oloupit tak, aby to bylo zjevné a bylo jim to na škodu. Chceme ctít jejich právo a zvyky, chceme ustoupit v míru a zaplatit každou službu."

"A co Dajaci! Neslyšeli jste o lovcích lebek?" ptal se pan Talbot a nepatrně se usmál.

"Jistě! Slyšeli a četli jsme o nich velmi mnoho, a právě proto se jich nebojíme. Podle svědectví cestovatelů jsou to v mnohých kmenech lidé dobromyslní a družní, proto se jich nebojíme, naopak, umínili jsme si, že si z nich vybereme pomocníky."

Nyní se zasmál Patrick Talbot hlasitě.

"Výborně!" zvolal. "Nepochybuji, že vaše výprava bude korunována zdarem, avšak nedůvěřujte lidem příliš a na pomoc domorodců se nespoléhejte! Vyrostli v zemi, kde domorodec nemusí pracovat, aby se uživil, a proto také nepracuje. Kdybych neměl na svých plantážích Číňany, nic bych nesvedl. Domorodec pracuje den dva a vydělá tolik, aby mohl čtyři pět dní odpočívat."

"Věřím," odpověděl strýc František, "že se tato práce domorodcům nelíbí, já jim však nabídnu toulku pralesem, travinami a křovinami, plavbu po řece a jsem si jist, že mi neutečou."

"Souhlasím, ano, to se jim zalíbí," odpověděl pan Talbot a zamyslil se. "Nelze vám nic vytknout," řekl po chvíli, "a není třeba vám radit. Těším se, že poctíte můj dům návštěvou, a jsem si jist, že spíše poradíte vy mně. Není to komické?" vykřikl náhle. "Žiji na Borneu dvanáct let a stojím před vámi jako školák před učiteli!"

IV.
MISTR LOUPÁČEK V NEBEZPEČÍ ŽIVOTA

Nederland dosud plul mezi nízkými břehy a pan Talbot sliboval, že teprve u města Tajanu se břehy zvednou, protože na východ odtud protéká Kapuas pahorkatinou, a teprve u Sepanku že opět břehy klesnou až do Sintangu. Na sever od těchto míst se totiž prostírá nízká kotlina.

Strýc František se zdvořile usmíval, když rozložil velikou mapu Bornea, na které byl zaznamenán tok řeky, poznal pan Talbot, že naši přátelé jsou opravdu důkladně vybaveni. A jak se teprve podivil, když se dověděl, že právě tuto cestu z Pontianaku do Sintangu po řece vykonal první Evropan již roku 1521.

Pana Talbota velmi zajímalo, že objev Bornea se připisuje již druhům Magellanovým, jejichž kapitán byl zabit u Filipín. Když totiž Magellan šťastně proplul Atlantským oceánem a prodral se mezi cípem Jižní Ameriky a Ohňovou zemí (průlivem, jenž dnes nese jeho jméno), vplul do neznámého oceánu, jejž nazval Tichým, protože na něm nezakusil bouře. Přeplul ohromný oceán, pevně přesvědčen, že omývá asijské břehy. Po strašných svízelích doplul k Filipínám, kde byl zabit od domorodců, ačkoli bylo proneseno i podezření, že zahynul při vzpouře vlastních lodníků. Jisto je, že jeho druzi hledali cestu domů a že plujíce od Filipín, objevili Sundské ostrovy. Přepluli Indický oceán, obepluli Afriku a vrátili se šťastně do Evropy, vykonavše tak poprvé cestu kolem světa ve třech letech.

"Avšak o prvenství se hlásí Portugalec Lorenzo de Gomez," vykládal strýc František, "který prý přistál u Bornea již roku 1518, tedy o tři roky dříve než druhové Magellanovi. A opět jiný Portugalec, don Jorge de Menezes, přistál u Bornea roku 1526. Největší zásluhu má ovšem Diego Riberio, který roku 1529 první zaznamenal Borneo na své mapě."

"A odkud to všecko víte, pane?" ptal se pan Talbot udiveně, "žiju na Borneu tak dlouho a tohle všecko nevím. Pamatuji si, že jsem sice na studiích slýchal o Borneu, avšak v mé paměti se výrazně zachovalo to, že se o Borneu ještě tuze málo ví a že je prozkoumáno jen jeho pobřeží. Přiznávám se, že se mi toto sdělení tenkrát nadmíru líbilo, a přával jsem si, jako mnohý student, aby podobných neznámých zemí bylo více."

Všichni se zasmáli upřímnému přiznání Patricka Talbota.

"Věřím, že studentům je milá terra incognita," řekl strýc, "avšak jakmile vstoupí student do života, lituje každé hodiny, ba každého učitelova slova, jež ztratil, zvláště když vědomosti nezbytně potřebuje. Hledali jsme poučení již doma a hle, tu jsou věrohodné prameny, z nichž jsme čerpali a napájeli svou zvědavost."

Jan přitom podával panu Talbotovi několik odborných knih, časopisů a map.

"Ale ani to nám nestačí," dodával strýc František, "neboť jistě najdeme mnoho zajímavých čtvernohých zvířat, ptáků, plazů, hmyzu, mnoho stromů, křovin, bylin a květin, a proto bylo nutno prostudovat důkladně i přírodopis. Prosím vás však, pane Talbote, abyste to vše nepovažoval za vychloubání! Věřte mi, že vaše sdělení a zkušenosti jsou pro nás cennější než vyčtené vědomosti. Ale teď se podívejte; očekávané břehy se již objevily na obzoru a proud řeky prozrazuje, že voda pospíchá se svahů."

"Vaše pozorování jsou správná, pane," odpověděl pan Talbot, "za hodinu Nederland přistane v Tajanu."

Zvonec zval k přesnídávce a naši přátelé odcházeli z paluby do jídelny, kde je očekával kapitán van Schotten, jehož zardělý a zpocený obličej zářil z bílého ubrousku jako úplněk, když se prodírá mezi mráčky nad obzor.

Kapitán potvrdil slova pana Talbota a oznámil, že v Tajanu přistane a naloží čerstvé maso, neboť zde pod rovníkovým sluncem nelze dlouho uchovávat zásoby masa, leda sušeného, vše ostatní se rychle kazí. A protože Tajan leží na pravém břehu řeky, musel tedy Nederland, plující proti proudu, zabočit vlevo.

Cestující si umínili, že vystoupí na břeh, ačkoli pan Talbot prohlásil, že v Tajanu neuvidí nic znamenitého. Město je důležité jen pro okolní farmáře, kteří sem dovážejí své plodiny, aby je nalodili na plavidlo plující proti proudu do Pontianaku. Okolní krajina je poměrně hustě obydlena, protože je zde mnohem zdravěji než v rovině.

Kapitán van Schotten slíbil, že počká dvě hodiny. To stačilo, aby si naši přátelé prohlédli Tajan i okolí, a Patricku Talbotovi zbylo ještě dosti času, aby v městě navštívil své přátele.

Strýc František opakoval důrazně, že si přeje, aby se společníci nerozcházeli. Všichni toho byli pamětlivi a procházeli se "ulicemi" pohromadě. Když však vyšli do okolí, zanechavše za sebou domky a chýše, aby si v rovině prohlédli rýžová a tabáková pole, a zamířili k plantážím kávovníků, založeným na mírném svahu, odskočil náhle jeden člen výpravy opatrně stranou. Byl to mistr Loupáček. Jeho bystré oči spatřily nedaleko pěkné zvířátko, které vyskočilo zpod keře, běželo asi dvacet kroků a přikrčilo se k zemi.

Tohle zvířátko si chytím, řekl si mistr, a již nedbal na nikoho. Zapomněl na přísný zákaz, zapomněl na všecko, viděl jen podivné zvířátko, asi dvacet centimetrů vysoké a čtyřicet centimetrů dlouhé, jak pěkně a daleko skáče a jak rychle běhá.

Tyhle slabé nožky daleko nedoběhnou, utěšoval se mistr a běžel k místu, kde zvířátko leželo jako mrtvé.

Hop a chňapl Avšak běda, zvířátko nebylo mrtvé, ani unavené, přeskočilo přes shýbnutého Loupáčka a již opět pelášilo. To však Loupáčka jen dohřálo.

Podruhé mi neutečeš, sliboval mistr, hroze uprchlíkovi, a už zase běžel. Po třiceti krocích doběhl a hra se opakovala...

Pan Talbot dovedl naše přátele k plantáži kávovníků, avšak jejich pozornost zaujalo pole porostlé rostlinou s podlouhlými listy.

"To je sezam," prohlásil Jan, "z jehož semen se tlačí olej."

"Velmi dobře," pochválil Jana pan Talbot. "Jestlipak ale znáte tyto šplhavé křoviny? Že ne? A přece jejich plodů se v Evropě tak mnoho užívá. To je pepř."

"Pepř! Pozdravuji tě, ó pepři!" zvolal rozmarně Jan. "Teď se splnilo přání mé maminky. Kdykoli jsem ve Lhotce něco nekalého provedl, posílala mne maminka tam, kde pepř roste."

Příjemná vůně přilákala naše přátele k rozkošné skupině bíle kvetoucích keřů. Jako veliké kytice stály tu keře v tmavé zeleni.

"Benzoe," prohlásil Patrick Talbot.

"Ó ne, milý pane Talbote," opravoval hbitě Jan, "Keř se jmenuje styrax lékařský a benzoe je pryskyřice vytékající z poraněných míst. Diego, musíme si této pryskyřice trochu koupit, Li-lu miluje voňavky."

Společnost zamířila ke skupině palem na pahrbku, aby si ve stínu oddechla a setřela pot. Tu teprve strýc František zpozoroval, že mistr Loupáček zmizel.

"Kde je Loupáček?" zvolal strýc, ohlížeje se kolem.

"Nejspíš se někam zadíval," řekl pan Talbot, "nemusíte se o něho strachovat, zde je krajina naprosto bezpečná, není tu ani divoká zvěř, ani...Však co to? Podívejte se, pánové, něco se stalo, jistě něco neobyčejného."

Naši přátelé hleděli směrem vztažené paže pana Talbota. V dálce spatřili houfek lidí, pádících a mávajících dlouhými holemi.

"Běda!" zvolal náhle pan Talbot. "Vašemu druhu hrozí nebezpečí. Ano, vidím ho zřetelně. Běží a tito lidé ho pronásledují."

Diegovy bystré oči viděly lépe.

"Běžte, běžte," volal nyní Patrick Talbot, "sice je po něm veta!"

Diego a Jan už neposlouchali. Hnali se přes všechno jako chrti za vyplašeným zajícem k mistrovi, který snad ani netušil, jaké nebezpečí mu hrozí. Byl asi velmi unaven, protože padal a zase vstával a běžel, mávaje pažemi.

Naštěstí zadržel pronásledovatele silně rozvodněný potok, takže Diego, pádící jako závodní kůň, doufal, že doběhne včas z boku mezi mistra a jeho pronásledovatele.

Jan zůstal daleko pozadu, nemohl se s Diegem v běhu měřit. Pod rovníkovým sluncem se špatně běhá. Pot zalil jeho tělo a srdce div žebry neprorazilo.

"Pane Talbote, vysvětlete mi, co se tu děje?" ptal se strýc František v běhu.

"Když Malajci běží, děje se něco neobyčejného. Obávám se nejhoršího."

"Čeho se obáváte? Mluvte přece!"

"Váš druh běží, mává pažemi, vzbudil podezření, že je nemocen."

"A proto ho ti lidé honí?"

"Domnívám se, že proto. Slyšel jste někdy slovo ‚amok'?" Strýc František se rázem zastavil:

"Amok? Ano, již si vzpomínám, to je strašné šílenství, jemuž propadají zdejší lidé, kteří potom vraždí na potkání."

"Slyšte! Slyšte! Mé tušení mne nezklamalo. Slyšíte to strašné slovo? Ano, váš druh bude ubit, roztrhán davem, protože se dav domnívá, že propadl šílenství."

Strýc František zhluboka vydechl. Loupáček nezná zdejší řeč, nebude se bránit. Zahyne, zahyne!

Nejhorlivější pronásledovatel vrhl po Loupáčkovi dlouhé dřevěné vidle. Naštěstí padl právě Loupáček na zem a zůstal ležet svíraje zvířátko v náručí. Teď teprve je uštval a chytil.

Prudce oddychoval, pro pot neviděl; byl však blažen, první úlovek se chvěl pod jeho rukama.

Těžká palice se zdvihla nad ním, avšak nedopadla. Odletěla stranou, ba i Malajec zdvihl všecky čtyři, jak jím Diego mrštil.

Ostatní pronásledovatelé ani nedoběhli. Úžasem strnuli. Mladý cizinec stojí nad amokem; jistě ho zabil a teď se staví útočně proti ním. Jen když je amok mrtev! Lhostejnost utlumila prvotní horlivost. Hleděli zvědavě na cizince. Už přicházel i Jan, hluboce oddechuje, a pan Talbot z dálky volal, že se stal omyl.

Když strýc František s panem Talbotem došli ke skupině, spatřili mistra Loupáčka dosud sedícího na zemi a tisknoucího k prsům chvějící se zvířátko. Domorodci odcházeli netečně.

"Co jste to zase provedl, mistře?" ptal se strýc František přísně. "Já, vzácný pane? Já nic," odpovídal mistr nevinně, "chytil jsem čertíka, který je hned živý a hned mrtvý, to bude něco pro náš zvěřinec! Pane Jene, zavažte mi tu potvůrku do šátku, ale pevně, skáče jako veverka a běží jako zajíc; dosud není dechu ve mně, jak mne prohnala."

Když pan Talbot spatřil zvířátko, smál se, a pomáhaje Janovi, aby mu lstivý chlapík při zavazování do uzlíku neutekl, pravil: "Je to kančil, pánové, a chce-li Malajec o někom říci, že je lstivý a chytrý, přirovnává ho ke kančilovi. Je čistotný, líže se jako kočka a dá se ochočit. Podívejte se, jakou má bílou náprsenku a hnědý kožíšek, na bocích světlejší! Zajímavá je jeho špičatá tlamička, z níž dole vyrůstají ostré kly. Někteří domorodci jedí jeho měkké a nasládlé maso."

"Jen když zkrotne," liboval si mistr. "Avšak proč se sběhli ti ospalí chlapíci?"

"Jen proto, aby vás utloukli, milý pane," vysvětloval pan Talbot, "protože tady nikdo zdravý a rozumný neběhá. Měli vás za šílence."

Mistr Loupáček vyskočil pohněván:

"Já jim ukážu, že nejsem blázen. Honem, jak se řekne po malajsku: hlupáci, velicí hlupáci?"

Nikdo mistra nepoučil. Strýc František se ptal, jestli se toto šílenství vyskytuje na Borneu často.

"Velmi zřídka," odpověděl pan Talbot, "za dvanáct let jsem viděl amoka jen jednou; tehdy opravdu vraždil na potkání, dokud nebyl ubit."

Naši přátelé se vraceli k lodi, a když se Jan znovu zmiňoval o chaloupkách na kuřecích nožkách, tj. na kůlech, dokazoval pan Talbot, že Malajci dobře vědí, proč svá obydlí vesměs stavějí na kůly: "Není to jen proto, že je země velmi vlhká a že jsou tu časté záplavy, ale i proto, aby obydlí bylo chráněno před hady a žábami, a zejména před krysami. Nikde na světě není snad tolik protivných plazů, obojživelníků a krys jako na Borneu. Krysy často zničí plantáže a setbu na polích, proto je třeba pozemky oplotit drátěnými sítěmi zapuštěnými hluboko do země. Ovšem proti veverkám neubrání plodiny ani tyto sítě, a je nutno veverky chytat nebo střílet."

Když naši přátelé vystoupili na palubu Nederlandu, byl již Parník přichystán k odplutí.

Strýce Františka zajímaly zprávy o domorodcích a Patrick Talbot ochotně poučoval: "Pobřeží je obydleno Malajci, uvnitř země žijí Dajakové. Dajakové ovšem taky náleží k malajskému plemeni a sami se nazývají Olo-Ngandžu. Mimoto se setkáváme s četnými Číňany, neboť Čína vysílá své přebytečné obyvatelstvo do všech končin Země."

"To znám," odpověděl strýc František. "Sundské ostrovy byly Číňany navštěvovány již ve středověku, takže Portugalci tu v šestnáctém století zastihli mnoho Číňanů."

Diego byl zvědav na povahu Dajaků, o nichž četl, že jsou lovci lidských lebek, jimiž okrašlují své příbytky.

"I Dajaky znám," pravil pan Talbot, "a vím, že před chytřejšími Malajci ustoupili do vnitrozemí. Celé kmeny bydlí v jediném stavení, které je ovšem velmi dlouhé, neboť stále přistavují k původní stavbě. Jsou to jinak milí a dobrosrdeční lidé, nepracují rádi celé dny, zvláště se jim protiví obdělávání půdy, avšak hledáte-li pomocníky na sbírání rostlin, na prosekávání pralesů, na toulky a lovy, nenajdete lepších pomocníků nad Dajaky. Pracují za hrst rýže a smotek tabáku, protože neznají cenu peněz."

"Touha po cizích lebkách není právě příjemná vlastnost," podotkl strýc František, "četl jsem však, že Dajaci touží jen po lebkách svých nepřátel a že je lze udržet v uctivé vzdálenosti."

"Souhlasím s vašimi zprávami," řekl pan Talbot, "neboť jako se zřídkakdy vyskytuje amok, tak i zřídkakdy je možno slyšet, že by zvlášť Evropan byl zbaven nepostradatelné mozkové krabice. Ovšem, musíte, pánové, mít na zřeteli rozlehlost ostrova a to, že na něm žijí vedle mírných kmenů i velmi četné kmeny divoké. Boje kmenů jsou ovšem časté. Jisté však je, že obyvatelé Bornea nejsou Evropanům tak nebezpeční, jak se o nich psalo a mluvilo. To úplavice, malárie, cholera a mor jsou nebezpečnější. Který člověk špatně zažívá, nestřídmě jí a pije nečistou vodu, onemocní na Borneu velmi rychle, a tomu radím, aby rychle odjel. Člověk opatrný, zdravý a střídmý vzdoruje velmi snadno tropickému podnebí, i když je tak vlhké jako na Borneu."

Mistr Loupáček obratně splétal klec pro kančila. Jan a Diego mu při tom pomáhali.

I Patrick Talbot a strýc František byli přivoláni, neboť šlo o velmi důležitou otázku: Co nový zajatec jí?

"Myslím, že rijstafel mu bude nejmilejší," prohlásil kapitán van Schotten a chrochtavě se zasmál. Pak klesl do proutěné lenošky a utíral si velkým kapesníkem zardělý a zpocený "úplněk".

V.
ZA SVITU LUNY KAPUASU

Vyvýšené, často strmé a podemleté břehy poskytovaly našim přátelům rozkošnější vyhlídky než břehy ploché. Pralesy ovšem musely ustoupit, neboť řeky jsou nejdůležitější přirozené cesty, často jediné, a proto všichni lidé, kteří chtějí prodat své plodiny, zakládají plantáže i svá pole podél řek.

V západní části Bornea je nejdůležitější řekou Kapuas, a proto jsou její břehy poměrně nejvíce obdělávány, ovšem někde jsou na kilometru daleko porosty, které nelze vymýtit, a prales přistupuje nejen k řece, nýbrž vniká i do řeky.

Děje se to podobně jako na mořských březích. Mangrovové lesy a palmy nipa zachycují nánosy a rozmnožují pevninu.

Diego a Jan pátrali po živých tvorech, neboť zvláště Jana pálila brokovnice v rukou a rád by byl na Borneu "spálil svůj prach", jak pravil.

Dosud zastřelil dva rákosníky, drobné nevinné ptáčky. Byl by snad střelil i na konipasy, kdyby se mu nebyl zjevil větší pták, svrchu olivově hnědý, s křídly a břichem jasně zelenými. Domníval se, že je to mandelík, když však Pluto přinesl kořist, poznal, že je to širozobec východní.

"Ach, to je tiong-batu," zvolal pan Talbot, "který má na rozpjatých křídlech po bílé skvrně, jako by tam měl stříbrné penízky. Však hleďte, tam na břehu je houfek rorýsů, to jsou známé salangany, jimž zde říkají ‚sarong burong'. Snad jste slyšeli, že jejich hnízda jsou jedlá? U moře jsou tito ptáci velmi četní."

"Obávám se, že se mýlíte, pane Talbote. Tito ptáci vypadají spíše jako břehule," odporoval Jan. "Na hnízda salang nemám chuť, neboť látka, kterou ptáci vylučují ze žaludku při stavbě hnízd, bývá smíšena s krví a nevyrovná se ani huspenině, ani bílku."

"Přiznávám se, že jsem je dosud také nejedl," řekl pan Talbot, "a prodávám, jen jak jsem koupil."

A přece se ještě téhož dne nahodila Janovi příležitost ke krásné ráně. Před večerem se Nederland přiblížil k levému břehu na třicet metrů a plul velmi klidně.

Diegův bystrý zrak objevil velké, krásně zbarvené zvíře v houští nad vodou. Malá hlava na štíhlém krku se hbitě kmitala nad hladinou, potom se rozvinuly mohutné kotouče oblého těla, na jehož žluté půdě byly ostře namalovány hnědé skvrny.

Hlava se sklonila k vodě a krásná krajta mřížkovaná labužnicky pila! Jan se díval a díval, pušku držel v ruce a zapomněl střelit, bál se pokazit vábný obrázek, neboť vše, co se dělo na břehu, zrcadlilo se ve vodě a Janův smysl pro krásu byl přece jen mocnější než lovecká vášeň.

Krajta se napila, zakývala hlavou nad vodou, kotouče jejího těla jako pružná péra se znovu vzepjaly, hlava se stáhla zpět, a jen chvění rákosí a keřů prozrazovalo, že se napojený plaz vzdaluje pomalu od řeky...

"Viděls?" šeptal Jan a Diego se jen usmál a obrátil zraky směrem k Loupáčkovi, který seděl u kančilovy klece.

"Naštěstí neviděl Loupáček," řekl tiše, "jistě by ji chtěl chytit, ale kam by ji dal?"

"Nosil by ji kolem krku," mínil Jan a oba přátelé se zasmáli.

Po večeři vyšli všichni cestující opět na palubu. Vylákal je dnes úplněk, a proto bylo nutné uvítat lunu.

Kapitán van Schotten prohlásil, že popluje celou noc.

Po dobré večeři při svitu hvězd a úplňku chutná doutník i cigareta lépe než za horkého dne, kdy v hrdle stále vysychá.

Východ měsíce je vždycky a všude krásný jako východ slunce, a jako nás východ slunce naplňuje radostí a veselím, tak východ měsíce ladí struny našeho srdce bolestnou, a přece sladkou touhou a smutkem.

Všeobecný hovor brzy utichl a všichni cestující hleděli dojati na veliký, zpočátku zardělý měsíční kotouč, jenž se zdánlivě zvolna zdvihal jako zářivý terč z mlh široké řeky, lemované tmavými hradbami pralesa.

Čím více měsíc vystupoval, tím více ztrácel rudou barvu, ozlatil se, až zbledl na stříbro. A toho stříbra bylo tolik, že se rozlilo po vodní hladině, kde se oslnivě lesklo, i po březích a houštinách, kde se bělalo bez lesku.

Zdálo se, že stříbro kane z měsíce, že je mlhy snášejí na řeku, a teprve když se úplněk vyprosil z mlh a vyjasnil líc, zazněl mohutný zpěv a křik žab, že přehlušil i vzdálený skřek opic.

Naši přátelé trpělivě naslouchali náhlému koncertu, neboť již zvykli ráno i večer těmto pronikavým zvukům, jež naštěstí netrvají déle než čtvrt hodiny. Když si žáby odbyly svůj večerní koncert, umlkly a měsíc jako by se houpal, vystupoval zvolna a přímo vzhůru.

"Viděli jste už mnohokrát východ měsíce, milí přátelé," přerušil ticho strýc František, "a přece se jistě přiznáte, že dnešní dojem byl velmi silný. Už náš krajan doktor Durdík se zmiňuje ve svých knihách o tomto dojmu na Sumatře a praví: Jakási tichá radost, jakási sladkobolná veselost je rozlita po celé přírodě, po všem tvorstvu - radost a sladký bol rozlévá se do tvého nitra."

"Nelze se divit, že staří národové, žijící v teplých krajinách, uctívali slunce, měsíc a hvězdy jako božstva," pravil pan Talbot. "Jakmile si však člověk dnešní doby uvědomí, že Měsíc je ubohá vyhaslá hvězda, která se honosí darovaným světlem, zmizí všechna poezie."

"Nesouhlasím," zvolal strýc František, "člověk může velmi mnoho vědět, a přece prožívá krásu a poezii tím hlouběji, čím více ví. Dívám-li se na měsíční skvrny a jsem si vědom, že jsou to propasti a stíny vysokých hor, přece cítím dotek krásy v duši i v srdci. Ba uvědomím-li si, že toto nebeské těleso před milióny let žilo a snad živilo milióny tvorů a že nyní letí mrtvé prostorem, dojímá mne tento dávný děj velmi silně. Schválně jsem se vyhnul slovům ‚tato tragédie', neboť se neodvažuji říci, že by to byl krutý osud, vykonal povinnost, vydat ze sebe všecko, vyhasnout a potom putovat vesmírem. A pak, drahý pane, netušíte, že by se i naše pozemské poměry značně změnily, kdyby Měsíc měl vlastní teplo i světlo?"

"Opravdu, na to jsem nikdy nepomyslel," přiznal se pan Talbot.

"Já také ne, a teď se tomu divím," zvolal mistr Loupáček. Všichni se upřímně zasmáli, ne tomu, co Loupáček řekl, nýbrž jak lítostivě to řekl.

"A jako věda rozhojňuje poezii, tak upevňuje a prohlubuje mravnost i názory," řekl opět strýc František, hledě upřeně na měsíc. "Čím hlouběji vnikáme do věd, čím šířeji se s porozuměním rozhlížíme, tím více žasneme, tím více se divíme a v hluboké úctě se skláníme před úchvatnou přírodou. Nevidíme již země, hvězdy, nerosty, rostliny a živočichy, nýbrž chápeme sám život."

Diego seděl vedle otce, již dávno držel jeho ruku ve svých dlaních, a když otec domluvil, prudce ho objal a dojatě šeptal:

"Otče, drahý, milý otče!"

Jan a pan Talbot mlčeli a přemýšleli. Avšak mistr Loupáček byl příliš dojat, a protože byl citlivý, prudce vstal a odcházeje zabručel:

"Vzácný pán rozebere člověka jako staré hodiny."

Nálada měsíční noci, tak tklivá a vážná, byla zapuzena křikem mistra Loupáčka.

"Honem, pojďte se podívat!" zvolal. "Kdosi zde provozuje podivný lov ryb!"

Všichni pospíšili k zábradlí. Vysoký břeh ustoupil a podél řeky se táhl úzký a dlouhý pruh nízké země.

Naši přátelé viděli zřetelně na písčitém břehu lesklou rybu, jež sebou mrskala a bránila se zavalitému, asi čtyřicet centimetrů dlouhému zvířeti, které dlouhým špičatým čumákem svíralo rybu a vleklo ji od vody.

To nebylo ovšem nic podivného, neboť to umí naše vydry také, zajímavé však bylo, že ještě pět nebo šest podobných lovců hnalo ryby z řeky tak prudce ke břehu, že nejprve vylétla jedna a za ní hned druhá ryba z vody, jako by je někdo přímo vymrštil. Lovci se ihned vrhli na ryby a odvlekli je od vody.

"Jednoho z těchto vodních lupičů musím mít," křičel mistr Loupáček a hnal se k boku lodi, kde byly složeny čluny.

"Nechte toho, milý pane," zvolal Patrick Talbot a hlasitě se smál, "to jsou mampaloni, ty já dobře znám. Právě jako dovedou lovit ryby, tak dovedou běhat po stromech a chytat ptáky anebo ničit ovoce."

"Tím lépe, budou zásobovat naši kuchyni," odpovídal mistr Loupáček a odvazoval člun.

"Dobré chutnání všem!" pravil pan Talbot a opět se smál. "Až na vás, milý pane, mampalon střikne svou voňavku, vyhodíte ho z kuchyně a sám utečete také."

"Cože? Toto chytré zvířátko..."

"Je smraďoch, úžasný smraďoch, jemuž se vyrovná jen jezevec smrdutý, s nímž se na kopcích jistě potkáte. Stříká..."

"Dost, dost!" volal mistr Loupáček, a když se ostatní smáli a pověděli panu Talbotovi, jak Loupáček musel nechat svou svrchní kůži, své nezapomenutelné povijany, v Jižní Americe, pochopil pan Talbot náhlou mistrovu nechuť.

Naši přátelé šli pozdě spát, avšak k ránu, kdy se spí nejsladčeji, byli náhle vyrušeni strašným řevem. Nederland doplul ke skupině košatých stromů, na nichž nejspíše přenocovalo stádo gibonů, dlouhorukých opic.

Když giboni vítají východ slunce, řvou tak strašlivě jako vřešťani američtí, a ti nedostali zadarmo jméno.

Kapitán zabočil ovšem rychle s Nederlandem doprostřed řeky, avšak řevu gibonů nebylo možno uniknout. A když přestali giboni, spustily žáby, neboť bez ranního žabího koncertu nezačíná ani jediný den, ani jediná noc na krásném Borneu.

Malajci určují podle jejich křiku čas a říkají "před ranním zpěvem" a "po zpěvu". Jsou to tedy místní hodiny, velmi příjemné a laciné.

VI.
DŽUNKA LI-LU

Za noci minul Nederland Milijovu a nepřistál ani u "města" Sanggavy, neboť čím parník dopluje dříve do Sintangu, tím spokojenější budou kapitán i cestující.

Pan Talbot zval velmi horlivě naše přátele, aby přerušili plavbu a navštívili jeho farmu nedaleko Sekadovy, kam k poledni doplují, avšak strýc František poděkoval za sebe i za své druhy.

A tak se Patrick Talbot musel spokojit se slibem, že navštíví jeho farmu, budou-li se vracet po Kapuasu.

"Ovšem náš plán je jiný," dodal hned strýc František. "Chceme vniknout do vnitrozemí, a nemůžeme slíbit, kterou

cestu zvolíme, abychom dospěli opět k moři."

Pan Talbot se těžko loučil. Teprve nyní pocítil, jak je blahodárný styk se vzdělanými lidmi a jak pevná jsou pouta otčiny.

"Jakmile si vydělám tolik, abych mohl pomáhat všem svým sourozencům, vrátím se domů, do své zelené vlasti. A odtud je k vám do Londýna jenom skok," sliboval na rozloučenou.

Strýc František ovšem nepřijal peníze za jízdné, ale nemohl zabránit, aby pan Talbot neobdaroval lodníky na Nederlandu.

"Pozdravujte svého bratra od Evropanů!" zvolal Jan.

"A vy se šťastně navraťte domů s hojnou kořistí!" odpovídal pan Talbot ze člunu, jejž Nederland vyslal ke břehu.

Od Sekadovy k Sepangu se břehy opět snížily a za Sepangem se podél řeky rozložila zase rovina.

Řeka Kapuas zde provedla tak smělé obray, že se podobají neuzavřeným osmičkám, a měří-li vzdušná čára mezi oběma stanicemi čtyřicet kilometrů, musel Nederland vykonat cestu dlouhou sto kilometrů. Kapitán van Schotten si musel odříci denní dřímání, neboť plavba tu byla velmi obtížná.

Protože Nederland měl přistát v Sintangu odpoledne, vyjednal strýc s kapitánem, že jeho loď zůstane zde tak dlouho, než se našim přátelům podaří najmout menší člun, který by s nimi podnikl výpravu proti proudu řeky Melávi, přítoku řeky Kapuasu. Přítel Sam Smith psal strýci Františkovi, že jeho sídlo se nachází nedaleko Pinohu a že se nazývá "My castle".

Mapa poučila strýce Františka a jeho druhy, že se Pinoh vlévá u osady Nangah Pinohu do Melávi a že přichází přímo od jihu z pohoří Schwanerova od hory Prambangan Badak. Pan Smith se zmiňoval i o tom, že krajina je pahorkovitá a hornatá, a že právě v podhůří je možno vniknout do pralesa, poněvadž vybíhají v poměrné úzkých hřebenech z úbočí. Tam prý je pro lovce orchidejí pravý ráj. To vše naši přátelé věděli, avšak nic víc, proto bylo nutné, aby nasbírali místní zprávy.

Rozhodně tedy bylo třeba, aby se Nederland zdržel v Sintangu nejméně přes noc, neboť nebylo jisto, že by zde naši cestující našli dobrý nocleh. Přestože jsou malajské stavby na vysokých kůlech, jsou plny drobného hmyzu, a ani ještěrek si nikdo nevšímá, ať běhají po stěnách, po stropě anebo po loži. Nikdo je nepronásleduje, protože chytají hmyz.

Naši cestující nebyli ovšem choulostiví, avšak dokud nebylo potřebí, nevyhledávali styky s kousavými moskyty, kteří nepohrdají ani krví bělochů, ba naopak, snad jim chutná lépe než krev domorodců.

Jakmile Nederland zakotvil u hráze, jíž se zde pyšně říká přístav, vystoupili naši přátelé na zem, a doprovázeni kapitánem van Schottenem, hledali čínského obchodníka, na něhož se kapitán pamatoval od doby, když poprvé připlul do Sintangu.

První "syn Nebeské říše", jehož potkali, jim pověděl o zámožném krajanovi.

Pan Fua-ling ochotně poradil Evropanům. aby si od něho najali člun, džunku, plavidlo lehké, snadno řiditelné, a přece tak prostorné, že mimo čtyři veslaře pojme pohodlně čtyři cestující, psa i všechny bedny, kufry a koše.

Na džunce je postavena chýše, jejíž střecha z rákosí a palmových listů ochrání cestující nejen před palčivými slunečními paprsky, ale i před deštěm, a mimoto se pod střechou přece jen lépe spí než pod širou oblohou.

Strýc František vyslechl radu a potom požádal pana Pua-linga, aby mu džunku ukázal. Obával se totiž, že plavidlo bude buď chatrné, nebo nečisté.

Fua-ling prokazoval Evropanům čest, že je sám dovedl k řece a ukázal jim několik svých lodí.

Naši přátelé si prohlíželi nevzhledná a bachratá plavidla, velmi mělká, poměrně krátká a široká, avšak zkušený kapitán Evropany upozornil na výborné dřevo a účelnou stavbu jednoho z člunů.

Člun měl plachtu i provazy z hrubých vláken, všecko roztřepené, avšak pevné a bytelné. Chýška byla ovšem velmi prostá, její stěny byly spleteny ze sítin, proutků a lián a byly jen přivázány ke kostře z bambusových tyčí (opravdu jen "strací hnízdo", jak kdysi řekl mistr Loupáček), avšak byla vzdušná a bylo možno zavěsit v ní čtyři visutá lůžka.

Kapitán zkusil, zda člun má v pořádku kormidla, a když proklepal boky i dno, prohlásil, že této skořápce lze na řece svěřit život bez obavy.

"Víš, Diego, proč je, ta plachta tak řídká a děravá?" ptal se Jan.

"Protože, kdyby chytila pořádně vítr, převrátila by se naznak jako kachna." Odpověděl rychle mistr Loupáček. "Já bych však rád věděl, proč má džunka na přídi namalovány veliké oči."

"Aby viděla, pane," odpovědět hbitě Číňan, "džunka vidí a vyhne se nebezpečí, a mimoto její oči odpuzují zlé duchy."

Pan Fua-ling to pravil vážně, avšak v šikmých a chytrých očích skrýval se úsměšek, nebylo však jisto, posmíval-li se Číňan pověře anebo Evropanům.

Strýc František se zeptal, kolik Číňan žádá nájemného, avšak zkoušel jen obchodníka, protože nechtěl loď najmout, ale chtěl ji koupit. Věděl, že není radno kupovat rychle, neboť orientální obchodník využije rozpaků anebo nezkušenosti cizincovy až dost, proto smlouval o ceně nájemného tak dlouho, až mu Číňan nabídl koupi plavidla sám. Žádal mnoho, když mu však strýc nabídl polovinu, rozmýšlel se chvilku a potom požádal o malý přídavek. Nakonec nabídku přijal a člun prodal.

Byl patrně spokojen, neboť nabídl cizincům pohostinství, a když poděkovali, poprosil je, aby s nim aspoň vypili čaj.

Jan a mistr Loupáček poděkovali i za tuto poctu. Zato hned rozměřovali a určovali, kam se co pověsí, položí, postaví atd.

"Hurááá, pane Jene, jsem rád, že máme nejokatější džunku. V Singapore jsem se zařídal že do té kulaté díže nesednu ani za nic na světě, ale zblízka se mi ta Noemova archa teď líbí. Zde si postavím plotnu, tam posadu na zvířata a tam pověsím klece. Nezdá se vám, že tu budeme sedět jako kvočna v kukani!"`

Také Jan byl spokojen. Náhle si na něco vzpomněl.

"Zůstaňte zde, mistře Loupáčku," pravil, "hned se zase vrátím."

Pospíchal na Nederland, a když se po chvíli vracel, nesl nádoby s barvami: pěkně červenou a bílou a tenký balíček.

Ale vtom už přicházel strýc František s kapitánem a Diegem a za nimi se kolébali čtyři Číňané, odění v dlouhých, v bocích podkasaných košilích. Mimo košile neměli jiné části oděvu než slaměné klobouky, podobné hlavičkám našich hub "špiček".

Strýc vedl průvod k Nederlandu a Jan hned uhodl, že nastala doba stěhováni.

A nemýlil se, neboť po chvíli se postavičky Číňanů kolíbaly pod nákladem beden, kufrů a košíků od Nederlandu k džunce. Za chvíli byl všechen majetek Evropanů složen.

Jan a mistr Loupáček měli plné ruce práce a ukládali věci podle svého mínění velmi účelně a prakticky, avšak nebyli pochváleni. Čtyři čínští nosiči jim ukázali, jak je možné složit do džunky spoustu věcí, aby dobře ležely a nepřekážely.

"A teď mi tu košatinu přistrčte až ke břehu, abych na ni dosáhl," poroučel Jan, "domnívám se, že strýček a Diego budou souhlasit, abych tu pohanskou lodičku pokřtil. Rozhodl jsem se pro jméno ‚Li-lu', s čímž mistr jistě také souhlasí."

"Já že souhlasím?" bránil se Loupáček. "Nikdo se mě neptal, ale nenamítám nic proti tomu, aby naše loď nesla jméno naší milé Li-lu, které se v Londýně jistě stýská."

Po půlhodině se na pestré džunce skvěl pod očima nápis Li-lu v barvě červené a bílé.

Mistr se na to chvíli díval a pak řekl: "Teď má džunka oči a nos, ale nemá ústa. Něco musíte, pane Jene, připsat dolů!"

Jan uznal tuto radu a přidal dolu nápis: Čechy - Anglie, a tak dostala džunka ústa, plná bílých zubů.

Loučení s kapitánem Schottenem bylo tklivé, neboť je jisté, že čím jsou lidé tlustší, tím jsou citlivější.

Poslední rijstafel, složený ze třiceti přísad do nezbytné rýže, byl tak mramorově pestrý a tak mazlavý jako limburský sýr prohnětený paprikou, senesovými listy, sušenými švestkami, kousky různých ryb, hrozinkami, kuličkami nového koření, zázvorem a specialitami známými jen kuchaři, že se van Schottenovi zalévala očka slzami a ústa slinami. Byl hluboce dojat, objímal všecky, sliboval jim věčné přátelství, a když všecko snědl a vypil láhev jalovcové, dovezené přímo z Anglie, kde vyrábějí nejlepší, dal se vynést na břeh. Objal naše přátele po řadě, slíbil že odevzdá balíček dopisů, adresovaných přátelům v Čechách a v Anglii, první poštovní lodi plující do Evropy, a potom se vydal k panu Fua-lingovi, jehož plodiny přijme na palubu, aby je dopravil do Singapore.

Strýc František štědře obdaroval lodníky Nederlandu. Když se vrátil na Li-lu, poručil najatým čínským lodníkům, aby "zdvihli kotvu" a napjali plachtu.

Čtyři postavičky rozuměly své práci. Číňané poskakovali po džunce hbitě jako veverky; odvázali lano, chopili se vesel a odrazili od břehu. Li-lu se točila kolem své osy, poskočila, avšak ihned uposlechla kormidlo a zaryla sťatně prsa proti mírnému proudu řeky.

Strýc František najal zatím Číňany pouze do Nangah-Pinohu. Cestou se všichni poznají; budou-li všichni spokojeni, zůstanou pospolu, nebudou-li, rozejdou se v míru a pokoji.

Do západu slunce chybělo ještě několik hodin. Čínští veslaři znali krajinu a věděli o vhodném místě, kde bude možno bezpečně přenocovat.

Naši přátelé nelenili. Li-lu bude na delší dobu jejich obydlím, a proto si ji pohodlně upravovali. Strýc František věděl, že na Borneu není pohodlnějších cest nad řeku, a mimoto věděl, že po řece Pinohu se nejsnadněji přiblíží k "My castlu", obydlí přítele. Nechtěl cestovat příliš rychle, neboť oba břehy nabízely mu své poklady, a nebylo by rozumné, aby je nepřijal. Věděl také, že řeka přechovává mnohá nebezpečí. Moskyti, největší svízel a obtíž v tropech, žijí u řek, divoká a nebezpečná zvěř vyhledává řeku, aby ukojila žízeň, ještěři často ohrožují bezbranného člověka a vlhký vzduch, naplněný bahennímí výpary, není lidskému zdraví prospěšný.

To všecko strýc František věděl, avšak putování pralesem by bylo ještě obtížnější, nebezpečnější a pomalejší.

Naši přátelé podniknou časté vycházky do okolí, avšak Li-lu, třeba stojící anebo plující po vodě, bude jejich domovem, suchým a bezpečným proti útoku šelem.

O tom všem přemýšlel strýc František už v Anglii. Proti moskytům je ve dne ochrání maska a rukavice, v noci zalezou naši hrdinové do spacích pytlů, jejichž otvor uzavírá kukla z jemného mušelínu, kterou moskyti neproniknou, ani kdyby umírali žízní po lidské krvi. Ještěři, vrhající se na loď, straší jen v pohádkách a piráti na Borneu nejsou. A koneckonců v zemi tak neobyčejně vlhké, jako je Borneo, kde prší, kdy se jen milé obloze zlíbí, je přece lhostejné, zmokne-li poutník na souši nebo ve vodě, ale není lhostejné, boří-li se jeho vysoké boty v bahně anebo chodí-li po pevném dnu džunky.

Vysoké kmeny palem, nakloněné nad hladinou řeky, zachvěly nádhernými hlavami. Zavál větřík a opřel se o plachtu. Čínští veslaři pracovali horlivě u vesel a Li-lu směřovala ke břehu. V tropech není stmívání ani večera. Slunce se schýlí za prales a brzy nastává tma.

Číňané rozsvítili v tuctu pestrých lampiónů drobounká světýlka. Džunka voní jako evropský hotel; mistr Loupáček podává opět první důkaz kuchařského umění. Nejprve pozval k jídlu Číňany a potom, svléknuv sarong, oblékl si frak a zval "panstvo" k večeři. V chýši se objevil bíle prostřený stůl, v jehož středu stála vonná kytice květin a kolem ní se leskly talíře, slánky, pepřenky, nože a vidličky. Že byl mistr Loupáček kouzelník, věděli sice všichni, přesto ho však všichni objali, dříve než zasedli k večeři.

A žáby čekaly právě na tuto chvíli a - spustily...

VII.
PRVNÍ NOCLEH

Břehy řeky Melavi se opět zdvihly, avšak krajina nenabyla horského rázu. Objevily se v řadách spíše kuželovité nebo kupám podobné kopce než souvislé pohoří.

Strýc František oznámil, že zítra prozkoumá krajinu po levém břehu a pokusí se vystoupit na některý kopec, aby se

mohl rozhlédnout po krajině. Toto sdělení nesmírně potěšilo zvláště Jana, neboť jakmile cestující vystoupí na pevnou zem, spíše zažije lovecké dobrodružství než v džunce na řece.

I mistr Loupáček se těšil, že uloví pro svůj zvěřinec něco živého. Diego pak souhlasil se vším, co podnikal otec, a když vyšel, aby prozkoumal krajinu, nedal se svést loveckou vášní jako vznětlivý Jan. Na Plutovo mínění se sice nikdo neptal, avšak vytrvalé klepání ocasem na palubu džunky prozrazovalo, že Pluto tuší, oč běží a co se chystá.

Brzy po večeři ulehli unavení Číňané na dno džunky, na něž rozložili tlustou rohož, upletenou z vláken, jimiž je obalen kokosový ořech. Mnohem pečlivěji se postarali, aby nad sebou roztáhli ochrannou síť proti moskytům.

Naši přátelé seděli v chýši u prostřeného stolu, neboť již za dne se mistr Loupáček postaral o stůl, jejž zrobil z bambusových tyčí. Slíbil i stolice a lenošky, protože na bednách a kufrech se nesedí dosti pohodlně.

"Zdá se, milý mistře, že nám zde chcete zařídit salón," smál se Jan a upíjel z tenké porcelánové číšky vonný čaj.

"Ovšem že chci, pane Jene," odpověděl mistr, "jde jen o to, jak dlouho budeme na Li-lu bydlet. Na Nederlandu bylo pohodlí, byli jsme tam však přece jen v nájmu, kdežto zde jsme doma. Li-lu mi připomíná náš dům v dalekém Ecuadoru."

Všichni souhlasili s mistrem Loupáčkem, ale teprve nyní, když Loupáček promluvil, pocítili, že řekl pravdu. Ano, tato útulná, lehká a poslušná džunka je jim už dnes milá jako nový domov.

"Vše je tu dobré," řekl mistr, "protože však zdejší vášnivá obloha se příliš často rozpláče, musím se postarat o suché místečko. Zítra přehodím přes střechu nepromokavou plachtu a ze tří stran obsáhnu chýši velkým stanem a podívám se, kdo vyhraje."

"Milý mistře, bojím se spíše spodní vody, ne sice vody z řeky, nýbrž dešťové, neboť po prvním lijavci bude naše džunka plná jako škopek pod okapní rourou." vyslovil své obavy Jan.

"Na to se už chytří Číňané dávno připravili. Což jste si, pane Jene, nevšiml záklopek nade dnem? Jakmile se otevřou průduchové nebeští, otevřeme záklopky!"

Strýc František a Diego prohlíželi mapu, na níž sice byly zakresleny hranice, řeky a hory, avšak mimoto byly tu a tam rozsety barevné skvrny.

Všudybyl mistr Loupáček, stále zvědavý jako opička, chtěl vědět co ty skvrny znamenají.

"Ty černé," vysvětloval ochotně Diego, "znamenají, že se na těchto místech nalézá kamenné uhlí, ty žluté prozrazují, že zde bylo nalezeno zlato, ty světle modré určují místa, kde byly objeveny diamanty, a ty šedé praví, že tam lze najít hnědočervenou rudu, z níž lze ohněm dobýt rtuť."

"A kdo to všecko namaloval?" ptal se mistr. "A proč?"

"Nakreslili to cestovatelé, inženýři, lidé učení a zkušení, aby to pověděli názorně těm, kteří tyto nerosty hledají. Hleďte, milý mistře, tyto hnědé pruhy označují místa, kde se pěstuje mnoho kávy. Růžové skvrny jsou značka pro cukrovou třtinu, světle zelené pro rýži, tmavě zelené pro ságo a tyto rozvětvené čárky jsou obrázky kokosových palem."

"Děkuji za poučení," pravil Loupáček a mžoural šibalsky na Jana, "ještě bych rád věděl, co je to bílé, toho je tu nejvíc, zvláště uprostřed."

"To jsou neprozkoumané kraje, milý mistře, a my se podle nabytých zkušeností přičiníme, abychom namalovali některé skvrny tam, kde je bílo."

"My? A proč?"

"Protože nejsme sobci. Jiní kreslili hory a řeky pro nás, proto nebloudíme, mapa nám radí, a proto zaznamenáme na mapu všecko, co tam dosud není a co s dobrým svědomím, že je to nezvratná pravda, můžeme zaznamenat. Hned jsem uhodl, proč se otec rozhodl, že vystoupí na kopec, aby prohlédl krajinu. Chce zaznamenat nabyté vědomosti a nálezy pro naše nástupce." odpověděl Diego.

"Wunderbar! Kolosal! Pyramidal!" zvolal mistr Loupáček. "Vykulím oči jako výr, budu hledat, budu vrtat, jen abych si mohl také udělat skvrnku na tom bílém," sliboval Loupáček nedbaje, že se všichni smějí.

Zatím opět vyšel měsíc, dnes o hodinu později než včera, a světlo lampiónů zemdlelo. Kam padají stíny břehů a stromů, je voda černá jako inkoust, kdežto od prostředku řeky k protějšímu břehu svítí voda jako mdlé roztavené stříbro. Mléčná mlha zahalila rákosí, podrost i paty stromů a osvětlené kmeny s bohatými korunami se jeví jako fata morgana nad obzorem.

Džunka Li-lu je u osvětleného břehu a její černý stín vlaje za ní na vodě tiše plynoucí jako smuteční prapor lehounce vzdouvaný větříkem.

Nedaleko před džunkou stál nad vodou vysoký strom, jehož větve tvořily rozložitou korunu. Kmen, vysoký nejméně dvacet metrů, neměl větve ani suky, proto naši přátelé mohli zřetelně vidět nevelké zvíře, jež tam něco podivuhodného kutilo. Upozornil je na ně strýc František, který se náhodou podíval na osvětlený strom.

"Ať mě husa kopne, není-li to veliký rak," šeptal mistr Loupáček, "vždyť leze ocáskem napřed! Ne, rak to není, je to medvídek, a jaké má soví oči! Hu, to je divný patron!"

Zvířátko se patrně leklo, neboť jemně zahvízdalo a lezlo výš a výše.

"Copak tam asi hledá?" ptal se zvědavý mistr.

"Zachtělo se mu ptačích vajíček anebo ptáků, které přepadá ve spánku," řekl Jan. "Je to lori váhavý. Denní světlo nemiluje, zato v noci vidí velmi dobře. Je to malý lupič, který má tuhý život jako kočka."

"Mohli bychom ho chytit," navrhoval Loupáček, "je-li váhavý, nebude běhat jako kančil."

"Nechte toho, milý mistře, možná že tento chlapík také páchne jako tchoř."

"Ach, úmyslně mne klamete, pane Jene!" naříkal Loupáček. "Jak to můžete vědět? Cožpak zde všecko páchne?"

"Milý mistře, vím, že domorodci loriho nenávidí, protože jim znamená nemoc a neštěstí, když se s ním setkají."

"Tedy jako náš sýček nebo netopýr?" zvolal mistr Loupáček. "Právě tak. Vidíte, že pošetilí lidé žijí všude."

Již po rozsvícení svíček v lampiónech pozoroval Jan množství můrek a jiného křídlatého hmyzu, poletujícího kolem

světel. Teď však přiletěli na návštěvu noční motýli velikosti dlaně. Ani strýc František, ani Diego neodolali a zúčastnili se lovu.

Chytili nad tucet překrásných motýlů, kteří byli většinou černí, avšak na černé půdě se honosili pruhy, oky a kroužky ohnivých barev červených, oranžových a modrých.

Motýli byli silní a bránili se statečně. Strýc František se přimlouval, aby je Jan opět pustil na svobodu, avšak marné byly přímluvy, vždyť Jan slíbil svým přátelům v Anglii, že přinese do jejich sbírek vzácné jedince, a kdoví, podaří-li se mu je opět chytit.

"Ty nejkrásnější dostane Li-lu, víte přece, milý strýčku, jak miluje motýly, květiny a ptáky!"

Mistr Loupáček se usmíval, jazyk se mu v ústech třepal chtivostí, jak rád by byl řekl, že ví, koho má Li-lu raději nade všecky motýly, ptáky a květiny, avšak Jan by se rděl a ostatní by se mu smáli.

Za motýly přiletěli na džunku méně vítaní hosté, zprvu plaše kroužili kolem člunu, potom náhle vyrazil první, za ním druhý veliký netopýr a blanitými křídly tak mávali u lampiónů, až je rozhoupali. Chtěli tu lovit hmyz, avšak se zlou se potázali. Mistr Loupáček nenáviděl netopýry. Dnes však je nezaříkal verši, nýbrž popadl tyč a prohánět je. Běda tomu, kterého zasáhl.

Několik netopýrů spadlo do vody, avšak tam se dlouho netřepali, nýbrž zmizeli v náhlém víru, jejž způsobil některý vodní obyvatel, číhající tu na kořist.

Řeky Bornea oplývají i rybami. Dosud je jich známo na sto druhů. Je mezi nimi mnoho dravých, věčně hladových hltavců. Také o přítomnosti ještěrů se naši přátelé už přesvědčili, a měli se proto na pozoru. Nebáli se ovšem přímého útoku, neboť jejich fantazie nebyla poplašena čtením lživých líčení o denních útocích divých zvířat, byli zkušení cestovatelé, kteří však věděli, že opatrnost je matka moudrosti a že život v pralesích je mnohem nebezpečnější než procházka v našich lesích. Přesto však nikdo nemusí umírat obavami, že zahyne, vkročí-li do pralesů; vždyť tam žijí domorodci a mnozí z nich dosahují přes četná nebezpečí vysokého věku.

"Zhasněte světla!" poručil strýc. "Zbavíte se tak dotěrných návštěvníků. Naši veslaři usnuli. Jděte také spát! Vzbudím Diega, až nadejde hodina jeho stráže."

Všichni uposlechli a po chvíli prozradilo pravidelné dlouhé oddechování, že na Li-lu lze tak sladce a hluboce spát jako v londýnské ložnici.

Strýc František, maje pušku na kolenou, seděl tiše a hleděl na bledý kotouč měsíce, na břehy i na řeku, avšak jeho mysl se toulala kdesi daleko na milých místech, neboť jeho oči se usmívaly.

Náhle se nedaleko na břehu ozval hlasitý šustot. Praskalo křoví, šelestila tráva a tichem noci pronikl krátký zvířecí výkřik.

Strýc František zdvihl pušku. Vtom spatřil na břehu varana skvrnitého, který nesl v dlouhé zubaté tlamě zvíře velikosti králíka. Ještěr se vrhl do vody a rozvířil ji v širokých kruzích, které se znenáhla úžily a tišily, a jen drobné vlnky přilnuly k bokům člunu, slabounce tleskly a odskočily...

VIII.
VÝPRAVA NA PEVNINU

Mistr Loupáček bděl na stráži od třetí hodiny do šesté, a proto když nastalo ranní žabí kuropění, voněla již na Li-lu káva. Pro Číňany opatřil mistr čaj; je jim milejší než káva.

Strýc František a Diego vstali čile, jen Jan dospával, neboť po odbyté stráži usnul teprve o čtvrté hodině, když však nastal na člunu ruch, probudil se, rychle sklapl síť a vylezl ze spacího pytle. Nechtěl zmeškat dnešní vycházku.

Strýc František poručil třem veslařům, aby zvolna pluli proti proudu, čtvrtý měl provázet výpravu jako nosič potravin, neboť nebylo jisté, nezdrží-li se naši přátelé na výzkumné cestě déle.

"Svěřujeme loď i své cenné věci lidem naprosto neznámým," šeptal opatrný Diego otci, když vystoupili dobře ozbrojeni na břeh.

"Pan Fua-ling se za ně zaručil," odpověděl strýc František, "a mimoto jsem vzal jednoho z nich jako rukojmí s sebou. Nebojím se, že by ukradli naše věci a uprchli, protože v pustině je nemohou zpeněžit a v osadách na mořském pobřeží by se prozradili, kdyby chtěli prodávat naše poznamenané věci."

Moudrý Loupáček jednal také na svůj vrub. Odcházeje poslední z lodi, vychvaloval veslařům Plutův znamenitý čich.

"Ten pes vyčenichá každou stopu," řekl, "zvětří a najde stopu i po několika hodinách. Až se vrátím, budu vám vypravovat, jak jsme dopadli nepoctivého chlapíka až třetí den. Seděl sice na stromě, avšak našeho Pluta neoklamal, větří nejen po zemi, nýbrž i nosem vzhůru; jen se podívejte, právě něco zpozoroval na stromě. Tak tak, chlapečkové, až se umyjete a znovu zapletete své copánky, plujte pomaloučku proti proudu! Budete-li mít hlad, najdete rýži v tomto hrnci!"

Mistr nedbal, zdali mu Číňané rozuměli nebo ne, neboť mluvil anglicky, francouzsky, česky i německy, a říkal tomu malajština.

"Mistře Loupáčku, vaše čínština a malajština se tuze podobá kapitánovu rijstaflu," smál se Jan, který čekal na břehu na Loupáčka.

"Jak to, pane Jene? Nemluvím tak měkce a mazlavě."

"To ne, milý mistře, avšak skládá se z třiceti přísad, a přidáte-li španělského pepře a portugalského vína, bude dokonalá!"

"Zde pomůže spíše španělská mačeta než pepř," odsekl mistr. "Touhle houštinou se bez nožů neprodereme."

Houština tvořila naštěstí jen lem podél řeky, asi padesát metrů široký, avšak musí-li si cestovatel prosekávat tunel padesát metrů dlouhý v sítinách a křovinách, unaví se dost a dost a radostně uvítá volnější prostor, kde si oddechne.

V našich lesích, i když je v nich podrost, může se snadno kráčet, avšak rozsáhlé části tropických pralesů jsou

naprosto neprostupné, a proto je nutné taková místa obcházet. Na Borneu jsou mimoto časté a rozlehlé močály, hustě zarostlé; tam nelze vůbec vkročit, neboť by se chodec mohl utopit.

Proto když naši přátelé pronikli pobřežním podrostem a octli se na pevné půdě, řídce porostlé obrovskými stromy a bez křovin, byli tím mile překvapeni.

Bujné kapradiny zde nahrazovaly křoviny, avšak nepřekážely chůzi. Mimoto rostly jen u pat obrovských stromů a tvořily růžice jako obrovské netřesky, ovšem s listy dlouhými a přejemně roztřepenými.

Nadevšecko vynikaly stromy, jejichž koruny, nesoucí velké vejčité listy, se vznášely jistě padesát až šedesát metrů nad zemí.

V tropických pralesích nerostou stromy tak pomíchány jako u nás, kde vedle dubu roste bříza a buk, osika i jíva, nýbrž stejné druhy stromů tvoří tu ostrovy. Proto, díváme-li se na prales shora, nevidíme horizontální čáru rovnou, ale vrchní čára pralesa jeví se našemu zraku nesmírně klikatá; tu vybíhá do neobyčejné výše, tu náhle klesá, opět se zdvihá a opět volně sestupuje. Místo mírných vln tvoří ostré úhly, není také celistvá, je často roztřepená, tvoří-li ji koruny palem.

"Podívejte se, našel jsem něco podivného," zvolal Loupáček, "spadlo mi to na rukáv, když jsem se otřel o větev. Je to list, a není to list, protože to má oči a nožky..."

"To je sucholist, nebo spíše lupenitka zelená. Jen ji dejte do krabičky, poputuje s našimi motýly," řekl Jan, raduje se z nálezu. "Podívám se ještě po kudlankách nábožných, ty prý jsou zde také."

"Co je to, pane Jene." tázal se zvědavý mistr, ukládaje lupenitku do plechové krabice.

"Ale takový zelený vyzáblec jako tento chlapík, který stále spíná ruce k nebesům, přitom však číhá na hmyz, ba pomlouvají ho, že rád lapne i ptáčka."

"U kozla, tedy něco podobného jako u některých náboženských lidských dobrodinců?" mínil mistr a přirazil víčko krabice.

"Jsem zvědav, kdo dnes vypálí první ránu," zašeptal Jan, hledě bystře na Pluta, zdali nevětří zvěř.

Sotva to dořekl, poskočil Pluto k houštince, z níž vyskočilo neveliké zvíře, podobné kočce, a opravdu jako kočka lezlo hbitě po stromě, zatínajíc ostré drápy do kůry.

Dříve než dospělo ke koruně, zřítilo se k zemi zasaženo broky z Janovy pušky.

"Proč zbytečně střílíš?" ptal se strýc František přísně. "Není ti líto zvířete, z něhož nemáš ani užitek, ani škodu?"

"Odpusťte, strýčku, chtěl jsem vypálit první ránu, mimoto není tohoto zvířete škoda. Hleďte na ten pěkný kožich, nechám si ho na památku."

"Vždyť je to veliká kočka," zvolal Loupáček.

"Ano, kočka mramorová, v evropských sbírkách vzácná. Jen sáhněte, jak má měkkou a hustou srst a jak je pěkně zbarvená! Na zádech je světle hnědá s červeným nádechem, vespod světlejší, od očí se jí táhnou pruhy a na plecích má podkovovité skvrny," řekl Jan.

"A po stromech umí lézt znamenitě, nejspíš proto, že chytá ptáky," pravil Loupáček.

"Uhodl jste, mistře, živí se jen ptáky a vyhubí je v celém okolí."

"Proto tu neslyším ani hlásku! Vycpeme ji na postrach," vyhrožoval mistr.

"Jen jestli se za týden kůže nezkazí," pochyboval Diego, "zde všecko rychle hnije."

"Postarám se, aby neshnila," odpověděl Loupáček a podal kočku Číňanovi, aby ji nesl, avšak Číňan s odporem ustoupil.

"Ach, on se štítí kočky!" zvolal mistr. "Nu dobrá, ponesu ji sám."

Strýc František a Diego věnovali pozornost rostlinstvu. Pro tak zkušeného botanika, jako byl strýc František, stačil pohled, aby určil aspoň rod, a když přece spatřil neznámý strom, keř nebo bylinu, utrhl si části, podle nichž na lodi určí, co našel.

Jeho bystré oči se nedaly mýlit květy trav, mučenek, pandánů a jiných stromů a keřů, ale pátraly po orchidejích.

V této houštině a změti úponků a listů nejrůznějších velikostí a tvarů květy orchidejí mizejí a nezkušenému cestovateli by se zdálo, že je jich zde poměrně málo, avšak strýc František věděl, kde má po nich pátrat.

Opatrně se vyhnul houští pandánu s vidlicovitými větvičkami, avšak upozornil své druhy na jejich neobyčejný užitek.

"Z listí vyrábějí domorodci vlákna, z nichž pletou rohože, klobouky, stínidla, slunečníky, plachty, pytle a žoky."

Druhá snídaně, kterou si naši přátelé dopřáli ve stínu palem, jim chutnala znamenitě. Ale protože cíl dnešní pouti, kopec, na který chtěli vystoupit, byl ještě dva až tři kilometry vzdálen, vydala se výprava po krátkém odpočinku opět na cestu.

Někde rostou kmeny stromů jako rovné sloupy a teprve ve výši tvoří klenbu, kterou se jen tu a tam prodírají sluneční paprsky, tvoříce zlaté skvrny na černé zemi nebo na hustém podrostu. Jinde se bodlinaté vějíře zdvihají už od země a nad nimi se na pružných vysokých stvolech houpají květy a opět jinde bují trnité hloží, prostoupené nízkými palmami.

Bujné, širokolisté rostliny s latami ohnivě červených květů prozrazují vlhkost půdy dosud pevné, kdežto třepetavé třtiny a ostřice obstoupily tůně, hustě pokryté talířovitými tuhými listy, na nichž se vyhřívají veliké žáby. Krásné je bambusové houští, které rychle vyrůstá kolem vod. Štíhlé, světlé a rovné kmeny stojí jako neproniknutelná hradba; jsou tvrdé, a když jsou lámány, praskají jako rány z ručnic. V rukou Číňanů a Japonců se mění v nejrozmanitější věci, které vynikají lehkostí a vkusem. Proto mistr Loupáček navrhoval Číňanovi, aby nařezal tenké kmeny, avšak Číňan odmítl a řekl, že u řeky je bambusů dost.

"Hle, tu vidíte cukrovou třtinu, kterou nikdo nesázel," pravil strýc František. "Cukrová třtina však pochází z Bengálska. Jakmile lidé poznali, že obsahuje sladkou šťávu, postarali se, aby užitečnou rostlinu rozmnožili. V nynější době pěstují cukrovou třtinu ve všech tropických zemích. Původně sloužila jako pícnina dobytku, avšak lidé ji povýšili

na rostlinu průmyslovou."

"Nikdy jsem neviděl, jak ji sázejí," řekl Jan.

"Velmi snadno," odpověděl strýc František. "Při sklizni odřežou necukernaté vršky stébel, nařežou z nich řízky, které prostě nastrkají do vlhké země. Třtina je rostlina vytrvalá a poskytuje dobrou sklizeň čtyři až pět let z téhož oddenku."

"To jsou zlaté doly," mínil mistr Loupáček. "Do země se zastrčí řízek a počká se, až vyrostou kostky cukru na rákosí. Nevíte, vzácný pane, kde tady rostou také makové housky? Už mám na ně dávno chuť."

"O makových houskách zde nevím, avšak tamhle vidím něco jiného, co jsem dosud nikde neviděl. Pohleďte na tuto rákosovitou rostlinu s listnatými lodyhami a s nízkými palicovitými výrůstky, jejichž hlavice jsou tak krásně nachově zbarveny!"

"Co se z toho všeho jí nebo pije, vzácný pane?" ptal se nenapravitelný kuchař Loupáček.

"Je to zázvor, milý mistře," odpověděl mírný strýc František, usmívaje se. "Jeho hlízovité odrůdy jistě znáte a zázvorové pivo snad ještě lépe."

"Sláva zázvoru, tu kytku si strčím do knoflíkové dírky," zvolal mistr. "Běda, je příliš veliká, musím ji nosil v ruce jako palcát."

Na výsluní našli naši přátelé banány, jejichž veliké a široké listy, vždy roztřepané, skrývaly a úžlabí žluté vonné plody. Ty už mistr Loupáček znal a zahnal chutným ovocem chuť na makové housky.

Potom, když se přiblížili ke kopci již na několik set kroků, vůdce se náhle zastavil a varoval společníky, aby nešli dále. Jako široká stuha tu putovaly milióny mravenců k jakémusi vzdálenému cíli. Malí tvorové běželi sice rychle, avšak celek se podobal tmavým vlnám, lehce se vzdouvajícím a tiše plynoucím. Mravenci si nevšímali lidských diváků, ale strýc František varoval své druhy, aby mravence nedráždili, neboť potom se slepě a krvežíznivě vrhají na rušitele.

Protože však naši přátelé nechtěli dlouho čekat, obešli mravenčí cestu a naslouchali se zájmem vyprávění o mravencomilných rostlinách, stromech a keřích, které jistě na Borneu poznají.

"Pamatujete se, že máme ve skleníku v Londýně clerodendron, měkce chlupatý keř, jehož červené květy tak pronikavě voní; to je jeden z keřů, v jehož dutinách mravenci přebývají. Ukáži vám i zde stromy a liány, v nichž naleznete vždy mravence. Teď se však pokloňte zasloužilým velikánům, kteří zde na suchém úpatí tvoří háj!"

"To je tectona," pospíšil si Jan.

"Ano, strom teakový, týk, tek," souhlasil strýc František, "jehož žlutohnědého dřeva, velmi trvalého, se užívá na stavbu lodí a železničních vagónů."

Společnost se octla pod kopcem z východní strany.

"Ach!" vydralo se současně ze všech hrdel, neboť široký, pestrý pruh, květnatý záhon, stoupající k vrcholu po korunách stromů, se objevil jejich zrakům.

"Orchideje!" vykřikl Diego. "Otče, jsme u cíle!"

"Ano, hochu, zatím jsme u cíle. Nesmíme zapomenout na účel naší cesty. Nejdříve však vystoupíme na vrchol a potom teprve budeme sbírat rostliny. Hledejme řidší les, abychom mohli snadněji stoupat."

Obcházeli kuželovitý kopec směrem k jihu a našli les, v němž nebyl hustý podrost, protože vody, valící se po deštích s kopce, strhaly prsť a obnažená skála neposkytovala dosti potravy rostlinstvu. Namáhavě kráčeli vzhůru a Jan i mistr Loupáček pátrali zrakem po nějakém živém tvoru.

"Nevěřil jsem ani knihám, ani panu Talbotovi, že lovec musí na Borneu zvěř hledat," pravil Jan rozmrzele, "teď však tomu věřím, ba obávám se, že i když ji lovec hledá, najde jen kočku."

"Souhlasím, naprosto souhlasím," ozval se mistr Loupáček, "a rád bych věděl, proč s sebou vleku síťku a torbu."

Frr! Frr!

Janovi div nevypadla z ruky ručnice. Pod nohama se mu zdvihli dva ptáci, ach, kdež dva ptáci, dva zářící drahé kameny, dvě duhové hvězdy - a ulétli, ulétli bez rány!

"Co to bylo?" ptal se mistr Loupáček soustrastně, vida, že Jan zoufale klesl na balvan a hlavu opřel o dlaň v největším zármutku.

"Ach drahý Loupáčku, nechci na to ani pomyslet, a nedostanu-li aspoň jednoho, nebudu již nikdy veselý."

"Kupředu. Vzhůru!" volal strýc František. "Snad se nerozpláčeš pro pár bažantů?"

"Loupáčku, nemýlil jsem se, strýc je také poznal!" naříkal Jan. "Víte, co to bylo? Nejkrásnější ptáci na světě, chlouba Sundských ostrovů, touha všech myslivců, ozdoba muzeí: koso čili argus. Nenávidí světlo, proto seděli tady v některé tmavé rozsedlině."

"A jí se?" ptal se mistr.

"Člověče, vždyť je to bažant!" vykřikl Jan skoro pohněván.

"Ach, rajský pták! Už dávno jsme nejedli bažanty," litoval mistr. "Vypravujte mi, pane Jene, o něm, snad to zmírní mou žalost."

"Abyste věděl, milý Loupáčku, argus je tak krásný a vzácný pták, že o něm malajští básníci skládají písně. Protože je velmi plachý a střelci uniká, líčí na něj oka. Když si sedne na strom a rozloží ocas, podobá se spíše krásnému pávu; také tak naříkavě křičí jako páv. Pera v předloktí a v nadloktí má velmi prodloužena, na jeho žlutohnědém peří se třpytí žluté perličky. Ocas, přes metr dlouhý, má dvanáct širokých, střechovitě položených per. Na hlavě má slabý, prodloužený zobák, obličej lysý a na temeni nízký hřeben: zkrátka skvost, který nelze dosti vzletně popsat."

Strýc František, Diego a Číňan již dostoupili vrcholu a hledali volné místo, když Jan skončil chvalozpěv o argusovi a mrzutě lezl za Loupáčkem.

Na vrcholu stál mohutný strom. který vypudil podrost a slabší mlází pod sebou. Jeho koruna byla nepravidelná, neboť blesk urazil kdysi mohutnou větev. Strýc František se rozhodl, že vyleze na strom, odkud bude moci přehlédnout krajinu. Diego střelil do koruny, aby vyplašil zvířata, jež se tam snad skrývala, avšak rána byla nadarmo. Nic se

nehnulo.

Chytrý Číňan, pochopiv, oč jde, vybídl Diega, aby mu pomohl skácet slabší strom a osekat větve tak daleko od kmene, aby se jich mohl lezoucí člověk chytit. Když byl kmen opřen šikmo o strom, bylo možné po něm vyšplhat jako po žebříku k prvním větvím. Strýc František dokázal, že dobře šplhá. Sotva však vystoupil k vrcholu stromu, byl tu již Diego. Jana a Loupáčka nemusel nikdo zvát, jen Číňan usedl klidně pod strom a smál se Plutovi, který, chtěje za pány, také se škrábal na kmen.

Našim přátelům se objevil před zraky daleký kraj, poset kopci tu vyššími, tu nižšími. Mezi kopci se rozkládala mělká údolí i roviny, v nichž se leskly potoky i jezera. Na východě probleskovala v houštinách hladina řeky Melávi a za ní opět kopcovitá krajina byla uzavřena modrými vysokými horami.

Lesů bylo všude hojně, v dálce pak bylo možno spatřit planiny bez lesů, ale ani dalekohledem se nedalo určit, co na těch pláních je.

Také osady nebyly široko daleko, a i kdyby zde nějaké byly, zakryly by je lesy.

Když se zraky všech pokochaly dálkami a vracely se na předměty bližší, vzkřikl náhle Loupáček:

"Pane Jene, hleďte tam dolů na mýtinu! Vidíte? Dva ocasatí ptáci tam proti sobě skáčí jako kohouti."

Jan se podíval a už skákal ze stromu jako veverka. Nikoho nevolal, na nikoho nečekal, jen Pluto se hnal za ním po prudkém svahu. Naši přátelé zůstali na stromě. Dívali se na hru ptáků.

"Poledne je nedaleko," řekl strýc František, "protože argus volí ke svým hrám jen polední dobu. Půjde-li Jan opatrně, překvapí plaché ptáky při hře nejsnadněji. Hleďte, jak si ptáci umetli místo ke hře a jak si vykračují, jako by se rytíři vyzývali k zápasu!"

Diego se usmíval, neboť cítil, jak se Loupáček chvěje rozčilením. Náhle houkla rána a z hřiště se vznesl jen jeden pták, avšak ihned houkla Janova puška znovu a prchající argus udělal ve vzduchu přemet a zřítil se do podrostu.

"Hurá!" - vlastně jen "Hu" - vzkřikl mistr Loupáček, "rá" už znělo zdola, neboť rozčilený mužík patrně zapomněl, že je na stromě, poskočil a hup! Než si uvědomil létání, seděl na zemi. Zmírnil pád jen tím, že uvázl šosem na větvi. Ovšem kabát nemohl snést takovou tíhu, také větev silně protestovala, praskalo to ve švech i ve větvi, až se mistr Loupáček ocitl na zemi. Bolest necítil, proto rychle vstal a běžel za Janem. Zastihl ho na hřišti nadšeného, zardělého a šťastného, jak jen může být lovec po dobré ráně.

"Mistře Loupáčku! Vidíte ty skvosty? Jaká nádhera! Jaká krása!" Rozvíral okatá křídla i ocasy ptáků, zdvihal jejich hlavy a nemohl se vynadívat.

Když Číňan spatřil bažanty, řekl, že jsou to "haruwe"; tak jim říkají domorodci. Pluto střežil úlovek a dovolili aby Číňan nesl bažanty, teprve když mu je Jan sám podal.

"Ty rozčilený lovče," volal strýc František, "máš přece jen štěstí. Nepochybuji, že ulovíš na Borneu ještě leccos vzácného. Ale teď už rovníkové slunce poroučí, abychom zůstali ve stínu."

Nedaleko chlumu si našli pěkné stinné místo u potoka, který spatřili z vrcholku stromu. Číňan odběhl a po chvíli se vrátil. Přinesl v torbě velmi šťavnaté ledvinovité ovoce. Podobalo se našim rynglím a také uvnitř mělo pecku.

"Mangiva?" zeptal se strýc František a Číňan jen kývl hlavou na souhlas. Jan a Diego je už znali.

Když si dvě hodiny odpočinuli, vydali se naši přátelé na sběr orchidejí. Nádherná dendrobia s tmavě zbarveným ústím pysku nebo vonné druhy velkých, krásně zbarvených květů a opět jiné druhy s květy podobnými hroznu a s celokrajnými podlouhlými listy, seskupenými teprve na koncích oblých stvolů, rostly tu přímo v takové hojnosti, že za hodinu nesli všichni po důkladné otýpce rostlin, pečlivě odříznutých a vybraných.

Strýc František byl velmi spokojen a velel k odchodu. Obával se, aby Li-lu neodplula příliš daleko.

Zamířili k jihu. Cesta byla velmi neschůdná, často museli obcházet houštiny anebo mokřiny, někde opět museli používat mačet, aby pronikli spletí lián. Avšak nikde je nezdržela vzrušující příhoda. Terve když se přibližovali k řece, spatřil Diego silnou liánu, která chňapala po hmyzu, a poznal, že je to had, ovinutý kolem silné větve. Protože šel vpředu a nechtěl ostatní zdržovat, Diego vyčkal, až plaz opět vymrští hlavu, a uťal mu ji mačetou. Číňan, který šel za Diegem, uskočil, neboť i z uťaté hlavy, ležící na zemi, se kmital dlouhý rozeklaný jazyk.

Teprve po páté hodině dorazili k řece a spatřili Li-lu daleko proti proudu. Strýc František sám dvakrát vystřelil, aby čínští plavci poznali, kde jsou naši lovci, kteří pospíchali proti proudu.

Chytří Číňané nezakotvili, ale pluli lovcům naproti, takže po půlhodině vstupovali naši přátelé opět na člun unaveni a hladovi. Mistr Loupáček se ovšem ihned hnal k přenosné patentní plotně a poroučel Číňanovi, aby rozdělal oheň.

Těšil se, že dnes upraví k večeři oba bažanty; ale jak se podivil, když Jan rozhodně odmítl jeho žádost. Nedovolí přece, aby je mistr oškubal, stáhne si je napřed a potom teprve mu dá maso.

"Takové odřeniny mé panstvo nebude jíst," řekl mistr Loupáček. Ohlédl se po mramorové kočce, avšak i tuto myšlenku zavrhl, nedalo se přece nalhat, že je to zajíc, a tak nezbylo nic jiného, než aby uvařil ze zásob kus sušeného masa.

Náhle se udeřil do hlavy a přiskočil k Diegovi.

"Mladý pane, řekněte těm copánkům, umějí-li chytat ryby na udici? Nemáme, nic kloudného k večeři."

Diego promluvil na Číňany a ti jen kývli hlavami.

Jeden z nich vyskočil na břeh, a když se po chvíli vrátil, nesl v ruce hrst červů.

Mistr Loupáček byl všeuměl, avšak ryby chytat jako Číňané přece nedovedl. Nepotřebovali pruty, uvázali si motouzky na prsty a spustili udice s návnadou bez plováku do vody. Po chvilce škubl jeden Číňan rukou a již soukal motouz a rychle jej navíjel na loket. Na vodě se objevila pěkná bílá ryba, a než se mistr nadál, pleskala sebou na dně člunu.

Všichni čtyři Číňané chtěli dokázat své umění a neustali, dokud nenachytali tucet ryb, z nichž mistr Loupáček naházel polovic zpět, volaje neustále: "Dost, genug, assez trop, enough!"

Vařil rybí polévku, pekl i dusil ryby s pepřem, a když Číňané zakotvili a rozsvítili barevné lampióny, vonělo to z Li-lu jako z kuchyně dobré restaurace.

Jan zatím svlékal svůj úlovek, tělo kočky vhodil do řeky, bažanty však velkomyslně nabídl Loupáčkovi.

"Děkuji, nebudou-li do rána vonět, upeču je k obědu."

Všichni byli s večeří spokojeni, i končil, který se za dne ve své kleci jistě nudil. Však bažantům, napohled tak krásným, nedostalo se očekávané pochvaly, když je druhého dne mistr pekl.

"Drahý pane Jene, zastřelil jste dědečka s vnoučátkem," pravil před polednem mistr Loupáček.

"Jak to, mistře?" tázal se Jan, preparuje, horlivě kůže.

"Inu, jeden se jen rozsejpá, kdežto druhý, rozumějte argus, je tvrdý jako vrba. Musíte zastřelit něco méně hezkého, avšak chutnějšího."

Mistr Loupáček nelhal, starý argus byl velmi tvrdý i pro zuby Číňanů, proto dostal Pluto panský díl. Mladší argus však nenasytil všechny stolovníky, a tak mistr Loupáček překvapil "panstvo" pudinkem podle vlastního receptu.

IX.

VONNÉ PŘEKVAPENÍ

Strýc František poručil, aby Li-lu zůstala zakotvena, neboť chtěl využít příležitosti a snadno sebrat množství vzácných rostlin. Mimo dendrobia našel tu četné rostliny nepenthes, velmi oblíbené v anglických sklenících. Jsou to polokeře, jejichž listy jsou zakončeny tuhými konvičkami s víčky, do nichž vylučuje rostlina kapalinu a jež naplní z jedné třetiny. Je to lapačka na různý hmyz, který rostlina takto chytí a stráví.

"Nasbíráme-li dost orchidejí a naplníme-li jimi své koše a vaky," rozhodl strýc na domácí poradě, "pošlu Li-lu po proudu do Sintangu, odkud pan Fua-ling, jak slíbil, pošle naše zboží do Pontianaku nebo přímo do Singapore a obstará jeho převoz do Anglie. Dojde-li zásilka šťastně, zaplatí všecka naše vydání - a potom již můžeme cestovat pro zábavu."

"Výborně, strýčku, budeme lovit zvěř, doplňovat mapy a vyhledávat dobrodružství," horoval Jan.

Diego souhlasil s otcem, neboť takto se pojistí zdar výpravy. Nikdo nemůže předvídat budoucnost, a proto je otcův úmysl moudrý. Náhlý odpolední déšť zkazil vycházku a mistr Loupáček si liboval, že chýši přikryl stanem. Po dešti byla země tak vlhká, že na cestu do pralesa ani nepomysleli; proto pilně vyráběli z bambusových tyčí domácí nábytek. Číňané je učili, neboť byli mistry v této práci. Z vláken a z oškubaných proutků spletli tak pohodlnou a vkusnou lenošku, že byla za všeobecného souhlasu prohlášena za trůn pro vůdce výpravy a strýc František byl velmi spokojen.

V pilné práci uběhl den velmi rychle, a když druhý den sliboval krásné počasí, vydali se všichni, až na jediného Číňana, který zůstal na člunu jako strážce, do pralesa, kde sbírali vzácné rostliny. Toho dne Jan ulovil dvě různá zvířata; jedno přinášel mistr Loupáček na zádech, druhé nesl v ruce šťastný lovec.

Jan, který více myslel na lov než na orchideje, spatřil rozkošné zvíře podobné mladému srnci. Nadběhl mu a dobrou ranou je složil. Byl to známý a často se vyskytující jelínek muntžak, sotva sedmdesát centimetrů vysoký, jehož rozvětvené parůžky, jakoby od nosu vyrůstající, zdobí jeho pěknou hlavičku s velkými boltci.

Psi a jiné šelmy je pronásledují, neboť jejich maso je velmi chutné. Jan se radoval z úlovku, ačkoli mu laňka utekla, a svázav liánou jelínkovy slabé nožky, odnášel jej ke stanovišti.

Vtom spatřil zvířátko asi půl metru dlouhé, jak se snáší jako velký netopýr ze stromu na strom. Poznal, že je to poletucha indická, zvířátko se psí hlavou a jemnou koží, jež se táhne od zadních nohou podél těla k předním nohám. Při skoku se poletucha roztáhne jako padák, takže opravdu letí.

Jan chtěl i Loupáčkovi dopřát podívané, a proto ho volal, avšak strýc František jim překazil bezúčelnou honbu, neboť poletuchu do ruky nikdo nechytí. Vždyť se přenáší ze stromu na strom ne jako veverka, ale jako těžký pták.

Když se po skončené práci všichni vraceli k džunce, Jan náhle pocítil silnou bolest v ruce. Otřel rychle ruku, ale neviděl nic než červenou skvrnu. I pomyslil si, že se škrábl.

Když však bolest neustávala, ukázal ruku druhům. Také Číňan se podíval a řekl:

"Je tam stromová pijavka, bude třeba ji vyříznout."

"Zde ne, až doma," rozhodl strýc, "nemám tu vhodné nástroje."

Číňan se nemýlil. Po rozříznutí rány strýc opravdu vytáhl pinzetou asi centimetr dlouhé zvířátko, podobné červíku. Když ránu vymyl, bolest se značně zmírnila.

Číňané vypravovali, že v některých krajinách Bornea je tolik stromových pijavek, až dva centimetry dlouhých, a že jsou právě takovou trýzní, ba snad horší, jako moskyti. Vrhají se na všechny živočichy, jsou lačné krve, Pronikají skrze látky i tenkou kůží a způsobují bolestivé záněty.

To všecko už strýc František sice četl, a byl jist, že ani kůží vysokých bot, ani tkaninou, z níž byl vyroben oděv našich přátel, pijavky neproniknou; avšak bude nutné, aby na hlavách nosili přilby a na rukou, nejvíce ohrožených, rukavice.

Naši přátelé sbírali celý den rostliny; jen dvakrát přitom zmokli. Jan se staral o čerstvou zvěřinu. Vystopoval a zastřelil, na Borneu vzácného tapíra, který velikostí a zuřivostí předčil tapíry, jež Jan před několika lety ulovil v Jižní Americe. Postřelený tapír se bránil jako divoký kanec, ačkoli je jinak bázlivec.

Rypák prodloužený v chobot považovali Číňané za lahůdku. Velmi chutné a šťavnaté maso sytilo mužstvo Li-lu dva dny, ostatek museli usušit. Číňané si vyžádali kůži na řemeny.

Mistr Loupáček vítal četné holuby, které Jan často přinášel. Ze starých mistr vařil dobrou polévku a mladé nadíval a pekl. Marně pátral Loupáček po papoušcích a kolibřících. Že zde kolibříci nejsou, dověděl se od Jana, avšak spokojil se slibem, že se jistě někde setkají nejen s papoušky, ale i s papouščíky.

Když se Číňané, kteří také milují ptáky, dověděli, jak mistr kuchař touží po pestrých zpěvácích, slíbili mu jich plnou klec. Velmi dovedně spletli z rostlinných vláken, podobných žíním, tenátka a pomáhali mistru Loupáčkovi při stavbě rozkošné a velmi prostorné klece. Klec se podobala pagodě, a když Jan na ni vyplýtval mnoho barev, mohla být

modelem na výstavu.

S jakou radostí vítal milý mistr párek drozdů pilami. Překrásně zbarvených, zavalitých ptáků na štíhlých nožkách!

Když však druhého dne Číňané přinesli nuranga čili pitu modroocasou, prohlásil Loupáček, že je krásnější než pověstné bolivijské tangary.

Rozkošný nurang zdomácněl v kleci velmi brzy, a zdvihaje ocásek, hopkal jako naše třasořitka.

Jednou k večeru, když lovci orchidejí odpočítali na člunu po celodenní pilné práci, uslyšeli příliš známý křik.

"Husy, divoké husy!" zvolal Jan. Vyskočil na zvýšenou palubu a rozhlížel se po obloze. Spatřil známý klín. Asi sto husí letělo dosti nízko nad vodou a Jan si dobře pamatoval, kam zapadly.

Už před východem slunce vyšel s Plutem, avšak husy nezastihl. Ale přece nešel nadarmo, neboť ulovil volavku stříbřitou s dlouhým jemným chvostem, jako s krajkovou bílou vlečkou, a dlouhým chmýřím na ramenou.

Dopolední déšť překazil opět vycházku, avšak na člunu bylo mnoho práce. Bylo třeba pečlivě uložit nasbírané rostliny do košů a vaků, aby ve vlhkém prostředí neshnily, a na každý vak i koš bylo nutno napsat správnou adresu anglicky, čínsky a malajsky. Strýc František psal panu Fua-lingovi dlouhý dopis - přátelský i obchodní.

Zásilka rostlin, tak cenná pro Evropany, neměla valnou cenu pro tuzemce, proto se strýc František nebál, že by se cestou ztratila, šlo však o džunku. Mistr Loupáček dobře řekl, že na Li-lu jsou doma, a proto nyní strýc František přemýšlel o tom, zdali by nebylo lepší, kdyby si džunku ponechal na další plavbu po Pinohu a kdyby koupil v osadě Nangah Pinohu menší loďky, které by po proudu snadno dopluly a dopravily zboží do Sintangy.

Tato změna úmyslu se líbila všem cestujícím.

"Li-lu můžeme nechat na řece Pinohu," mínil Diego, "protože podle sdělení pana Smithe leží jeho usedlost ‚My kastle' nedaleko řeky, a tak budeme mít vlastní domov nablízku a při návratu nám džunka výborně poslouží."

"Mimoto můžeme ulovenou kořist, ať již orchideje nebo kožišiny a spratky, nakládat přímo na člun," souhlasil Jan.

Loupáček tvrdil, že se s džunkou vůbec nerozloučí, a navrhoval, aby ji při návratu připoutali k parníku a dovlekli do Anglie.

"Na Temži nemají podobné plavidlo," líčil vzrušeně mistr, "a až jednou vyjedeme se zvěřincem po Temži, naplní se nábřeží statisíci diváky - a - a..."

"Dost, milý mistře, přestaňte! Líčíte to tak úchvatně, že jsem zatoužil po domově!" zažertoval Jan.

Po dešti vystoupily páry nad prales a Jan nechtěl už promeškat ani minutu. Zval Diega na lov, a když strýc František prohlásil, že půjde dnes také s nimi, Jan zavýskal a pobízel k odchodu.

Mistr Loupáček zůstal dobrovolně doma. Chtěl "panstvo" překvapit zvláštní večeří, a proto se horlivě domlouval s chytrým Číňanem.

Když Pluto uviděl pušky, vyrazil jako divý.

Naši přátelé prozkoumali okolní krajinu již tak dobře, že věděli, kde přestává prales a kde nastává step porostlá nízkým křovím a trávou. Tato krajina byla nejvhodnější pro lov a strýc František doufal, že tam nejspíš najdou zvěř.

Avšak strýc František nerad střílel zvěř, a když spatřil náhle vysoký strom, s kmenem rovným jako sloup, který nese korunu teprve ve výši třiceti až čtyřiceti metrů, volal na své druhy, aby se šli honem podívat na vzácný kafrovník.

"Jen pohleďte, přátelé, na krásný strom! Jak nepatrný se zdá člověk proti takovému velikánu, a přece si osobuje právo na jeho život jen proto, aby získal pouze několik dekagramů vonných zrnek kafru, skrytých v dutinách velikána, z nichž vyrábí kafrový olej. Kafr posílaný do Evropy je vlastně zhuštěná šťáva, která vytéká z navrtaných stromů. Zdejší tuzemci nedbají velikých útrap a odvažují se do pralesů na dva až tři měsíce, aby nasbírali tři až čtyři kilogramy kafru. Jsou právě tak ubozí jako sběrači balaty v Jižní Americe..."

Dvě rány vypálené rychle za sebou přinutily strýce Františka, aby se ohlédl a přesvědčil se, že přednáší své vědomosti stromům. Jan a Diego už lovili daleko a jistě našli zvěř, neboť opět zazněly rány a ozval se Plutův štěkot.

Dobrý strýc František se nehněval, usmál se jen a kráčel zvolna za mladými střelci, avšak nedostihl je, ubíhali mu příliš rychle. Jsou dva a Pluto je s nimi, řekl si strýc František, nehrozí jim proto nebezpečí...

Mladí lovci se vrátili teprve k večeru a přinesli hojnou kořist. Zastihli v rovině hejno ptáků podobných perličkám a pronásledovali je tak dlouho, dokud je nepostříleli. Přinesli osm kusů, avšak nejkrásnější úlovek přinesl tentokrát Diego, neboť zastřelil nádherného opeřence podobného pávu. V Indii by za tuto ránu zaplatil pokutu, ale na Borneu byl zahrnut pochvalou. Zvláště Loupáček byl nadšen, když zvěděl, že tento pták je chutnější než argus.

Strýc František, který se vrátil dříve než mladí lovci, se jen usmíval, a když se ho tázali, co ulovil, sliboval po večeři příjemné překvapení.

"Dnes je vůbec den překvapení," vybuchl Jan. "Mistr Loupáček nás překvapí večeří, a podle vůně z jeho kuchyně bude to překvapení milé, i když se do té slibné vůně mísí cosi, co připomíná jaksi zdaleka mistrovy ovinovačky, když už odpočívaly jako nekonečný had v americkém pralese. Co to je?"

Mistr Loupáček nemohl déle tajit své výrobky, a proto zval hosty ke stolu, kde kouřila želví polévka. Avšak než dozněla chvála od stolu, přinášel už znamenitou sekanou, jejíž složení nechtěl prozradit, a byl na výsost spokojen, když si i střídmý "vzácný pán" vzal dvakrát.

"A teď přinesu já dárek," řekl strýc po večeři. "Není ani možné, aby návštěvník Sundských ostrovů neokusil nejlahodnějšího a nejlepšího zdejšího ovoce. Našel jsem je náhodou zralé a hned je přinesu."

Strýc František rychle odešel na břeh a po chvilce se vracel. Nesl v rukou na listu dva plody velikostí lidské hlavy. List chránil jeho ruce před ostny plodů, podobných velikým kaštanům v zelené ostnaté slupce.

Janův i Diegův jemný čich zachytil velmi nepříjemnou vůni, ale Číňané si mlaskli a řekli jen: "Durian!"

Strýc položil jeden plod na stůl, uchopil mačetu a rázem jej rozpůlil. Uvnitř plodu se objevilo slabě narůžovělé maso (dužnina, v níž jsou semena). Avšak Jan utekl od stolu a mistr Loupáček třikrát kýchnuv nahnul se přes vroubení džunky a držel si nos.

Diego statečně vytrval, ale stažené obočí a skrčený nos prozrazovaly, jak jeho jemné čichové ústrojí trpí.

Po džunce a jistě na sto kroků kolem se rozhostila vůně, kterou nelze dost dobře popsat. Vzpomeňte si na shnilá vejce, na vyplachování městských stok, na česnekově čpící zahnívající maso se starým sýrem, smíchejte to všecko dohromady, a ještě to nebude tak vonět jako durian!

A tuto ohavnost strýc František nejen jedl, nýbrž pobízel i ostatní, aby také ochutnali.

Číňané se nedali pobízet, jedli s chutí, a když se koneckonců dal svést i choulostivý Jan, neodolal ani zvědavý mistr. Ochutnav dužninu prohlásil, že dosud nejedl nic tak lahodného. Všichni s ním souhlasili a jedli všichni. Pravou rukou si podávali řízky do úst a levou se drželi za nos.

Byla to směšná hostina.

A když si pochutnali na durianu, sebrali své spací pytle, popřáli si dobré noci a rozešli se na různé strany...

Té noci nespal na Li-lu ani jediný Evropan...

Útok nepřátel, nakažlivá nemoc, sliby báječného bohatství, zkrátka nic na světě nemohlo by rozptýlit naše věrné přátele - avšak durian je přece rozehnal.

Ještě druhý den "vonělo" celé okolí džunky, a proto všichni vyslechli radostně zprávu, že Li-lu dnes opustí břeh a podle předpovědi Číňanů dorazí do večera do Nangah Pinohu.

X.
PROTI PROUDU PINOHU

Osada Nangah Pinoh nezklamala naše cestující. Neočekávali nic jiného než skupiny dlouhých domů na kůlech. Ale nepřekvapilo je ani to, že tu opět sídlí jiný potentát - rádža, jemuž bylo nutno darovat jakési výkupné. Dostal pěkný ariston, na němž si mohl přehrávat šest překrásných hudebních kousků, kdykoli se mu zlíbilo. Byl s darem velmi spokojen, a vyžádav si několik drobnůstek jako přídavek, ochotně svolil, aby běloši jeli, kam se jim zlíbí. Bylo zřejmé, že až sem dosahuje vliv holandské vlády, což milý "králíček" ovšem popíral. Dokazovala to však vojenská stanice.

Tam se strýc František dověděl, že nedaleko řeky Pinohu, ve vzdálenosti asi padesáti kilometrů, opravdu žije Evropan Samuel Smith, jenž někdy posílá své zboží na člunech po řece až do Sintangu, avšak že nikdy nepřijíždí do osady. Lhostejní a líní holandští vojáci se s ním nestýkají jednak proto, že sem byli vysláni jen nakrátko, a potom tam v té zapomenuté zemi, kde je "My castle", je už neklidno. Mimoto by se museli plavit na malých člunech, neboť Pinoh, přicházející z hor, má tolik prahů a překážek, že jimi nepropluje ani džunka.

Tato zpráva byla nejdůležitější. Li-lu se nemůže odvážit proti proudu Pinohu! Strýc František se vyptával i jinde, avšak všude uslyšel potvrzení tohoto sdělení. Všichni naši přátelé byli zarmouceni zprávou, že se musí rozloučit s milou džunkou. Avšak ani na tom nebylo dosti, bylo nutno vypravit Li-lu do Sintangu s čínským mužstvem a mimoto musel strýc František najmout nebo koupit několik malých člunů a zjednat veslaře.

I čínským veslařům by bylo milé, kdyby mohli dále cestovat s přátelskými a štědrými Evropany, avšak nutnost kázala, aby se vrátili do Sintangu. Odplují, jakmile cizinci najdou vhodná plavidla, na něž bude potřeba přeložit věci, které lovci orchidejí potřebují: šatstvo, zbraně, střelivo, léky, nástroje, knihy a mnoho jiných předmětů, o jejichž účelu neměli synové Nebeské říše ani ponětí. Celého dne bylo potřebí, než strýc František koupil dva dobré menší čluny a najal šest veslařů, ovšem Malajců.

Naši přátelé naposledy přespali na džunce Li-lu, a když ráno dali přenést své věci a přikázali Číňanům, aby zboží, tj. rostliny v bednách a koších, dovezli do Sintangu a odevzdali je i s dopisy panu Fua-lingovi, loučili se s džunkou dosti nesnadno. Těšili se, že ji opět spatří při návratu do Sintangu, a strýc František se smířil s plánem, že na ní dopluje až do Pontianaku, jak si všichni jeho druzi přáli. Kdoví, zdali se jejich přání splní!

Čínští veslaři byli velmi spokojeni s odměnou a hnali džunku po proudu Melávi, která právě u Nangah Pinohu tvořila pravý úhel, jako by její vody přemohl Pinoh a obrátil je k severu.

O hodinu později pluly oba čluny proti proudu Pinohu a naši přátelé, odděleni od sebe - v prvním člunu seděli totiž Jan a Loupáček a v druhém strýc František a Diego - oddávali se vážným myšlenkám, neboť jejich vzpomínky dosud provázely milou džunku.

Krajina, po obou březích řeky hornatá, byla rozhodně zajímavější a divočejší. Kopce stály v řadách tak blízko, že tvořily skoro souvislé pohoří, jímž bylo ovšem možné projít, neboť paty kopců se nedotýkaly. Vysoké břehy byly zarostlé rákosím a bambusem, avšak prales pronikal často až k řece, a kde nebyly vysoké stromy, tam se rozkládala nízká křovinatá džungle.

Avšak šedesát kilometrů urazí i malé čluny proti proudu nejvýše za tři dny, a když kyne cestovatelům vábná naděje, že je očekává pohostinný dům přítele, nemůže zdlouhavá plavba zkazit jejich dobrý rozmar.

Mimoto báječná příroda nabízela jejich zrakům tak rozmanité a nevídané obrazy, že brzy zabavila jejich mysl.

Nejen různé stromy, ale občas i ptáci a čtvernožci dráždili jejich pozornost.

Jan se domníval, že vidí na stromech tukany s velikými zobáky, dověděl se však od tichých Malajců, že jsou to buceros - zoborožci, kteří křičí tak často "kilinkai", jako by zvonili. Jinde naši přátelé viděli hejno papoušků vrabčích, kteří velmi rychle lezou i poletují a hledají ovoce.

Nejvíce je však bavil pohled na nosatou opici, kterou Malajci nazvali kahan. Ani největší škarohlíd by se neubránil smíchu při pohledu na chlapíka, jehož obličej zdobí nejen bílé vousy, nýbrž i dlouhý nos, jímž opice kroutí jako rypákem. Překvapený kahan vyl jako pes, a zavěsiv se na dlouhý ocas, rozhoupal se, skočil na sousední strom a hbitě zmizel v lese. Malajci mu také říkají baekara a pronásledují ho pro chutné maso.

Strýc František přísně nakázal, aby opice nikdo nezabíjel, neboť pohled na umírající opici je strašný. Opice umírá jako člověk, roní slzy a utírá si krev, takže střelec nikdy bez lítosti nevzpomíná na nešťastnou ránu a na vyčítavý pohled oběti.

Strýc František upozornil mladé přátele na gutaperčovníky, z jejichž naříznuté kůry vytéká mléko, jež zhoustne ve

žlutohnědou houbovitou hmotu, která se vyvářením čistí. V obchodu se objevuje v šedých kotoučích. Protože lidská nenasytnost tyto vzácné stromy už skoro vyhubila, hledá náhradu v jiných podobných rostlinách.

Také skvostné stromy ebenové, jejichž barevné těžké dřevo je tak oblíbeno nejen v Evropě, hynou pod sekerami ziskuchtivých lidí. Naši přátelé museli přespat noc na dně člunu.

Před večerem sešli se na jednom člunu k večeři a k spánku, přenechavše druhý člun Malajcům. Jen Jan brzy odešel.

Ostatní se sesedli těsně k sobě a nebylo jim tak veselo, jako bývalo na džunce. Rozsvítili si ovšem lampióny, avšak večer byl tmavý, takže neviděli na břeh. Teprve po desáté hodině vyšel měsíc a ozářil krajinu.

Malajci už zvečera upozornili cizince na vyšlapanou stezičku, po níž přicházela zvěř k řece, a podle stop tvrdili, že sem přicházejí i jeleni. Proto čekal Jan netrpělivě, až vyjde měsíc. Avšak nenadál se, že bude čekat jen nedlouho.

K vodě přišel jelen, skutečný jelen - ne takové kůzlátko, jaké zastřelil Jan v pralese - aby se naposledy napil, neboť koule z Janovy kulovnice se zaryla do jeho čela právě pod silné parohy.

Rána vzrušila naše přátele v člunu. Po Janově opětovném volání přiběhli Malajci, aby odnesli znamenitý úlovek, který dodá všem dostatek zvěřiny na cestu až k farmě pana Smithe.

Když všichni obstoupili zastřeleného jelena, zvíře jistě metr vysoké a skoro dva metry dlouhé, Jan neodolal, aby jim nepověděl, že tento jelen se jmenuje hřívnatý a že není původně domovem na Borneu.

"Na Borneo byl vysazen jenom jeden párek těchto jelenů," vypravoval Jan, "ale tak se rozmnožili, že nyní zde žijí četné tlupy. Nejraději pobývají v rovinách na alang-alangových podrostech, protože však nade všecko milují rondu, v níž se zvláště rádi brodí, přicházejí zdaleka k řekám. Také tento chlapík vykonal jistě dlouhou cestu, neboť je známo, že traviny alang-alang rostou na stepích, tedy v rovinách."

Rušení jelena bylo odloženo na příští ráno a stráž nad ním byla svěřena Plutovi. Noc uplynula klidně, a protože se veslaři chopili vesel již před východem slunce, těšili se naši přátelé, že se za den plavby značně přiblíží k cíli své cesty - k "My castlu".

Brzy po snídani spatřili Evropané vábný obrázek, jemuž Malajci nevěnovali pozornost.

V nevelké a mělké zátoce řeky, vytvořené skálou vnikající do řeky, stáli dva velcí bílí ptáci - s chocholkami na hlavách, ozbrojených dlouhými zobany, jež se u špičky dlátovitě rozšiřovaly - a velmi něžně se celovali.

Na první pohled se podobali volavkám anebo velikým nohatým čápům, měli však černé nohy, černé zobáky a hrdla zelenavě žlutá. Nikdo je nechtěl poplašit, avšak chytří ptáci brzy zpozorovali čluny, poskočili ve vodě a rychle se vznesli. Natáhli dlouhé nohy i krky a pluli vysoko nad řekou.

"Škoda že je nemůžeme chytit," povzdechl si Jan, "tito kolpíci se dají snadno ochočit a i v zajetí si sami hledají potravu; totiž ryby a jiné vodní živočichy."

"A to jste nemohl aspoň jednoho tak trochu postřelit?" vykřikl mistr Loupáček žalostně. "Kromě toho kančila nemám dosud nic, nic! Ach moji drazí kolpíci, vraťte se, nachytám vám nejpěknější ryby!"

Kolpíci ovšem neslyšeli, a kdyby slyšeli, odolali by svůdným slibům mistrovým, neboť krásnou svobodu nelze žádnému tvoru nahradit ani nejchutnějším pokrmem.

Nikdo nedbal mistrova volání, neboť se v řece objevily první vážné překážky. Všichni cestující museli vystoupit na břeh a táhnout za lano, aby pomohli Malajcům přepravit čluny přes četné prahy. Byla to velmi namáhavá práce, a když čluny vpluly opět do klidné vody, uvázali je Malajci ke břehům a potom všichni odpočívali. Nečekali ani na poledne a pobízeli mistra Loupáčka, aby upekl kus zvěřiny z jelena.

Po obědě a po odpočinku pluli opět k jihu, avšak do večera museli ještě Evropané vystoupit, aby Malajci mohli protáhnout čluny mezi balvany, jež zatarasily řečiště.

Protože na člunech bylo v noci pro tolik lidí málo místa, rozhodl se strýc František, že dá dnes postavit stan na břehu a oba čluny že ponechá Malajcům.

Slunce se již dotýkalo na západě vrcholků vzdálených kopců, a jakmile za ně klesne, nastane tma. Proto všichni horlivě pobíhali, aby dokončili nutné práce.

Evropané upevňovali stan a zavěšovali lůžka, mistr Loupáček vařil večeři a Malajci snášeli suché palivo na oheň, který bude hořet po celou noc.

Náhle vykřikl jeden z Malajců a ukazoval k lesu.

"Tuwan, tuwan - orang sana di-tuan!" - Pane, pane - člověk tam u lesa!

"Co to křičí ten čokoládový mameluk?" ptal se mistr.

"Že viděl muže u lesa," odpověděl Diego a pospíšil, aby zahlédl člověka, avšak cizí muž zmizel.

Když to strýc František uslyšel, usoudil, že bude asi nedaleko osada a že bude nutno zítra prozkoumat okolí.

"Velmi by mne těšilo, kdyby se má domněnka o blízké osadě potvrdila," pravil strýc František při večeři, "neboť jsme už jistě nedaleko ‚My castle' a zdejší obyvatelé by nám svou zprávou usnadnili hledání."

Malajec, který spatřil muže, tvrdil, že muž, který vyšel z lesa na zvědy a hned zas zmizeli nemá dobré úmysly.

"Byl to Dajak," skončil svou zprávu Malajec, "viděl jsem u jeho pasu dýku a v jeho ruce foukačku."

Naši přátelé seděli kolem plápolajícího ohně a rozmlouvali o panu Smithovi.

Strýc František tvrdil, že příteli Smithovi na jeho pozvání hned odpověděl a oznámil mu, že na počátku suchého období, tedy v dubnu nebo květnu nejdéle, dopluje k Borneu. Dopis však nejspíše do rukou přítele nedošel, neboť je jisté, že by pan Smith - kdyby ne už v Siulangu, tedy jistě v Nangah Pinohu - byl někomu řekl, že očekává Evropany.

"Nedivím se holandským vojákům," řekl strýc, "že sotva znají Evropana, je jich v širém okolí přece tak málo, divím se však rádžovi, že jevil tak malý zájem o zámožného cizince, který žije v ‚jeho říši'. Nemohl anebo nechtěl mi ani povědět, kde vlastně ‚My castle' leží. V tom něco vězí!"

Potom naši přátelé vzpomínali na domov v Čechách i v Anglii, a když se několikrát ozvalo jméno Li-lu, nevědělo se, zdali ve všech myslích vyvolávalo představu člunu plujícího k Sintangu anebo mladé indiánské dívčiny, jejíž

černovlasá hlava se jistě skláněla nad mapou Bornea.

Evropané se uchýlili do stanu, neboť moskyti, přilákaní ohněm, vrhali se na ruce a obličeje. Také různý hmyz, velicí bručiví brouci a noční motýli, přilétali v hejnech; za nimi se přihnali letouni, takže nad dýmajícím ohněm se rozpoutal divoký rej.

Malajci přikládali na oheň i vlhké větve s listy, jen aby oheň silně dýmal a čpavým kouřem zaháněl dotěrné návštěvníky.

Jasné plameny přilákaly i větší zvířata, ale ta ustoupila opět do temnot pralesa...

XI.

"MY CASTLE"

Ranní žabí koncert vyslechli naši přátelé při snídani, neboť vstali již před východem slunce.

Strýc František se totiž rozhodl, že popluje s čluny ještě několik kilometrů proti proudu, až kopec ustoupí od řeky a břehy se poněkud sníží, neboť v těchto končinách nebylo snadné proniknout do okolí. Nepluli ani hodinu, když náhle řeka změnila směr, byla k zákrutu donucena soutěskou skal. Čluny se sotva prodraly proti silnému proudu, a když se jim to podařilo, vykřikli všichni cestující překvapením.

Bylo to radostné překvapení, neboť na pravém břehu daleko, daleko prostírala se široká kotlina, protékaná potokem a obklopená ze všech stran homolovitými kopci. Na mírném návrší uprostřed kotliny bělaly se zdi v háji košatých stromů. Nízký břeh, zřejmě lidskýma rukama upravený, byl jistě přístavištěm.

"My castle!" zvolal strýc František. "Teď chápu, proč přítel Samuel Smith napsal jen, že bydlí nedaleko od řeky Pinohu a že blíže místo neurčoval. Každý plavec, který dorazil až sem, musel spatřit My castle. A toto rozkošné údolí nás zve právě tak laskavě jako vlídný hostitel!"

"Hurá!" vykřikl Jan. "Jsem opravdu rád, že zase stojím na pevné zemi. Pan Smith si vskutku vybral nejkrásnější koutek na celém Borneu!"

"Musel však dlouho hledat," pravil mistr, vyskakuje za Janem s klecemi, v nichž věznil své ptáčky. Kančil byl už tak ochočen, že vyskočil za svým pánem. A když ho Pluto žertem nadzdvihl mordou do výše, ihned "umřel" a zavřel očka. Nikdo se však nedal mýlit, neboť každý už věděl, že lstivý potměšilec zase obživne a přeskočí Pluta.

"Kozel ví, proč právě nejkrásnější kouty jsou vždycky na konci světa," rozhorlil se mistr Loupáček, rozhlížeje se kolem. "A je tu po čertech ticho! Což nezasluhujeme, aby vztyčili vlajku a vypálili ránu na uvítanou?"

Malajci rychle přivázali čluny ke kůlům zaraženým na břehu, a když vyslechli rozkazy strýce Františka, aby čekali, až se sem někdo vrátí, ihned ulehli, neboť každé chvilky je škoda, kterou obyvatel tropů nezasvětí odpočinku a pohodlí.

Diego vynesl zbraně a skříňku, v níž byly dary určené panu Smithovi.

"Otče, zdá se mi, že zde není něco v pořádku," řekl Diego, když kráčel za strýcem Františkem. "Rozlehlostí farma dokazuje, že zde musí být zaměstnáno mnoho lidí, a přece není vidět ani živé duše. Cítím tu jakousi opuštěnost a můj čich je dotrápen zápachem po spáleništi."

"Mám týž dojem, hochu." odpověděl strýc František.

Ušli asi dvě stě kroků a zastavili se jati úžasem. Zde byla pole. avšak nikdo nemohl poznat, co na nich bylo pěstováno. Stádo slonů nemohlo způsobit takovou spoušť. A hle, tu vadly posekané keře, a tam, ó hrůza!, jsou zporážené krásné stromy, avšak ne vichřicí a bouří, nýbrž lidskou rukou!

Naši přátelé stáli tu chvilku němí, potom náhle, jakoby puzeni nezkrotnou zvědavostí a strachem, běželi k návrší, kde se bělaly zdi příbytků. Všichni tušili neštěstí. Co se však naskytlo jejich zrakům, předstihlo všecko očekávání. Jen oprýskané rozvaliny zdí trčely tu mezi mrtvými stromy!

Spoušť a ničení nemohl způsobit jen požár, zde řádily i zločinné lidské ruce, aby rozvalily a rozmetaly i to, co požár ušetřil. Avšak nejen lidská obydlí, ale i kůlny, stáje, špýchary, vše lehlo popelem a neukojilo zlobu a pomstu. I zahrady, sady i pole, kam oko dohlédlo, byly zpustošeny.

"Sodoma, Gomora!" zvolal Loupáček, a položiv klece na zem, točil se kolem své osy.

Naši přátelé stáli v ustrnutí. Beze slova hleděli na tu zkázu kolem. Strýc František se vzpamatoval nejdříve.

"Drazí přátelé, není pochybnosti, že domov našeho přítele Smithe byl přepaden a zničen krutými a zlými lidmi. Nemohu zapřít, že jsem velice překvapen a že neblahý osud přítele mne hluboce dojímá. Hledejme jeho mrtvolu, abychom jí prokázali poslední poctu."

Všichni ze sebe setřásli tíživý stesk a uposlechli strýcova rozkazu. Rozběhli se různými směry, avšak nenašli nic než ohořelé trámy, kupy popela a tu a tam zkroucené zbytky kovových předmětů. Rozhrabovali popel, odvalovali trámy, pátrali po zdech, avšak nenalezli nic důležitého.

Hromádka kostí prozrazovala, že tu shořelo nějaké menší zvíře, avšak po lidských kostrách nebylo nikde ani stopy.

Když marně hledali v domě a na zahradě, poručil strýc František, aby rozšířili pátrání po okolí.

Jan běžel k řece, aby přivedl Malajce na pomoc. Když Malajci přišli k spáleništi, neprojevovali podivení a na otázku, co o tom soudí, řekli prostě: "Krevní msta."

Diego a mistr Loupáček se ubírali k východu, kde byl úval ve vzdálenosti asi dvou kilometrů uzavřen lesem, Jan a dva Malajci s Plutem měli prozkoumat jižní stranu, kdežto strýc s ostatními se obrátili ke straně severní. Rána z pušky měla oznámit nález.

Diego a mistr Loupáček kráčeli hbitě. Diego byl ovšem jako vždy mlčenlivý, zato věčně hovorný Loupáček upozorňoval svého druha na škody způsobené na plantážích kávovníků a bavlníků. Diego, který nesl na rameni kulovnici, šel mlčky a svíral rty. Viděl vše lépe než mistr Loupáček a myslil již na hrozné chvíle, když pokojný farmář byl náhle přepaden zákeřnými lupiči a musel přihlížet pustošení díla, jež po léta budoval.

Jeho tmavé oči se leskly a jeho rovné obočí se co chvíli setkalo nad rovným nosem; prozrazovalo to pobouření jindy tak klidného mladého muže.

Když dospěli k lesu, odpočinuli si na chvíli a setřeli hojný pot s obličeje. Ačkoli bylo do poledne ještě daleko, přece tropické slunce pálilo nemilosrdně.

"Všímejte si všeho, milý mistře," pravil Diego, "zvláště je-li zde nějaká stezka, také polámané větve a záseky na stromech prozrazují, zda se tudy ubíralo více lidí. Prosím vás však, abyste ode mne neodcházel daleko."

Mistr Loupáček všecko slíbil, ale sotva poodešel třicet až čtyřicet kroků, spatřil ve vzdálenosti, co by kamenem dohodil, podivný strom. Silný kmen nesl dvě rozložité koruny, jednu asi ve výši patnácti metrů a druhou jistě dvakrát výše. Nejpodivnější však bylo, že v první koruně sedělo něco neobyčejně velkého a naprosto se to nepodobalo zvířeti, ale boudě, ano, skutečné boudě, jakou si robí naši sadaři v sadech. A že se v boudě neusadil tvor čtyřnohý, prozrazoval žebřík, zrobený z lián a z bambusových hůlek.

Mistr hned pochopil, že má o svém objevu povědět Diegovi, avšak také rázem tuto myšlenku zavrhl a umínil si, že přijde na kloub věci sám.

Opatrně se doplížil ke spuštěnému žebříku a zkusil, zdali je dosti pevný, a potom bez rozmyslu šlápl na první příčku. Ale vtom se v otvoru boudy objevil tvor. Byl to člověk? Ano! Rozježené vlasy nenahnaly sice milému mistrovi strach, avšak ten nenadálý zjev ho tak překvapil, že mimovolně otevřel v úžasu ústa.

Avšak s tím se nespokojil obyvatel boudy na stromě a vykřikl cosi velmi výhružného.

Loupáček nerozuměl ani slovo. Aby však nezůstal nic dlužen, odpověděl: "Co řveš, orangutane? Jdu k tobě na návštěvu," a přitom položil nohu na druhou příčku houpajícího se žebříku.

Se zlou se však potázal. Obyvatel boudy přiložil k ústům dlouhou hůl, a než se milý mistr Loupáček nadál, zacukalo to na jeho přilbě jako kroupy.

Náhle ucítil bolest na levé ruce nad palcem a hned nato ho cosi štíplo v předloktí, něco tam vniklo rukávem.

Rána z pušky zahlaholila v pravý čas. Diego uslyšel křik, přiběhl, a když spatřil, co se děje, odstřelil divochovi foukačku od úst.

Překvapený obyvatel boudy strnul, a když uslyšel malajský rozkaz, aby rychle sestoupil, odskočil do boudy a vrátil se s těžkým kopím. Druhá rána mu vyrazila kopí z ruky tak prudce, že milý Dajak se také poroučel ze svého vzdušného sídla a spadl na zem. Než povstal, stál nad ním Diego a volal:

"Pokusíš-li se o útěk nebo o obranu, zabiji tě. Zasluhuješ to, protože jsi střílel otrávenými šípy."

"Bránil jsem se," odpověděl Dajak a urputně pohlédl na Diega.

"Tento muž ti nic zlého neudělal, nebylo potřebí obrany," řekl Diego. "Vstaň a pojď s námi!"

Dajak uposlechl neochotně a ohlížeje se, jak by mohl uprchnout, šel mezi mistrem a Diegem ke spáleništi.

"Podívejte se, pane Diego, ten chlapík mi poslal do ruky dva trny. Rány jsou sice nevelké, avšak pálí jako oheň," řekl mistr a ukázal ruku Diegovi.

"Ach, opravdu," pravil Diego naoko klidně, přece se však nesmírné ulekl, neboť věděl, jak nebezpečné jsou tyto rány. Proto pobízel ke spěchu.

Oba výstřely se rozlehly údolím tak silně, že je zaslechl i strýc František a Jan a spěchali Diegovi naproti.

Když strýc František uviděl domorodce, zaradoval se, avšak když mu Diego tiše řekl, že je mistr Loupáček raněn jedovatými šípy, ulekl se a pospíchal pro lékárničku k člunům.

Naštěstí mistr nevěděl o nebezpečí, jež mu hrozí, a když se strýc František vrátil a vybídl mistra, aby mu podal zraněnou ruku, mistr se zdráhal a tvrdil, že ta celá věc nestojí za řeč.

Strýc František však rozřízl ránu nad palcem i nad předloktím a nedbaje Loupáčkova odporu, ránu vypálil.

"Copak je to zranění tak nebezpečné?" ptal se Loupáček.

"Jako hadí uštknutí," milý příteli, odpověděl strýc František, který uznal, že musí říci Loupáčkovi pravdu. "Rány ovšem nejsou smrtelné, obávám se však, že zakusíte mnoho bolesti."

"To tahle ‚Škaredá středa' mě tak uvítala. Počkej, tohle ti odplatím!"

"Jen dobrým, milý mistře, jen dobrým," řekl strýc František, laskavě se usmívaje. "Byl v právu, bránil vstup do svého obydlí. Prý na vás křičel, varoval vás tedy dříve, vy jste však neposlechl. Zasluhuje za to trest?"

"Nu, však já ho nechci potrestat," bručel mistr Loupáček už smířlivě.

Dajak usedl na ohořelý kmen a zdánlivě si ničeho nevšímal. Jistě neviděl Evropany poprvé, protože neprojevoval ani překvapení, ani zvědavost.

Strýc František si přál, aby byla podána druhá snídaně, a zároveň poručil, aby položili jídlo před domorodce jako před ostatní. Dajak byl jistě hladov, neboť po krátkém váhání sáhl po kuse masa a jedl.

Všichni byli zvědavi, poví-li jim Dajak, co se zde nedávno přihodilo, a proto obstoupili mrzutého muže, jehož Loupáček nazval Škaredou středou.

"Jmenuje se toto místo My castle?" ptal se Diego, který uměl nejlépe malajsky.

"Saja, tuwan!" - Ano, pane!"

"Pán tohoto domu se jmenoval Samuel Smith?"

"Saja, tuwan."

"Jsme jeho přátelé z daleké země. Nenalézáme ho. Je mrtev?"

"Tida, tuwan!" - Ne, pane!

"Kde je?"

"Džau, tuwan!" - Daleko, pane!

Malajci jsou vůbec málomluvní, vážní a nedůvěřiví, na člověka mnoho mluvícího hledí s útrpností a hlasitý, rozpustilý smích považují za neslušnost. Jsou velmi zdvořilí, nezapomínají na pozdrav při počátku rozmluvy a slovo "tuwan" stále přidávají; pro sebe však vyžadují téže zdvořilosti.

Jen klidný a trpělivý Diego pomalu získával Dajakovu důvěru a četnými otázkami vyzvěděl, že před týdnem přepadl

"My castle" cizí loupežný kmen, který sídlí v horách. Prý přišlo mnoho lidí. Dajak však neuměl počítat víc než do desíti, a proto z jeho slov "banjá sa-polo" (mnoho desítek) nebylo možno určit čísla. Lupiči spálili statek, zničili všecko ve dvoře, v zahradě a na polích a odvedli pana Smithe, jeho nemocnou manželku a dvě dcerušky jako zajatce.

Služebníci pana Smithe bojovali statečně, mnozí byli zabiti a ostatní uprchli, jen Nanu Boni (tak se Dajak nazval) zůstal, protože se nemohl odloučit od míst, kde tak šťastně žil, a doufal, že se pan Smith někdy přece vrátí.

Když naši přátelé vyslechli tyto zprávy, řekl strýc František: "Můj přítel Samuel mne zval v domnění, že nám nabídne svůj dům a v něm všecko dobré. Protože však nyní trpí v zajetí, musíme mu pomoci my!"

"Hurá! Pojďme na lupiče!" zvolal vznětlivý Jan a již se chystal na cestu.

"Jen ne tak ukvapeně," pravil strýc František, "víš, že lenochovi rostou boule na zádech a ukvapenému na čele. Nesmíme jen bloudit a zbytečně ztrácet čas. Bylo by mi velmi milé, kdyby nás tento Nanu Boni vedl. Potkáme-li domorodce, lépe se s nimi domluví a vyptá se na cíl naší výpravy než my."

Diego pověděl Dajakovi, že cizinci chtějí vyhledat a vysvobodit rodinu pana Smithe, a ptal se ho, zda chce jít s nimi.

Nanu Boni odpověděl rychle:

"Saja, tuwan!" - Ano, pane! - A ukazuje na sebe, opakoval: "Nanu Boni orang penghantar." - Nanu Boni je člověk vůdce.

Strýc František prohlížel stranu severní a Jan jižní a poznali, že Samuel Smith psal pravdu, když lovcům orchidejí sliboval ráj, avšak na sběr orchideji teď nikdo ani nepomyslil. Všichni tito stateční lidé - toužili po křídlech, aby mohli co nejdříve vysvobodit pana Smithe a jeho rodinu. Snad jim hrozilo nebezpečí smrti, a proto i promeškané hodiny bylo škoda. Rychle se vrátili ke člunům, a protože tu Nanu Boni, čili Škaredáč, jak mu důsledně říkal mistr Loupáček, ukazoval stále k jihu, vsedli do člunů a pluli opět proti proudu Pinohu.

XII.
U DAJAKŮ

Škaredáč seděl na zádi člunu, žvýkal betelové listy jako ostatní Malajci a plival sliny do vody. Nespřátelil se s lidmi, naopak stranil se jich. O bydlišti loupežného horského kmene nevěděl, znal však při řece velkou dajackou osadu a doufal, že tam uslyší zprávy buď o svém bývalém pánu, anebo o lupičích. Tam tedy dnes vedl cizince, neřekl jim však o dajacké osadě, a proto byli naši přátelé nemálo překvapeni, když spatřili asi třicet ozbrojených dajackých mužů, kteří je očekávali na břehu.

Strýc František požádal Škaredáče, aby oznámil domorodcům, že cizinci přicházejí v míru a že se odmění za každou službu.

Kouzelné slovo dar otevírá všecka srdce, a proto se obratem z ozbrojených nepřátel stali ochotní hostitelé a pomáhači.

Strýci Františkovi bylo nadmíru milé toto setkání, přál si nalézt útulek na suché zemi a v bezpečí, neboť nebohý mistr Loupáček onemocněl velmi povážlivě. Horečka se střídala se zimnicí a zvracení dokazovalo, že jed zhoubně účinkoval v drobném těle mistrově. Muselo se mu dostat pohodlí, klidu a pečlivého ošetřování. Proto ponechal strýc František vyjednávání s domorodci Diegovi. Chtěl, aby především požádal o dovolení, aby si cizinci směli u osady postavit stany. Náčelník nabízel cizincům příbytek v dlouhé chalupě, v níž bydlel celý jeho rod, avšak cizinci poděkovali a Diego odpověděl, že si ihned postaví domy své.

"Rozdělte jim dary!" poroučel strýc František. "Rozdejte bednu drobností, které Dajaci mohou potřebovat. Tím je zabavíte a nechají nás na pokoji."

Diego a Jan rychle vyplnili strýcův rozkaz, a když se obdarovaní rozešli, aby se pochlubili svými dary, vyhledal strýc příhodné vyvýšené místo, dosti vzdálené od řeky, na němž byl na jeho rozkaz postaven velký stan, do něhož byl ihned přenesen mistr Loupáček.

Náčelník neodešel za ostatními, a když spatřil Loupáčka, řekl: "Orang saku" - Nemocný člověk.

"Ano, byl raněn otrávenými šípy," odpověděl Diego.

Teprve nyní si Škaredáč povšiml mistra Loupáčka, a jako by se probudil ze snu, trhl sebou a rychle odešel.

Vrátil se asi po půlhodině, když už byl postaven i druhý, menší kulatý stan, a vešel k Loupáčkovi, u jehož lůžka stáli strýc František a náčelník kmene.

"Nanu Boni bawa obat." - Nanu Boni nese lék. - "Minum!" - Pití! - pravil k Loupáčkovi a podával milému mistrovi koflík z kokosové půlky ořechu, v němž byla zřejmě páchnoucí voda.

Ačkoli strýc rozuměl jen slovu "obat" - lék -radil přece mistrovi, aby pil. Ubohý Loupáček právě žíznil, nedal se tedy pobízet a vypil tekutinu.

Vzápětí však stáhl obličej tak, jako by se byl napil octa. "Je to proklatě kyselé," vykřikl, "ale chladí to!"

Škaredáč byl spokojen a bez pobídky usedl vedle mistrova lůžka. A od té doby neměl Loupáček věrnějšího a vytrvalejšího ošetřovatele nad Škaredáče.

Náčelník kmene byl četnými dary tak mile překvapen, že sliboval věrné přátelství štědrým cizincům na dlouhou dobu.

Přestože Škaredáč mistra Loupáčka tak pečlivě ošetřoval a strýc František zkoušel různé léky, přestože Jan vypravoval milému mistru veselé povídky a Diego s ním ochotně vzpomínal na čáju, mýválky, opice a papoušky, žijící tam daleko v Londýně, nechtěla nemoc od milého Loupáčka odstoupit. Nepatrné rány se zanítily, rozjitřily a velmi bolely. Škaredáč na ně kladl masti z bylin, aby se zahojily, avšak vše to šlo pro netrpělivého mistra velmi zdlouhavě.

Nejdůležitější otázka, zda zdejší lidé vědí, kam byl pan Samuel Smith s rodinou odvlečen, nebyla dostatečně zodpovězena. O přepadení "My castlu" Dajakové věděli jen z doslechu, lupičský kmen však nespatřili - a radovali se z toho. Vědí, že v horách na jihovýchodě přebývají bojovné kmeny, jejichž obydlí jsou hustě ověšena vybílenými lebkami nepřátel.

To vše vypravovali Dajaci upřímně a neprojevovali rozpaky, když jim cizinci ukazovali, že i jejich obydlí jsou

okrášlena podobnými příšernými květy.

"Ach, to jsou kořisti dědů a otců," řekli jen klidně. Ale Evropané stejné nepochybovali, že by i synové a vnuci nepohrdli lebkami, jen kdyby se daly nabýt snadnějším způsobem.

Malajským veslařům byl odpočinek velmi vhod, opékali se po obou stranách a převalovali se jen někdy. Zato Jan a Diego se velmi často toulali po osadě a všímali si života Dajaků, ba vcházeli i do chýší, když je domorodci zvali.

Zevnějškem nemohou Dajaci nikoho lákat. Otevře-li Dajak ústa, objeví se mezi rty černý otvor, neboť v jeho ústech není vidět zuby. Již v desátém roce upilují každému chlapci na důkaz dospělosti zuby, a co v dásních zůstane, zčerná šťávou z betelu. Dospělí Dajaci se odívají kusem látky, kterou nazývají tjavat sirats, ženy nosí sarong a děti buď jen zástěrky, anebo pobíhají nahé.

Také vnitřek chýší - mají světnice společné a mimoto pro muže je vždy jedna zvláštní - není vábný; koštěte, nebo spíše metly z větví užívají jen zřídka. Ještěrek se neštítí a hlasitý cvrkot četných cvrčků neruší jejich spánek. Nábytek nepotřebují a příbory jsou pro ně věcí zbytečnou. Každý má ovšem dlouhý nůž-kris k obraně i k útoku, při jídle však užívají prstů. Z bambusových foukaček dovedou v krátké době vyslat mnoho otrávených šipek a na kratší vzdálenost se neminou ani malého cíle.

Znají odpradávna oheň a v každé domácnosti mají bulluk, tj. troud z palmy arengové. Je to měkká, hnědá a velmi zápalná látka. Z arengové palmy, kterou pěstují kolem každé osady, připravují také víno; odříznou totiž plodový útvar v podobě otýpky - až tři kilogramy těžký - ohnou jeho stopku, z níž kape sladká šťáva, která kvasí a mění se v opojné víno.

Odedávna znají železo a vyrábějí z něho nástroje a zbraně.

Jako domácí zvíře je rolníkův nejdůležitější pomocník buvol a užitkovým zvířetem vepř. Naši mladí přátelé byli nezřídka překvapeni zjevným hněvem rohatých buvolů a uctivě se jim vyhýbali, neboť toto zvíře sice poslouchá i domorodého kloučka velmi ochotně, avšak vůči Evropanu projevuje velikou nespokojenost, ba i zuřivost.

Na okolních políčkách pěstovali Dajaci durhu, soju a citrusy a hlavně rýži, ovšem velmi jednoduše. Ovoce nejrůznějších stromů a keřů je vedle rýže hlavní potravou Dajaků, kteří jídají, kdy se jim zlíbí a když právě neodpočívají.

Naší mladí přátelé pozorovali se zálibou četné papouščíky s mírně zahnutými zobáčky, které našli skoro v každé domácnosti. Čile poskakují na krátkých silných nožkách a zdvihají krátké ocásky. Jsou velmi pestří: červení, žlutí, zelení i modří. Příjemně zpívají, a když zobou bobule, zavěšuji se jako naše sýkorky za nožky na ratolesti. Zvláště však Dajaci milují modrohlavé papouščíky, jimž Malajci říkají serendak a Dajaci talísok. Jsou velcí asi jako vrabci, zelení jako tráva, s modrým temenem, hřbetem oranžovým a šarlatovými, žlutě ovroubenými křidélky. Dajaci je vězní v klecích z bambusu. Jsou to rozkošní zpěváčkové, kteří stále něco kutí. Jejich let je lehounký jako let našich pěnic. Bojí se psů, k lidem však jsou přítulní. Ubozí psi! Na Borneu ví pes, že je skutečně pes! Nikdo se o ně nestará, nikdo je nekrmí, a proto jejich zevnějšek je velmi bídný. Za hrst tabáku uspořádali Dajaci cizincům zvláštní kratochvíli. Pozvali je na křepelčí zápasy a velmi se divili, že cizince nezajímá, jak samečkové na sebe krutě dorážejí.

"Zajímavější jsou ovšem kohoutí zápasy," pravili, "avšak to si smějí dopřát jen dospělí při slavnostech."

Jan a Diego nebyli nadšeni slibem, že než odcestují, jistě uvidí kohoutí zápasy, při nichž je nejlepší, když se k pařátům kohoutů připevní ostré nožíky, aby se jimi zápasníci snadněji rozdrápali. Drůbež Dajaků byla hubená a Jan s posměchem pochyboval o její bojovnosti. Snažil se však přemluvit mladé muže k lovu, neboť viděl, že někteří muži mají vydělané kožišiny levharta obláčkového. Levhart obláčkový je velká kočka; člověku se většinou raději vyhne. Výborně šplhá po stromech a číhá na kořist. I s ocasem je asi metr dlouhý a na popelavé kožišině nosí jako ozdobu okrouhlé nebo čtvercové černé skvrny, jež přecházejí na ocas. Uloví-li Dajak levharta, smí nosit jeho kožišinu jako válečný odznak.

Naši přátelé se nejčastěji scházívali u lože mistra Loupáčka při společném jídle nebo večer, kdy nastává tma tak hustá, že ani nejbystřejší oko jí nepronikne ani na dva kroky. Ve stanu však bylo světlo a útulno. Tu Jan vypravoval zotavujícímu se mistrovi, co všecko viděl u Dajaků i v okolí, a sliboval mu milé překvapení.

Zvědavý Loupáček chtěl hned vědět, co to bude, avšak Jan nepověděl, protože to sám nevěděl. Chtěl jen milého mistra potěšit, proto tajemně mluvil o roztomilém zvířeti, které předčí i mýválky. Z toho vznikly žertovné spory, a když došlo na vzpomínky, vyjasnil se Loupáčkův obličej, ba i chocholka na jeho temeni se vzpružila.

I strýc František zapomínal na starosti a na úlohu, kterou chce vykonat, a účastnil se vzpomínek na vzdálené přátele. Jen jediný člověk mlčel. Schoulen u lůžka Loupáčkova, ležel němý Škaredáč a díval se na nemocného tak, aby to nikdo nepozoroval.

Malajcům i Dajakům se upírá vděčnost, nemají pro ni ani slova, avšak Boni byl jistě výjimka, neboť přilnul k Evropanům a ze všech sil se namáhal, aby odčinil zlo, jež způsobil Loupáčkovi.

Bylo velmi komické, když spolu tito dva mužíci mluvili. Z úst Loupáčkových se hrnula slova ve všech evropských řečech jako příval, Dajak však byl němý jako ryba, a přece si rozuměli. Mluvili svaly v obličejích, posunky a rukama. Dajak už věděl, že se jmenuje Škaredáč, a mistr Loupáček slyšel na jméno Orang ketšil - Malý muž. Zprvu se hněval a žaloval:

"Za chvíli mi ten Škaredáč bude říkat Orangutan. Nechci být Orang."

Avšak když mu Jan řekl, že to značí "Milý člověk" (slovo Malý by mistr nesnesl), smířil se Loupáček s novým jménem. Přece však žádal Diega rozhodně:

"Řekněte, pane Diego, tomu pohanovi, že se jmenuji Loupáček, Ernest Loupáček z Liberce!"

Na lov zvěře není třeba Dajaky přemlouvat, což dokázali, jakmile se dověděli, že mladí cizinci touží po loveckých dobrodružstvích. Šlo jen o to, zdali strýc František svolí, aby se vydali s Dajaky na lov.

Jan a Diego by ovšem byli nejraději, kdyby se mohli lovu zúčastnit všichni čtyři, avšak Loupáček byl ještě sláb a

strýc František nechtěl nemocného mistra opustit. Ani náčelníkovi kmene se nepodařilo ho přemluvit, ačkoli líčil lov svůdnými sliby, neboť mluvil o slonech, levhartech, nosorožcích, opicích, medvědech, divokých kancích, jelenech, divokém skotu a o nepočetných ptácích.

"Půjdou s vámi moji synové, a chcete-li, i naši veslaři," odpověděl strýc František. "Přeji si jen abyste byli opatrní a vrátili se před večerem všichni zdrávi!"

XIII.

S DAJKY NA LOVU

Už před východem slunce bylo ve vsi rušno a živo. Všichni muži a chlapci od deseti let se chtěli zúčastnit lovu. To si ovšem zase nepřáli ani Jan, ani Diego. Ale protože jim lov nemohli zakázat, smluvili si naši mladí přátelé, že lovce rozdělí na několik skupin. Náčelník a deset nejobratnějších lovců mělo provázet Jana a Diega k jihu, ostatní četnější skupiny půjdou buď k severu, nebo k východu Sejdou-li se při pronásledování zvěře, tím bude lépe, neboť si ji spíše nadeženou.

Výzbroj Dajaků byla velmi rozmanitá, ovšem náčelník byl ozbrojen a vypraven nejlépe. Otočil si kolem boků kus látky nachové barvy a na prsa a na záda si nasadil jakýsi pancíř z vyřezávané stromové kůry. Tento pancíř musel ovšem navléknout přes hlavu, na kterou potom navinul jinou látku v podobě turbanu.

Za pasem měl kratší nůž parang, kdežto u levého boku dlouhou dýku mandan. Jako odznak své důstojnosti nesl místo obvyklé bambusové foukačky darovanou pušku. Musel proto odložit štít, vysoký asi metr a vyrobený ze dřeva a z kůže nosorožce, protože by mu byl překážel.

Jeho nohy vězely v kůži, kterou si obalil jako onuce až do půli lýtek a kterou si dovedně přivázal řemínky.

Náčelník byl ještě mladý muž bezvousého obličeje, nevelké a štíhlé postavy. Před odchodem z osady vzýval dobré duchy o pomoc, neboť náčelník kmene je zároveň jeho knězem.

Dříve než odzpívaly žáby ranní píseň, vyšly tlupy lovců na sever a na východ. Na můstcích, spojujících řadu chýší, se objevily četné ženy a dětmi, aby se pokochaly pohledem na své statečné živitele a ochránce. Ženy Dajaků neprovázejí muže na lov, zato vykonávají všecky práce na polích i v domácnostech a při válečných výpravách jsou v prvních řadách, aby dráždily nepřítele.

Jan a Diego, ozbrojeni noži, nesli na ramenou po anglické opakovačce, zatímco dva Malajci nesli jejich brokovnice na menší zvěř, nábojnice a potraviny. Pluto netrpělivě pobíhal kolem a naháněl strach domácím psům hlučným štěkotem. Také líní vepři pronikavě kvičeli a utíkali před štěkajícím vetřelcem.

Náčelník vyslal dva muže, aby vypátrali zvěř, a když muži zmizeli v lese, stoupajícím do mírného návrší, pokynul ostatním, aby šli za ním.

Strýc František stál u stanu, kynul Janovi a Diegovi a volal: "Lovu zdar!"

Diego a Jan zamávali přilbami na pozdrav a na znamení díků. Ostatní Dajaci, ozbrojeni dýkovitými meči, oštěpy nebo jen luky a šípy, parangy a foukačkami, šli bosi. Mimo zástěry ovinuté kolem boků měli na prsou a na zádech kusy vytepané kůry, spojené na ramenou šlachami a pod rameny svázané řemínky. Jejich paže a nohy byly nahé.

Ačkoli byli dajačtí lovci napohled slabí, přesvědčili se naši mladí přátelé, že tito chlapíci jsou vytrvalí chodci a obratní lovci, kteří dovedou oklamat zvěř a připlížit se k ní tak tiše jako proslulí indiánští lovci američtí.

Zvěř bylo nutno hledat, avšak Dajakové dlouho nehledali. Znali místa, kde se zvěř zdržovala, a vypátrali její brlohy.

Lov zahájil sám náčelník. Sestřelil levharta, který ležel přitisknut na vodorovné větvi košatého stromu. Dajaci jsou klidní lovci, avšak ani vážný náčelník nemohl se přemoci, aby neprojevil neobyčejnou radost, a smál se, což jinak činí velmi zřídka. Netěšil se tak z kožišiny, kterou se bude pyšnit, jako spíše z pušky. Je to kouzelná zbraň! Dajaci jsou velmi pověrčiví; kouzla a talismany hrají v jejich životě nejdůležitější úlohu a jejich touha po lidských lebkách vyvěrá vlastně z jejich pověrčivosti. Uctívají jimi své mrtvé a zabíjejí lidi, aby prý měli "na onom světě" služebníky, jimiž se stanou ti, jichž lebky "zdobí" chýše nebo hroby zemřelých. Teď se náčelník odváží s puškou i na velká zvířata a běda sousedním kmenům, kdyby je napadly! Střelné rány se náčelník nelekl, nepochopil však, že kuli vymrštily z hlavně plyny. Druhá rána vypálená na opici mu způsobila rozpaky, neboť opice uprchla, a teprve když spatřil odštěpenou třísku, poznal, že kule sice z hlavně vždycky vyskočí, avšak že vždycky netrefí cíl. Jeho překvapení a údiv dostoupily vrcholu, když prošli lesem a octli se v nízkých křovinách.

Tam teprve nastala pravá honba. Pluto i domorodci vyplašili každou chvíli různé ptáky, jež Jan a Diego sestřelovali v letu z lehkých brokovnic. A když Jan sestřelil i třepetajícího se motýla, takže jen hrstka kousků se rozlétla vzduchem, otevřeli všichni Dajaci bezzubá ústa, z nichž uklouzlo slovo zděšení. To byla kouzla!

Vylétají-li lovci pod nohama křepelky, ptáci kurovití, hnědě kropenatí, kteří připomínají naše koroptve, zabaví se evropský střelec na chvíli, avšak nádherný páv nebo bažant, byť i ne argus, je mnohem lákavější kořist. Jan a Diego je stíhali, a když se vzácná kořist řítila k zemi, jásal Jan a Pluto přeskakoval křoviny, aby úlovek přinesl, avšak neunesl ho v tlamě, a musel ho vléci.

Takový lov se však nelíbil Dajakům. Náčelník vedl své hosty na lepší zvěř, a proto naléhal, aby sestoupili do vlhkého údolí, zarostlého pralesem.

Sotva lovci sestoupili do stínu, ucítili pod nohama měkkou a vlhkou zemi.

Pluto, který běžel napřed, náhle zježil srst a hanebně ustoupil. Byl překvapen stádem divokých vepřů. Vyskočili, zachrochtali a prchali. Jeden statečný kanec se rozběhl proti Plutovi.

Zahlaholily rány z pušek a tři kusy se svalily do trávy.

Dajaci nadběhli vepřům a vrhli se na ně s dlouhými noži, avšak ulovili jen jeden kus.

"Bude výborný," radovali se. "Doma jeho maso usušíme."

Avšak ani tento úlovek neuspokojil náčelníka, neboť divokých vepřů je na Borneu tolik, že není potřebí podnikat na ně velké lovy. Náčelník chtěl zkusit, zdali nová zbraň zabije nosorožce, a proto zval své hosty do bažinatých lesních

pustin.

Po krátkém odpočinku, kdy se i najedli, vydali se lovci hlouběji do pralesa. Nevnikli ještě hluboko, když se náhle ozvaly hlasy mužů jdoucích napřed: "Matčang! Matčang!"

"To je levhart," řekl Diego a zdvihl kulovnici.

Také náčelník napjal pozornost. Rychle poručil svým lidem, aby se rozešli vpravo i vlevo, aby jim šelma neutekla, neboť i levhart prchá před lidmi, a když se zvědové vrátili a řekli, že spatřili "tuwan matčanga" - pana levharta - v nedaleké rokli, rozběhli se Jan a Diego za náčelníkem. Rokle byla neveliká, sotva třicet metrů široká. Jestliže levhart již neuprchl, musí přijít některému lovci na dostřel. Tentokrát přálo štěstí Diegovi. Dajaci vhodili do rokle jen několik kamenů, když Diegův bystrý zrak spatřil krásnou šelmu. Prozradil ji její žlutý skvrnitý kožich. Plížila se jako veliká kočka při zemi, avšak nemohla ukrýt hlavu, kterou zdvihala široký list. Sotva Diego spatřil přimhouřené oči, poslal mezi ně kuli a levhart, nadskočiv od země, převalil se mrtev.

Dajaci skočili do rokle a přivlekli tělo vzrostlé šelmy pod stromy na volné místo. Teď už to nebyl tuwan matčang, ale ubitý nepřítel, jehož kůže musí být přinesena domů, aby ženy viděly lupiče, který naháněl často domorodcům tolik strachu, že se o něm mluvilo pouze šeptem jako o zlém duchu.

Jan blahopřál upřímně Diegovi, avšak litoval, že tu není aspoň ještě jedna šelma.

Náčelník zjevně žárlil, proto tím horlivěji pobízel, aby se nezdržovali. Dva Dajaci stáhnou levhartovu kůži a odnesou ji s ostatním úlovkem do vsi.

Nosorožec, badak, jehož si umínil náčelník ulovit, je veliký chlapík, avšak velmi lhostejný. Jeho zaměstnání je až příliš prosté, protože buď spí, anebo jí. Jde-li na pastvu, ničemu se nevyhýbá; láme a vyvrací stromy, rozšlape keře a s chutí ožírá mladé větve, stonky, bodláčí, rákosí i trávu. Nejraději se pase po večerní koupeli, za dne však spí v chládku velmi pevně.

Badak má dobrý sluch i čich, ale ačkoli si je vědom své síly, přece se raději člověku vyhne; ovšem, když byl napaden, útočí slepě o zuřivě. Přední díl jeho tlamy pokrývá polokuželovitá, rohovitá přílbice, jež zakrývá nozdry. Je to strašná zbraň, která všecko prorazí a porazí, a běda každému tvoru, který se dostane pod badakovy nohy! Badak na Borneu má dva rohy. Na jeho tvrdé šedohnědé kůži rostou tu a tam štětiny, kolem očí a na nose má černohnědé skvrny, takže vzhled zvířete je strašný, a přece, když je nosorožec zkrocen, projevuje neobyčejnou dobromyslnost. Náčelník věděl o místech, kde badaci za dne vyspávají, a proto dlouho nehledal. Dajaci brzy vypátrali jeho stinnou skrýši.

"Nabil jsem výbušnou kuli," pravil Jan Diegovi, "protože nosorožec má pro obyčejnou kuli příliš tvrdou kůži."

Diego jen kývl na souhlas hlavou, neboť náčelník se chystal k útoku. Úmyslně poslal Jana vpravo a Diega vlevo od houštiny, ačkoli dobře věděl, že badak vyrazí tam, odkud byl napaden.

Dva nejobratnější dajačtí lovci postupovali po boku náčelníka s dlouhými dýkami v rukou.

Náčelník se patrně obával, aby cizinci nepostřehli ležícího obra dříve, a proto rychle popošel a namířil na nosorožcovo oko. Zazněl výstřel. Kule zranila nosorožcovu tlamu, ten se vzepjal, a když druhá kule mu vnikla do krku, tu badak zařval a rozběhl se proti útočníkovi.

Náčelník odhodil pušku a vytrhl dýku. Oba Dajaci odskočili a napadli zvíře z obou stran. Vetkli mu dýky do těla, avšak badak jich nedbal, viděl jen náčelníka, který se schoval za silný strom a očekával útok rozlíceného zvířete. Oba Dajaci byli odmrštěni a váleli se po zemi.

Nic nemohlo rozehnaného nosorožce zadržet, ani ten tlustý strom. Náčelník je ztracen, to chápali všichni Dajaci.

Vtom třeskla rána, vypálená ze strany. Ozvaly se výkřiky hrůzy i úžasu. Nosorožec narazil na strom, jenž přeražen nárazem se s rachotem skácel k zemi a... obr nosorožec vedle něho!

Asi pět kroků od badaka ležel naznak náčelník. Byl v bezvědomí. Všichni pospíchali k němu. Nedýchal, avšak Jan cítil slabý tlukot jeho srdce. V zaťaté ruce držel náčelník amulet, kterým se chtěl zachránit v posledním okamžiku.

"Ajer!" - Vodu! - vykřikl Jan a jeden Dajak běžel k potoku. Diego se snažil vlít do náčelníkových úst trochu koňaku ze své polní láhve.

Jan pilně omýval náčelníkův obličej, a když chtěl začít s umělým dýcháním a uchopil náčelníka za paže, náčelník zasténal a otevřel oči. Probral se z mrákot bolestí, již ucítil v levé paži. Diego poznal, že náčelník má zlomenou ramenní kost v nadloktí.

Náčelník se nepamatoval, zdali v posledním okamžiku odskočil, anebo byl-li stromem odmrštěn. Krunýř z kůry a měkká půda zmírnily náraz, avšak levá paže narazila na kořen a kost se zlomila. Naši přátelé chtěli náčelníkovi rychle a účelně pomoci. Jan odběhl k přeraženému stromu a žádal Dajaky, aby odštípli z kmene třísky asi půl metru dlouhé, které potom nožem ořezal a ohladil. Diego se staral o obvazy, a složiv kapesníky, zavázal jimi náčelníkovu paži, nato pak přiložil připravené destičky z třísek, a potom celou paži přivázal k tělu liánami, aby jí raněný nemohl pohybovat.

Náčelník se kupodivu nebránil, naopak se zájmem a zvědavostí pozoroval práci obou cizinců.

"A co badak?" otázal se náhle.

"Je mrtev, výbušná kule mého bratra jej zabila," odpověděl Diego.

V náčelníkově obličeji se objevil úžas. "Zabila?" otázal se, zatajuje dech v očekávání odpovědi.

"Ano, právě v tom okamžiku, když nosorožec doběhl ke stromu. Rozehnané zvíře už ovšem zastavit nemohl, zachránil ti však život, neboť badak by tě rozšlapal."

Náčelník zavřel oči a neodpověděl. Tedy cizinec ho zachránil, a ne amulet.

Jan se však už staral o jinou věc. I když se náčelník k chůzi nutil, neujde daleko, proto bylo nutno zřídit nosítka. Dajaci rychle pochopili Janův úmysl a horlivě mu pomáhali.

Na další lov nebylo ovšem už ani chuti, ani času, avšak Dajakové se rozhodli, že zde nosorožce neponechají šelmám, neboť potřebují jeho kůži. Až donesou raněného náčelníka do osady, vrátí se k zabitému obru.

Náčelník chtěl sice jít, avšak brzy uznal, že se výprava vrátí domů rychleji, dá-li se nést. Čtyři muži vyhledávali a

upravovali cestu, čtyři nesli náčelníka v nosítkách. Jan, Diego a dva Malajci uzavírali průvod.

Kde nebyl podrost, kráčeli všichni velmi rychle. Raději se houští vyhýbali, než by je prosekávali. Naši přátelé se opět divili vytrvalosti a síle těchto mladých Dajaků, kteří i při pochodu nepřestávali pozorovat okolí.

Náhle se ozvaly hlasy mezi těmi, kteří šli vpředu a upravovali cestu, osekávajíce větve a odhrnujíce liány.

"Co to volají?" ptal se Jan Diega.

"Kdosi volá na jiného, aby nezabíjel, ale aby chytil; nejspíše spatřili nějaké zvíře," tlumočil Diego.

A opravdu po chvilce se před nosítky objevil Dajak. Nesl v rukou černé tlusté zvíře, jako vypaseného mopslíka, se širokou plavožlutou tlamičkou a žlutou podkovou na prsou.

Diego zavolal Dajaka, aby mu zvíře ukázal.

"Je to mladý birnang, který se zatoulal," vysvětloval Dajak.

"Ach, malajský medvídek!" zvolal radostně Jan. "To bude mít mistr Loupáček radost!"

"Bude z něho pěkná čepice," pravil Dajak.

"Ó ne," bránil Jan birnangův život a nutil se do malajštiny. "Sakit kelšil orang miluje birnaugy, nu řekni Diego, jak se řekne miluji, a já kasi banjá tembako karana birnang - a já dám mnoho tabáku za birnanga."

Tomu Dajak rozuměl, zvláště když ucítil v dlani míšek, v němž byla ještě hrst tabáku. Honem podával Janovi medvídka, který se jen hloupě a lenivě rozhlížel.

"Jen ho nes," pravil Diego, "odevzdáš ho až doma!"

Ostatní Dajaci slibovali, že za tabák přinesou birnangů, kolik jen bude tuwan chtít, ba že mu přinesou i binturonga, čili medvěda kočičího, když malý nemocný muž tak vřele miluje medvědy. Binturong prý má mnohem delší srst a bílé vousy na tvářích. Věší se na větve jako lenochod a v noci mňouká jako kočka.

"A dá se zkrotit?" ptal se Jan.

"Zprvu je divoký a zuřivý, avšak zkrotne velmi brzy a nehlodá všecko jako birnang," odpovídali Dajaci.

Jan byl všecek rozradován. Už měl překvapení, jež slíbil Loupáčkovi! Birnang je jako mýval, jenže je hloupější a nemotornější.

"A co jí?" zeptal se Jan náhle.

"Nejraději ovoce, avšak také rýži a vše ostatní, co jedí lidé. Tuze rád si hraje a je dobrák, kterého nic nerozhněvá."

Bylo již pozdě odpoledne, když se naše výprava navrátila do vsi. Lidé s kožišinou levharta a s ulovenými párky přišli už dříve a pověděli strýci Františkovi a Loupáčkovi, že lovci jsou zdrávi a dobré mysli. Že náčelník vede mladé cizince na lov nosorožců, nevěděli.

Tím více se strýc ulekl, když dalekohledem uviděl skupinu lidí a nosítka. Zastřelené zvíře by přece nenesli na nosítkách!

Brzy se však upokojil, když podle světlých obleků poznal Jana a Diega, jak vyšli z pralesa.

Po čtvrthodině věděla osada, že náčelník byl raněn, a strýc František pospíšil k jeho domu. Dověděl se brzy všecko. Vešel do náčelníkovy chýše, aby se sám ujal léčení.

Jan a Diego pospíchali ke stanům; vždyť nesli milému mistrovi dárek, který ho jistě potěší.

A nemýlili se! Nejdříve objal mistr oba dárce a potom dárek. Nemohl se dosti vynadívat na tlusté, nemotorné, a hloupé zvířátko.

"Tys už teď krotký, můj milý, černý rukávníčku! A copak bys rád papal?" lichotil se mistr k svému svěřenci.

A medvídek papal všecko.

Co se až dosud nepodařilo všem lékům a péči Škaredáčově, to se podařilo birnangovi. Milý mistr se rázem uzdravil.

Zmizela malátnost i omrzelost. I Škaredáč si musel "rukávníčka" - jemuž mistr ovšem říkal štucel - pochovat, a potom obě ty děti - mistr i Dajak - si hráli jen s medvídkem.

XIV.
POCHOD PRALESEM

První výborný čin, který "štucel" provedl, nenadchl nikoho, jen Loupáčka, ačkoli medvídek do rána rozhlodal jeho vlastní botu. Strýc František byl velmi potěšen, když viděl, jak se milý mistr rychle zotavuje, avšak nemohl se odhodlat k rychlému odchodu, dokud nebyl raněný náčelník ošetřen.

Zmírnil chininem horečku a nedopustil, aby zařikávačky odvázaly destičky se zlomené paže.

Dajaci, žádostivi tabáku, přinesli "malému nemocnému muži slíbeného medvídka binturonga a malý mistr měl teď mnoho práce, aby seznámil a smířil žárlivého kančila s novými druhy. Kančil už běhal za mistrem jako psík a zjevně nepřál medvídkům. Binturong se nedal, avšak "štucel" se jen válel a mručel, když ho kančil tahal buď za krátká ouška, nebo za ocas. Binturong se nedal tahat za uši, neboť měl boltce dlouhé a velmi citlivé.

Mistr Loupáček už zase vařil "křesťanskou stravu" a přijal Škaredáče za kuchtíka. Přitom se Loupáček, aniž to pozoroval, učil malajštině, neboť poslušný kuchtík pojmenoval každou věc, kterou přinesl. Tak se Loupáček dověděl, že api je oheň, roli chléb, telór vejce, pisang banán, masakkan vařiti, bujang džbán, daging maso, bua ovoce, medža stůl a mnoho jiných slov. Nejdříve si však zapamatoval, že lenoch se jmenuje malas a pomalu že se řekne lambut. Z těchto dvou slov si složil pěknou nadávku "lambut mamlas", což se ozvalo vždy, když musel milý mistr dlouho čekat. Avšak to trpělivého Škaredáče nepohněvalo, spíše se divil čilosti a rychlosti cizinců a obratnosti svého pána, mistra Loupáčka.

"Česky tě, pohane, už sotva naučím," říkával Loupáček, když spolu sedali u milých zvířat, avšak přece trpělivě opakoval Škaredáčovi třeba stokrát, jak se co jmenuje.

"Rád bych těm zdejším dobrým lidem taky něco daroval," řekl jednou Loupáček, když opět všichni seděli před stanem, "nevím ale, co bych jim měl dát."

"Nejmilejší jim bude vaše lebka, mistře, o tom nemůže nikdo pochybovat," žertoval Jan.

"Není-li to nic jiného, dostanou jich půl tuctu," odpověděl Loupáček. "U řeky jsem objevil pěkný bílý jíl, nadělám jim z něho trochu lidských lebek."

"Nebylo by vhodné, abyste je, mistře, pohněval," pravil vážný strýc František. "Jsou velmi různé národní zvyky a obyčeje, často jsou kruté, často směšné, avšak host má vždycky dbát na to, aby se proti nim neprohřešil."

"Inu ovšem, nechci se také prohřešit," odpověděl Loupáček, "protože však svou lebku ještě nějaký čas potřebuji, a přece jim chci způsobit radost, vyrobím trochu těch lebek a zapomenu je zde někde v úkrytu. Najdou-li je, mohou si je rozvěsit po plotech, jak jsem to. viděl kdesi v pohádkové knížce, anebo je mohou rozšlapat."

Již druhého dne vyráběl mistr Loupáček u řeky lebky, a protože se mu práce dařila, nadělal jich tucet.

Škaredáč mu chvíli pomáhal, avšak když viděl, že mistr vyrábí cosi, co je velmi podobné vyschlé lidské lebce, zděšen ustoupil a bál se Loupáčka.

Loupáček chvíli přemýšlel. Nemohl si na něco vzpomenout, až náhle vykřikl: "Bodok, bodok, bodok Boni!" - Hloupý, hloupý, hloupý Boni! "Čeho se bojíš a čemu se divíš? Tohle je kost a tohle je hlína, obojí se jednou rozpadne v prach. Záleží na tom, co je v té krabici skryto, zdali mozek, anebo piliny."

Lebky vysychaly rychle a mistr Loupáček je dobře ukryl. Vyrobil krátkolebé i dlouholebé, šišaté i ploské, a dobře si pamatoval, že se hlava jmenuje kapala. Až se bude loučit, vykřikne to slovo a ukáže na úkryt.

Náčelníkova paže se dobře hojila a strýc František se rozloučil s náčelníkem, jemuž poděkoval za pohostinství.

Náčelník nerad propouštěl cizince, vždyť je vlastně měl v zajetí, nyní však jim nemůže zabránit, aby neodešli. Požádal strýce Františka, aby k němu poslal Jana a Škaredáče.

"Zabil jsi badaka," pravil Janovi, když přišel k jeho lůžku, "badak by mne byl zabil, tys nechtěl, abych zemřel. Buď zdráv! Mne uchránil tento amulet, ať nyní chrání tebe, příteli!" Přitom podal Janovi kamínek velikostí lískového ořechu, zasazený jako žalud v misce ze žlutého kovu. "Pronásledujete horský kmen Olo-Sambitů. Nevím, kde bydlí, avšak tvému služebníkovi povím, kudy musíte jít, abyste došli ke kmeni Olo-Katingů, který bydlí v podhůří a který vám poví více."

Jan poděkoval náčelníkovi, a obdarovav jeho ženy a děti, odešel dojat. Dajaci prý nejsou vděční, říkal si, když šel osadou, a přece nevím, jak jinak bych nazval jednáni náčelníkovo.

Když ukázal strýci Františkovi a Diegovi talisman, usmál se strýc a pravil:

"Pro takové lidi je to vskutku víc než talisman, neboť tak velký diamant, zasazený ve zlatě, dovedl by pomást i mnohou klidnou hlavu. Pro tebe, Jeníku, bude to však jen památka na divokého, a přece vděčného přítele."

"Přinesu jej Li-lu," řekl Jan a bezděčně se zarděl.

Naši přátelé se rozhodovali, jakých dopravních prostředků použijí, aby brzy dospěli ke kmeni Olo-Katingů. Mapa je poučila, že se řeka Pinoh uchyluje k západu. Strýc František se nakonec rozhodl, že pošle malajské veslaře zpátky do Nangah Pinohu a že jim daruje čluny mimo vyjednanou mzdu. Potravin, sušeného masa z divokých vepřů a ovoce naložili si Malajci po libosti. Byli by rádi provázeli cizince ještě dále, avšak strýc František nevěděl, kdy a kudy se vrátí, a mimoto poznal, že Dajaci jsou v pralese čilejší. Doufal, že je najme zde.

Škaredáčův příchod rozhodl. Boni se dověděl od náčelníka, že bude nutno projít pralesem, za nímž se prostírá step, bydliště Olo-Katingů. Prales je sice schůdný, neboť zdejší Dajakové znají v něm stezky, ovšem zarostlé, avšak přece jen velmi výhodné, neboť se vyhýbají močálům i trninám. Protože nelze po nich jet, nýbrž jen jít pěšky, musí strýc František najmout několik nosičů na všecky věci, bez kterých se naši přátelé nemohli a nechtěli vydat na další cestu.

Rozdělení věcí do košů a vaků, aby nebyly příliš těžké, vyžadovalo mnoho času. O nosiče nebyla ovšem nouze, nabízelo se jich tolik, že si cizinci mohli vybrat, neboť toulka pralesem se Dajakům velmi líbí.

Sám mistr Loupáček potřeboval tři nosiče; jeden nesl medvídky, druhý klece a kančila a třetí přenosnou plotnu. Celkem vzrostl počet nosičů na patnáct osob, nepočítaje Škaredáče. A tak jednou zrána odcházelo z osady dvacet lidí, vyprovázených skoro veškerým obyvatelstvem až k pralesu.

Při rozchodu nezapomněl Loupáček na svůj slib, a ukazuje na skrýši u řeky, žádal Diega, aby těm dobrým pohánkům řekl, že jim tam "nemocný milý muž" nechal něco na "památku".

Jak byl jeho dar - tucet hliněných lebek - přijat, se mistr Loupáček nikdy nedověděl.

Naši přátelé brzy ocenili výborné vlastnosti dajackých průvodců. Šli bystře, lehce a tiše, a přece velmi dobře pozorovali okolí a upozorňovali mladé lovce na zvěř i hmyz, který by běloši snad ani nepostřehli. Jejich bystrým smyslům neunikl ani pták v koruně stromu, ani had v roští nebo listí, ani květ prozrazující se pouze vůní, ani hejna pestrých papoušků, toulajících se z koruny na korunu ve značné výšce.

Dajaci dovedli napodobovat zvířecí hlasy a přilákat tak zvířata na dostřel, a když bylo potřebí, vyšplhat na strom; stačil jen pokyn. Naše mladé lovce zajímaly poletuchy, jimž Dajaci říkali tuguaan, podobné kočkám, s létací kůží mezi předními a zadními nohama, od krku až k volnému ocasu. Protože jsou poletuchy velmi vzácné, zastřelil Jan dvě a Dajaci jim obratně stáhli kožišiny.

Pro mnoho lidí bylo potřebí mnoho potravy, a tu Jan a Diego odcházeli k večeru se zkušenými domorodými lovci, aby ulovili divokého vepře.

Dajaci se však velmi báli poloopic, jež ve dne vyspávají, zato v noci pobíhají po stromech a svítí okrouhlými pupilami. Je to i pro Evropana příšerný pohled. Také ježovec, vyplašený z brlohu, naháněl Dajakům strach. Nejhůře bylo, když se jim objevily v cestě ostrovy trnitého houští bamba duri, jež museli dlouho obcházet.

To byly denní, nevzrušující příhody. Jakmile však nastal večer, seskupili se domorodci kolem ohně. A když odmumlali různá zaříkávání, pokryli si hlavy nejen proti moskytům, nýbrž zvláště proti zlým duchům, a brzy usínali.

Cizinci se starali o vhodný nocleh již od čtvrté hodiny odpolední. Pralesy na Borneu se značně lišily od pralesů amerických, zvláště neobyčejnou vlhkostí a množstvím žab, ještěrek a hadů, a na mnohých místech i hejny stromových

pijavek, proto naši přátelé nemohli spát na zemi. Denně stavěli na noc stan a v něm zavěšovali lůžka. Od půlnoci však nemuseli bdít na stráži, neboť Boni, vyžádav si toto právo, hájil je houževnatě.

Ačkoli naši lovci orchidejí nevyhledávali úmyslně rostliny, pro které se vlastně vydali na Borneo, přece se plnily nové koše, neboť často na výsluní nacházeli tolik vzácných a krásných druhů květin, že neodolali a sbírali je.

Třetího dne brzy po ránu přiběhl k cizincům Dajak a posuvky je volal, aby šli rychle a tiše za ním; chtěl jim ukázat lesního muže, orangutana, který seděl na tlusté větvi nevysokého stromu a pojídal durian!

Naši přátelé poprvé viděli opici, o níž tolik slyšeli a četli. Orangutan se nepoplašil. Chutě pojídal smrdutý plod a odhazoval slupky pod strom.

Byl jistě víc než metr vysoký, měl úzké čelo, protáhlou hubu a lidské kulaté oči, jež zvědavě obracel na vetřelce.

"Panečku, ten má zoubky," šeptal mistr, když uviděl bílé tesáky, zarývající se do měkkého plodu. Dlaně orangutana a obličej, až na vousy, jsou lysé, avšak tělo je porostlé hrubou, tmavě rezavou srstí.

Dajaci vypravovali, že orangutan zvláště rád navštěvuje sady. Po zemi nechodí, a také se v chůzi nevzpřímí, jen když se prochází po stromech, vzpřimuje se napolo.

"A tenhle chlapík že má být můj prastrýc?" zvolal Loupáček s opovržením. "To bych se pěkně poděkoval za takové příbuzenstvo! Už proto, že snídá durian, nechci se s ním ani dnes, ani zítra smlouvat," dodal mistr a odcházel.

Také ostatní se déle nezdržovali u "pána lesů" a odcházeli za vůdcem.

Podle nařízení strýce Františka musela výprava urazit největší část cesty v dopoledních hodinách, a tu se stávalo, že Dajaci šli třeba hodinu mlčky a Evropané pronesli tu a tam jen větu, upozorňujíce buď na obrovitý strom propletený liánami, na skvostný květ, nebo na stádo opic, prchající v korunách stromů.

Co to? Karavana se náhle zastavila! Prolétla zde větrná smršť? Řádila zde podivná vichřice, která pokácela šmahem stromy, zpřerážela kmeny a zničila podrost?

Ne! Tudy táhlo stádo slonů! Zanechalo za sebou širokou rovnou stopu, nad níž člověk musí užasnout, a představí-li si ten praskot, dunění padajících stromů, otřásání půdy pod těžkýma nohama, funění a ryk obrů, pohazujících choboty a zdvíhajících těžké kly, je jistě rád, že přišel pozdě. Před touto valící se spoustou se nic a nikdo neuchrání. Sloni projdou ve stádě za vůdci pralesem, jako by šlo stádo jelenů obilím. Co se neohne, praskne, a co padne na zem, je rozdrceno nohama. Přitom se sloni ovšem i pasou, takže za nimi zůstane jen spoušť. Naši přátelé rychle přešli dráhu, avšak jejich smysly s napětím očekávaly, zdali nepostřehnou, že je stádo nablízku.

Loupáček si vzpomněl, jak na Nederlandu žertoval o lovu slonů, a obrátiv se k Janovi, tázal se nevinně:

"Pane Jene, nepůjdete večer na čekanou?"

"Půjdete-li, mistře, se mnou, jistě!" odpověděl Jan. "Myslím však, že by nám stačil jeden slon."

Nanu Boni se domníval, že podle náčelníkova doporučení dorazí výprava do večera na step, a radil, aby strýc František vyslal dva posly, kteří měli Olo-Katingům oznámit příchod cizinců.

Strýc František uposlechl moudré rady a dva muži se vydali udaným směrem, zatímco karavana odpočívala.

Na mistra Loupáčka čekalo překvapení, za něž mohl být vděčen jen laskavé paní Náhodě.

Když totiž ostatní odpočívali, slídil mistr po okolí a jeho úsilí, aby něco chytil pro svůj zvěřinec, bylo odměněno. Náhle spatřil v dutině stromu, nízko při zemi, ohromnou žábu. A přece to nebyla žába, protože zvířátko bylo porostlé šedou a žlutohnědou vlnatou srstí a ocásek mělo dlouhý jako tělo a zakončený chvostkem.

Mistr se k němu opatrně přiblížil, a když se shýbl, aby je chytil, skočilo mu zvířátko na rameno a lísalo se k jeho obličeji!

"To je div divoucí!" zvolal mistr a opatrně sňal zvíře s ramene, aby si je lépe prohlédl. "Hlavu má opravdu jako žába, velikánské oči blízko u sebe, širokánskou hubu od špičatého ouška ke druhému. A nožičky! Jsou to vůbec nožičky nebo ručičky? Mají prstíčky, na jejichž koncích jsou bambuličky jako polštářky. Přední okončetiny jsou mnohem kratší než zadní, proto ten podivný chlapík umí tak výborně skákat."

Milý mistr spěchal s úlovkem rychle do ležení, a sotva Jan zvířátko spatřil, ptal se:

"Kde jste, mistře, chytil toho roztomilého nártouna?"

"Ach, nártoun se tedy jmenuje?" ptal se potěšený Loupáček. "A co to vlastně je? Žába?"

"Ne, milý Loupáčku, je to poloopice, která rychle zkrotne. Na svobodě žere hmyz a ještěrky, avšak ochočený zvykne na lidskou potravu."

Hůře bylo s domorodci, ti vykřikli "ingger" a radili Loupáčkovi, aby honem očarované zvíře odehnal, protože přináší neštěstí.

Na to však mistr Loupáček nedbal, a již i sbil klec na "žabáka", jak nártouna pojmenoval.

Po odpočinku se karavana vydala opět na cestu a po dvou hodinách vyšla z pralesa.

Před zraky našich přátel se objevila mírně zvlněná krajina bez lesů, avšak obzor na všech stranách byl zčásti uzavřen porosty lesů. Doba sucha nepokročila tak, aby se rozkošná krajina změnila ve vyprahlou poušť, naopak, vše hýřilo bujností. Sluneční paprsky sice vysušily všecky močály a bažiny, avšak dosud nespálily ani trávu, ani keře. Byla to nejkrásnější doba zrání, kdy step hostí na milióny tvorů, od drobného hmyzu až k velkým býložravcům, kteří se tu popásají.

Naši přátelé stáli v údivu a jejich smysly se nemohly nasytit krásou barev, sytou a sladkou vůní a především tisícerými rozmanitými zvuky, splývajícími v nekonečnou píseň, kterou tak vytrvale zpívá jen pilný hmyz.

XV.
V OSADĚ OLO-KATINGŮ

Naši přátelé se dosud se zalíbením rozhlíželi po rozkošné krajině, podobné venezuelským stepím v největší nádheře, a ani nepozorovali, že podél pralesa se k nim blíží houf ozbrojených domorodců. Upozornil na ně Pluto, když byli vzdáleni pouze dvě stě až tři sta kroků.

Protože však v téže chvíli se objevil houf lidí, který vyšel z lesa na opačné straně, a protože tito lidé byli vesměs ozbrojeni, poznali naši přátelé, že to není přátelské uvítání, nýbrž obklíčení. Copak vyslaní Dajaci nevyřídili poselství anebo vylíčili cizince jako nebezpečné vetřelce?

Strýc František doporučil svým druhům klid a čekal bez jakýchkoli příprav na příchod lidí, pospíchajících z levé strany.

V čele houfu kráčel starý muž ve zbroji a s pestře pomalovaným štítem, patrně náčelník kmene. Byl vyšší a ramenatější než ostatní. Již zdaleka bylo možno pozorovat, že nepřináší cizincům blahovůli.

Došel asi na deset kroků, a poručiv svým lidem, aby obstoupili cizince, zvolal: "Proč přicházíte do naší země? Co od nás požadujete."

Diego, který uměl nejlépe malajsky, odpověděl za všecky: "Přicházíme z daleké země za mořem. Hledáme přítele, kterého zajal kmen Olo-Sambitů. Od kmene Olo-Katingů jen žádáme, aby přijal od nás dary a dovolil nám projít svou zemí."

"Oto-Sambiti jsou lupiči a vy jste jejich vyzvědači," vykřikl náčelník.

"Přicházíme od kmene Olo-Pinohů, jehož náčelník nás poslal k vám, abyste nám řekli, kde sídlí kmen Olo-Sambitů," odpověděl Diego.

"Proč se mnou nemluví tuwanka - nejvyšší pán, je starší než ty?" otázal se náčelník, ukazuje na strýce Františka.

"Nemluvím tak dobře malajsky jako můj syn," odpověděl strýc František a zdvořile se zeptal, jak se daří nedůvěřivému náčelníkovi.

"Máte očarované zbraně," pravil náčelník, "vydáte-li nám je, smíte s námi vejít do osady:"

Dajakové nejsou nedůvěřiví, protože sami nelžou, jsou vlastně dobrosrdeční, ale opatrní, když však byli oklamáni anebo uraženi, mstí se strašně a jsou ukrutní bez slitování. A protože dosud nepoznali pokoření, jsou - zvláště vnitrozemští obyvatelé Bornea - hrdí a nesníží se k pochlebenství.

"Vytáhněte všecky náboje z pušek a odevzdejte jim zbraně," pravil strýc potichu česky.

"Vezměte si naše zbraně," řekl Diego, "důvěřujeme vám a víme, že nám je vrátíte, až poznáte, že přicházíme v míru."

Náčelník pokynul a ihned přistoupilo několik domorodců, jimž Evropané podali pušky. Na revolvery náčelník patrně zapomněl anebo se poslové, vyslaní napřed, o nich nezmínili.

"Pojďte!" pravil náčelník. "Avšak jen vy, cizinci. Synové Olo-Pinohů se vrátí domů."

Dajaci porozuměli náčelníkovi, a složivše věci, chystali se k odchodu. Bylo jistě podivné, že si tito divocí lidé neponechali ani jedinou věc.

"Dovol, abych je odměnil za dobré služby," pravil strýc a poručil, aby mistr Loupáček otevřel vak. Strýc bral hrsti tabáku a rozdával je nosičům. To je vzácný dar, neboť dobrý tabák je jim milý jako přísada k betelovým listům.

Všichni obdarovaní byli spokojeni a dotýkali se ramen i loktů cizinců na znamení, že děkují a že se loučí.

Štědrost cizinců a příchylnost domorodců příznivě účinkovala na starého náčelníka Olo-Katingů.

"Teď ale nemáme nosiče," řekl Diego.

"Moji lidé odnesou vaše věci," rozhodl náčelník, a když mu strýc František podal vak, pochopil, že si smí vzít tabák. Samozřejmě to ihned učinil, avšak nejprve podal po hrsti svým nejblíže stojícím lidem a teprve poslední hrst si podržel.

Příslušníci kmene Olo-Katingů zdvihli bedny, koše, vaky a stany a chystali se k odchodu do vesnice, avšak klece s ptáky a nártounem držel Škaredáč pevně.

"Odejdi!" poroučel mu náčelník. "Odejdi s ostatními!"

"Jsem sluha cizinců, neodejdu od nich," odpověděl Škaredáč.

Oči starého náčelníka se zaleskly hněvem, avšak Boni se nelekl, naopak přistoupil k náčelníkovi a něco mu rychle řekl.

Náčelník se zjevně ulekl, a hledě na mistra Loupáčka, bezděčně ustoupil. V jeho obličeji se zračila pověrečná hrůza.

"Kouzelník, který dělá lebky?" uklouzlo mu v úžasu. "A ty, ty se ho nebojíš?"

"Je to můj laskavý pán, který poroučí, abych s ním chodil," odpověděl Boni.

To stačilo. Kouzelník smí každému rozkazovat a běda tomu, kdo neuposlechne!

Nosiči kráčeli rychle napřed, náčelník s menším průvodem lidí se připojil k cizincům, kdežto houf lidí, stojících asi sto kroků vpravo, zmizel v lese.

Náčelník vyšel záhadným cizincům jistě dosti daleko vstříc, neboť teprve po půlhodině spatřili naši přátelé osadu kmene Olo-Katingů. Byla vystavěna na mírném návrší blízko pralesa, takže byla z jedné strany chráněna lesem, a přece z ní byl daleký rozhled na step. Ještě než došli do osady, přesvědčili se naši přátelé, že kmen Olo-Katingů vyniká v mnohých věcech nad kmen Olo-Pinohů. Pole byla rozsáhlejší a plodiny na nich rozmanitější, ba spatřili u vsi také sady, v nichž rostly mnohé užitečné stromy a keře. Chýše, postavené na vysokých kůlech, tvořily dvě rovnoběžné řady, mezi nimiž byly vysázeny palmy. Kolem osady se v rovných řadách táhly živé ploty. I chýše byly úpravnější a kolem každé vystavěna dlouhá pavlač.

Místo rozviklaných žebříků byly zde jakési pevné schody a můstky spojující chýše, řemeslně vyrobené z bambusu. Kolem chýší tu nepobíhali ani vepři, ani vyzáblí psi, a také tu nebylo ani smetí, ani odpadky, neboť řady chýší se protahovaly, kam oko dohlédlo. Za chýšemi byly ohrady, nyní prázdné, avšak podle udupané půdy soudili naši přátelé, že v nich bývají uzavřena zvířata.

Když cizinci vcházeli do osady, vyběhlo jim vstříc mnoho dětí a na pavlačích se objevily ženy. Avšak nikdo cizince neobtěžoval. Podle všech známek panoval náčelník přísně, neboť stačily jeho pohledy a děti odběhly do chýše a ženy zmizely.

Náčelník vedl cizince k chýši stojící asi uprostřed osady a vybídl je, aby vystoupili po dosti pohodlných schodech na pavlač.

Diego mu ovšem řekl, že cizinci nežádají dům, avšak náčelník odpověděl: "Můj dům je čistý a tichý, vejděte, teď je váš, dokud budete mými hosty."

Nazval je hosty, patrně zmizela jeho nedůvěra anebo doufal, že z chýše nebudou moci nepozorovaně odejít.

"Bydlí kouzelník s ostatními?" tázal se tiše Boniho, když naši přátelé vešli do jizby.

"Ano, nechce však být obtěžován," pravil Boni a vklouzl za ostatními.

Světnice, zrobená z dřevěných kmenů, byla opravdu čistá, prostorná a vzdušná. Spáry mezi kmeny byly vyplněny hlínou a podlaha, sroubená z bambusových tyčí, byla holá. To bylo našim přátelům milé, neboť se mohli přesvědčit, není-li tu hmyz.

Nosiči přinesli všechny věci, a složivše je do koutů jizby, mlčky odešli; zbraně však nepřinesli.

Mistr Loupáček prohlédl znalecky světnici a již pobízel Škaredáče, aby mu pomohl rozvěsit lůžka a urovnat přinesené věci.

"Vařit zde nebudu, bylo by tu příliš horko," rozhodl, "postavím si letní kuchyň tam pod stromy a zítra musím hned vyrobit stůl a židle. Vida, na dveře a okna nezapomněli, avšak myslím, že nejsou mezi nimi truhláři. Na čempak sedají?"

"Strýc František se ovšem nejdříve staral o různé přístroje a prohlížel je, zdali se nic nezlomilo nebo nerozbilo. Jan a Diego vybírali z vaků nejpotřebnější věci.

"Ten starý chlapík není moc laskavý," řekl Jan, "bojím se, aby něco neprovedl s našimi zbraněmi."

"Toho se neobávám," pravil strýc, "a doufám, že brzy získám důvěru zdejších lidí. Těší mne, že náčelník ví o kmeni Olo-Sambitů, neboť je nazval lupiči. Vynasnažím se, aby nám pověděl o jeho sídle, a potom budu rád, když nás brzy propustí. Teď však musíme vyhledat dary."

Diego přivlekl bednu, v níž byly rozmanité věci, jež naši přátelé nakoupili v Londýně, neboť se řídili pořekadlem, že "každá ruka krásná, která dává".

Zatím se den schýlil ke konci, avšak než nastal večer, přišel náčelník, aby se hostů poptal, jsou-li spokojeni. Za ním přišly dvě ženy a přinesly dvě hliněné nádoby. V jedné z nádob objevil Loupáček vařenou drůbež a ve druhé rýži; dvě jídla, kterými nemusí nikdo pohrdnout, proto je ochotně přijal. Ženy odběhly a brzy se vrátily s opálkami, na nichž bylo nakupeno ovoce.

Náčelník všechno bedlivě pozoroval, a když mladá žena přinesla v tykvi čerstvou vodu, pravil: "Jste unaveni, jezte a odpočiňte si, zítra svolám radu mužů a povolám i vás."

Pozdravil a odešel.

"Tenhle starý chlapík s námi jedná po vojensku," řekl mistr Loupáček, vybíraje z bedny talíře a příbory, aby "panstvo" nemuselo sahat rukama do hrnců.

Prostřel na bedně ubrus a bručel si nespokojeně: "Zdá se mi stále, že nás tu spíše vězní než hostí. Škaredáčku, jdi se opatrně podívat, zdali tu kolem nezevluje některý tvůj čokoládový rodák!" Přitom podával Bonimu hrnec, v němž zbylo dosti rýže, a přidal mu k ní slepičí stehno.

"Jdi na verandu a dobře otevři oči!"

Škaredáč porozuměl, kývl hlavou a vyšel na pavlač.

"Mistr Loupáček má pravdu," pravil Jan, foukaje na lžíci opepřené rýžové kaše, "jsme zajatci. Nechce se mi to zde líbit."

"Jak jsi nevděčný a nerozvážný, milý Jene," káral strýc František mírně synovce. "Co si vlastně přeješ? Co jsi očekával? Evropané si vůbec zvykli, že je mají méně vzdělaní národové vítat a prokazovat jim neobyčejné pocty. A přece, představíme-li si, že by v Čechách nebo v Anglii přišli do vesnice nebo do městečka čtyři cizinci s desíti nosiči a se zbraněmi, o jejichž účincích se bájí, a žádali by pohostinství, co by se stalo ve vzdělaných zemích? Místní starosta, policie i četníci by se sběhli a žádali by průkazní listiny, pasy, úřední povolení a kdovíco všechno. Naprosto nikdo by se však nepostaral cizincům o byt a jistě by jim nikdo neposlal vařené slepice ani rýži."

"Ale zbraně," namítl Jan.

"Ba, zbraně by jim odebrali jako nám, a než by je vrátili, způsobili by jistě více obtíží, než naši hostitelé působí nám. Vzpomínám si na knihu o Borneu, kterou nejraději čítá mistr Loupáček. A co tam doporučuje slovutný pan autor? Hroší bič na domorodce - líné, nespolehlivé a ukrutné! Můžeme my podle dosavadních zkušeností s ním souhlasit? Nemůžeme! Až dosud jsme poznali, že obyvatelé Bornea, ať pobřežní Malajci, ať vnitrozemní Dajaci, jsou lidé čestní, poctiví, klidní a opatrní."

Strýc František nesnesl nepravdu. Byl spravedlivý nejen k sobě, ale i k ostatním a nikdy nezanedbal příležitost, aby svým mladým druhům nevnukl správné myšlenky. Nenapomínal, nepřikazoval, nekáral, avšak nadhodil věty, které bylo nutno domyslit, a byl si jist, že nejen Jan a Diego, nýbrž i mistr Loupáček je domyslí správně. Nejlépe chutná jádro, jež jsme sami vyluštili, a nejvíce potěší pravda, již jsme sami objevili, praví správně lidová moudrost v pořekadle.

Když se Škaredáč vrátil z pavlače a oznámil, že spatřil tři muže na stráži, odpověděl Loupáček:

"Je mi jich líto, že pro nás probdí noc. Tím klidněji budeme spát my pod jejich stráží."

XVI.
ZE ZAJATCŮ HOSTÉ

Naši přátelé vstali podle svého zvyku při východu slunce a mistr Loupáček se staral o to, aby připravil snídani. Snesl s Bonim přenosnou plotnu pod skupinu stromů a shledával palivo. Po nočních strážcích nebylo ani sledu. K uvaření kávy nepotřeboval mnoho paliva, stačily mu třísky, suché větve a hrst suchých kapradin.

Když zavoněla káva, objevily se na pavlačích chýší ženy a zvědavě pohlížely na dva cizí muže, kteří se obratně otáčeli kolem podivné věci, v níž hořel oheň. Nikdy neviděly muže takto pracující, a když spatřily Loupáčka, jak nesl v ruce hrnec, z něhož se pářilo, a jak pospíchal do chýše po příkrých schodech, upřímně se smály, ačkoli hlasitý smích je u Dajaků velmi vzácný.

Jan a Diego prohlíželi při denním světle stavbu chýše a podivovali se důmyslu domorodých stavitelů. Kostra domu byla ovšem z kmenů, avšak stěny byly složeny z rákosových vložek, těsně k sobě přisunutých a pevných, jež ovšem nemohou chránit obyvatele před pronikáním ještěrek a cvrčků, kteří nejsou nejlíbeznějším uspávacím prostředkem.

Také u Dajaků jsou ženy zvědavé, a proto když jedna z krasavic uviděla Jana jak pije u okna kávu, zeptala se:

"Apa itu?" - Co je to?

A Jan hbitě odpověděl: "Makanan paki havi - koppi!" - Snídaně - káva!

Teprve o desáté hodině přišel náčelník a pozval naše přátele do rady. V každém domě jsou zvláštní světnice pro muže, kde se občas odbývají rady. Dnes se rada konala v největší místnosti v chýši, vzdálené sotva dvacet kroků od obydlí cizinců. V místnosti už stálo přes dvacet mužů, ozbrojených krátkými krisy i dlouhými dýkami. Všichni muži byli už starší, ba někteří dosáhli již stařeckého věku. Ačkoli zde bylo tolik lidí, panovalo tu přece ticho, neboť Dajak nepromluví zbytečné slovo. Když však řeční, tu řeční dobře.

Při vstupu cizinců ustoupili ke stěnám, takže uprostřed zbylo prázdné místo. Cizinci pozdravili obvyklou otázkou, jak se všem daří. Strýc František poděkoval za večeři a za nocleh a poručil, aby mistr otevřel vak, v němž byly dary určené náčelníkovi a přísedícím rady. Dajaci přijali dary mlčky, avšak s uspokojením.

Rada mužů byla krátká: Muži Olo-Katingů se přesvědčili, že cizinci přišli v míru a přinesli vzácné dary, proto jsou vítáni jako hosté. Poněvadž však kmen Olo-Katingů právě bojuje s lupiči Olo-Sambity, nemohou dopustit, aby jejich "bílí přátelé" odešli do hor dříve, dokud stateční Olo-Katingové nedobudou a nespálí sídla horských lupičů. O výživu hostí se bude starat celá obec. Strýc František poděkoval radě za slibované a prokazované laskavosti a vyžádal si pro sebe a pro své druhy volný pohyb po obci a okolí i to, aby se mohli starat o výživu lovem ve stepi.

Tato připomínka stačila. Náčelník ihned poručil, aby do obydlí cizinců byly doneseny jejich zbraně.

Lov ve stepi jim byl ochotně dovolen, ba hned se nabízelo několik mužů, že se s nimi zúčastní honby a že jim povědí, kde se zdržuje mnoho zvěře.

Naši přátelé odcházeli zrady velmi potěšeni. Jakmile se dovědí, kde sídlí lupičský kmen, nebudou čekat na skončení války mezi kmeny, nýbrž sami se pokusí, aby Samuela Smithe a jeho rodinu vysvobodili.

Jan ovšem navrhoval, aby se odpoledne podívali aspoň do blízkého okolí.

Loupáček byl ve svém živlu. Rozvěsil klece, umístil své medvídky, a provázen kančilem, vydal se s Bonim do pralesa, aby nasekal bambusových tyčí, z nichž chtěl vyrobit nejnutnější nábytek, aspoň stůl a židle.

"A oběd, mistře!" volal za ním Jan.

"Za hodinu se vrátíme a oběd ještě uvařím," odpověděl Loupáček, pospíchaje k pralesu.

Naši přátelé prošli obcí. Nikde nebyli obtěžováni, naopak na každou otázku se jim ochotně dostalo odpovědi a vysvětlení.

Na blízkých polích našli mnoho známých a užitečných rostlin. První, jež radostně uvítali, byly bafaly a druhé dracény, z nichž zdejší lidé vysázeli živé ploty.

"Hleď, Diego, u nás musíme dracénám pečlivě topit ve sklenících a zde slouží jako hloh nebo trní, aby se dobytek nerozběhl do polí."

"A tu se ani cykas nedočkal větší cti," odpověděl Diego, "ačkoli u nás se z jeho listů vyrábějí smuteční věnce pro slavné, muže."

"Zde vyškrabují z kmenů cykasů dřeň a požívají ji jako ságo," poučil strýc František své mladé přátele.

Na blízkém políčku se jako na vinici oplétaly kolem tyčí podivné rostliny, na jejichž dlouhých stvolech byla zelená kvítka, jejichž visící listeny se z květenství prodlužovaly v nitkovité přívěsky. Strýc František řekl, že rostlina se jmenuje lacca, a oba mladí muži si vzpomněli, že podzemní hlízky poskytují dobrou mouku, z níž jídali placky.

Nejvíce plochy věnoval kmen Olo-Katingů nejoblíbenějším rostlinám: rýži a čiroku.

Naši přátelé obešli pole a vraceli se po stepi. Ve vzdálenosti asi sto kroků spatřili skupinu tří neobyčejně vysokých stromů, avšak pyšnících se řídkými korunami.

"Podle tvaru jsou to eukalypty," zvolal Jan a pospíchal ke skupině. "Není to podivné, že zde na Borneu nacházíme strom, který vlastně náleží Austrálii?"

"Neshledávám v tom nic podivného," odpověděl strýc František. "neboť je jisté, že Sundské ostrovy jsou mostem mezi Asií a Austrálií a že na nich nalezneme přechod rostlin i živočichů ze starého světa do nejmladšího. Jistě jste si povšimli žluté pleti pobřežních Malajců i mnohem temnější pleti našich nynějších hostitelů. Pleť Papuánců je však již hnědá jako hlína. Z toho je zřejmé, že i u lidí je tento přechod patrný. Četl jsem, že nejen mezi Malajci, nýbrž i mezi Dajaky se udržuje pověst, že znali písmo a měli spisy, napsané na stromové kůře, avšak ani obyvatelé Nové Guineje, ani Australané nemohou se pyšnit dávnou kulturou."

Jakmile se naši přátelé vrátili do ulice, vlastně na prostranství mezi řadami chýší, na němž tu ojediněle, tu ve skupinkách rostly palmy, běžel jim naproti jásající Loupáček.

"Pojďte se rychle podívat, mám ‚doma' podivuhodné zvířátko! Je to ještěrka, která lítá," volal mistr již z dálky.

"Jistě mu některý domorodec přinesl létajícího draka," hádal Jan, "ten je zde nejčetnější. Obávám se však, že milý mistr neudrží dráčka v najetí živého, protože se živí jen hmyzem."

Když vešli do chýše, spatřili skutečně zvířátko s tělem ještěrčím, na vysokých, štíhlých nohou s létací blánou. Zvířátko poutalo zraky nejen zvláštním tvarem, nýbrž i jasnými pestrými barvami. Bylo asi třicet centimetrů dlouhé; ale z této délky je nutno odečíst polovic na ocásek. Zelená hlavička, hnědá lesklá blána - padák - růžově čárkovaná a lemovaná, stříbrobílé vnitřní okraje, na zadečku oranžově zbarvené nohy, to vše se mistru Loupáčkovi líbilo a horlivě na to upozorňoval.

"Vidíte, milý mistře, dostal jste samečka," pravil Jan, "protože dráček má na krku podélné pilované hřebínky."

"Jen se bojím, aby mi neuletěl," svěřoval se mistr starostlivě. "Drak létající nelítá, milý Loupáčku, jen se snáší se

stromu na strom a přitom rozevírá padák jako poletuchy. Žere jen hmyz, který si sám chytí, a proto se domnívám, že vás brzy zarmoutí."

"Naopak, těší mě nesmírně, proč by mě zarmoutil?"

"Pamatujete se na kolibříky," zeptal se Diego, "také jste je věznil, snášel jste jim sladkosti, a přece v zajetí umírali."

Loupáček byl zřejmě zarmoucen.

"Udělám mu velikou klec a snesu mu se Škaredáčem tolik hmyzu, aby si jen mohl vybírat."

Náčelníkův příchod potěšil zvláště Jana, neboť po obvyklém pozdravu se náčelník tázal, zdali by si cizinci chtěli s ním zítra vyjít na lov do stepi.

"Och, jistě, a velmi rádi!" zvolal Jan.

Strýc František se však potají usmál, neboť uhodl, že náčelník je zve na lov jen proto, aby se přesvědčil o účinnosti zbraní cizinců, o nichž mu jistě vyslanci kmene Olo-Pinohů vypravovali.

"Tedy zítra ráno," pravil náčelník při odchodu.

XVII.

LOV NA STEPI

Výpravy do lučin se zúčastnili všichni Evropané i Škaredáč. Náčelník však dovolil jen pěti nejváženějším domorodcům, aby s ním šli jako lovci a zároveň jako nosiči ulovené zvěře.

Vyšli severním směrem a umínili si stočit se obloukem k západu, aby měli slunce za sebou aspoň dopoledne.

Domorodci měli na ramenou zavěšeny luky a šípy a dlouhé dýky po boku, mimoto nesli v rukou krátké oštěpy, se kterými uměli velmi dobře vrhat po zvěři. Potraviny, placky z čiroku a ovoce, uložili do toreb, které si zavěsili k pravým bokům. Škaredáč však nesl vak na zádech. Mistr Loupáček mu jej značně obtěžkal, neboť se těšil, že bude zásob velmi rychle ubývat, protože lovcům dobře chutná.

Mistr také nesl ručnici, ovšem jen brokovnici, neboť nechtěl zabíjet, nýbrž jen ranit, bude-li mu zvíře příliš rychle utíkat. Jemu nešlo o úlovek mrtvý, ale o živý.

Naši mladí přátelé šli nedočkavě a vesele, kdežto strýc František vážně kráčel s náčelníkem, pilně se vyptávaje na život kmene i na nebezpečné sousedy. Měl jen jediné přání. Toužil po tom, aby co nejdříve našel loupežný kmen a vysvobodil přítele Samuela Smithe a jeho rodinu. Musel být trpělivý, neboť na tak veliké prostoře nemohl hledat sám a pohostinný kmen nesměl pohněvat. Domorodci, ač jsou poctiví a čestní, mohli by přece nastrojit léčky nebo nastavět tolik překážek, že by je čtyři, třeba odhodlaní a stateční Evropané, nepřemohli.

Dnešní lov dodá dosti příležitostí, aby opatrný strýc František poznal krajinu a vyzvěděl některé podrobnosti o loupežném horském kmeni. Proto ochotně poslouchal náčelníka a různými dotazy vyzvídal, co si tak toužebně přál vědět.

Dajaci jsou bystří lovci, avšak nejsou tak bystří, aby nepověděli, na co se cizinec obratně ptá. Náčelník nenáviděl Olo-Sambity, ba chystal se na válečnou výpravu proti nim. Skrýval však i přání, aby mu cizinci pomohli. Proto chtěl vidět účinky jejich zbraní. Ovšemže to dosud neprozradil, avšak strýc František byl mnohem lepší diplomat, který rozuměl i tomu, co nebylo přímo řečeno.

Pluto běžel trávou sice dost hustou, avšak již dozrávající. Přesto tu kvetlo dosud mnoho bylin a množství hmyzu, zvláště divokých včel, táhlo sem již v časné ranní hodině.

Divoké včely shromažďují med ovšem pro sebe, avšak jejich sladké poklady, ukryté v dutých stromech pralesa, vyloupí nejen mlsná zvířata, ale i člověk.

Ovšem je velmi nesnadné nalézt v pralese strom, kde divoké včely mají přirozený úl, avšak náčelník pověděl cizinci, jak včely samy chytrého člověka dovedou k cíli.

Dajaci, stejně jako australští domorodci, chytají včely pracovnice, nalepí na ně lehounká bílá pírka, a potom je pustí a jdou za nimi. Včely pospíchají k domovu a vedou lupiče za sebou. Bílými pírky prozrazuje směr.

Třeskly první rány na stepní kury. Pluto už nesl úlovek a hrdě mával chvostnatým ohonem.

Dajaci se velmi podivili jednak ranám a jednak snadnosti, s kterou dlouhé roury zabily ptáka v letu na takovou vzdálenost.

Ještě víc se divili, když Diego sestřelil druhou puškou - kulovnicí - luňáka, kroužícího vysoko nad stepí.

Křik vyplašených ptáků prozradil mladým lovcům, že Pluto našel hejno hrdliček. Domorodci na ně stříleli z luků. Když pták běžel, dokázali neobyčejnou dovednost, avšak v letu je chybovali. I mistr Loupáček trefil, avšak neporanil, nýbrž zabil, a to ho velmi rmoutilo, takže potom už nestřílel.

Step pod bornejskými horami není však jen louka, jako je severoamerická prérie, nýbrž rostou tu v rozsáhlých ostrovech velmi často bodlinaté křoviny, palmy nízké jako křoví a stony s rákosím všude tam, kde je úval a kde se udrželo vlhko. Avšak i celé háje anebo skupiny vysokých stromů jsou časté a dodávají krajině rozmanitosti a neobyčejné krásy. Je to obrovský nádherný park vzácných stromů a keřů, proložených šťavnatými loukami. Každá čtvrthodina chůze je odměněna nejkrásnějším pohledem na nové skupiny stromů a keřů a botanik jásá nad bohatstvím bylin, nad pestrostí listů i květů a nad rozmanitostí tvarů. Vzduch voní, zpívá, jásá a nad tím rájem se klene vysoká, tmavě modrá obloha bez mráčku a po ní se od východu vznáší středem oslnivá sluneční koule, jež žhavě líbá rozkošnou zemi a palčivě píchá tvory, kteří nezvykli tak ohnivé lásce.

Naši přátelé vítali vždy stín a odpočívali, zhluboka oddechujíce. Avšak jejich zraky se nenasytily, naopak stále a stálé vnímaly okolní krásy.

Pluto náhle strašně zavyl, až se všichni ulekli, a hle, Boni již pádí, maje ve vysoko vztažené ruce dlouhý nůž. Doběhl k nízkému křoví a dvakrát silně sekl, potom se shýbl a cosi namáhavě zdvihal. Ozval se radostný štěkot, a Pluto kulhaje na zadní nohu, skákal po třech ke svým pánům.

"Co se stalo Plutovi?" svolal Jan a běžel se podívat ke křoví. Také ostatní šli za ním.

Boni zatím osekával větve křoví a před užaslými Janovými zraky se objevilo překrásně zbarvené hadí tělo, jistě dva metry dlouhé a již bezvládné. První ranou uťal Boni hadovi hlavu, druhou přeťal kotouč, který svíral zadní nohy Plutovy. Stačilo jen ještě otočení a Plutova žebra aby byla praskla pod silným stiskem.

"Ular-sawa, besár!" - Veliký had! - pravil náčelník.

"Krajta pestrá," dodal Jan.

Mistr Loupáček hleděl zpovzdálí, vystupoval na špičky a ptal se: "Není tu ještě jedna? Mohli bychom ji chytit."

"Podívejte se, milý mistře, na Pluta, jak ježí srst a nechce se mu blíže, myslím, že i vy byste uctivě ustoupil, kdyby se objevila ještě jedna," řekl strýc František.

Diego prohlížel Plutovu nohu, nebyla zlomena, až obolí, bude pes zase dobře běhat.

Lovci se vydali ke vzdálené skupině stromů, neboť náčelník se domníval, že tam mohou překvapit jeleny odpočívající po ranní pastvě.

Než došli ke skupině, vyplašili zvěř, o kterou nedbali; byl to opět Pluto, který znepokojil ježovce hovícího si v brlohu.

Před skupinou stromů vyskočilo hejno zvířátek, jež rychle doběhla ke stromům a hbitě jako veverky zmizela v koruně.

"Tyto tany jsou lupiči jako Olo-Sambitové," prohlásil náčelník, a domorodci hbitě vysílali šípy za prchajícími zvířaty. "Nejenže sežerou mnoho ovoce, nýbrž zničí i to, co nespotřebují," ještě dodal.

Domorodci stříleli dobře, tany padaly z husté koruny, kde by je nevycvičený zrak ani nepostřehl.

Loupáček si je ovšem ihned zamiloval. "Podívejte se na tu hezkou hlavičku,"pravil, "jakou má dlouhou lysou hubičku; tělíčko je ovšem krátké, zato má dlouhý huňatý ocas a hnědou kožišinu, měkkou jako chmýří."

Náhle spadla tana, která byla jen raněna, a domorodci tvrdili, že se jí rána brzy zahojí. Loupáček už ji měl v náručí a laskal ji. "Ach, ty veliké oči a zaokrouhlené boltce, pohleďte, pane Jene, že je hezčí než naše veverka? Copak vlastně papá mimo ovoce?"

"Jako drak také nepohrdne hmyzem," odpověděl Jan, "myslím však, že se nám v krabici udusí."

"Tam je dost vzduchu i pro nosorožce..."

"Haló! Naši něco našli! Čtyři rány naráz," vykřikl Jan, který se s mistrem opozdil.

Doběhl, právě když domorodci již zdvihali dvě zvířata podobná srncům, s končitými a nazad skloněnými rohy.

Jan lítostivě běžel za strýcem Františkem a Diegem, kteří pronásledovali raněné zvíře, aby ukrátili jeho utrpení. Pluto je předběhl, oslabené zvíře brzy dohonil a na chvilku zastavil. Jan zkusil kulovnici na velikou vzdálenost a zvíře padlo.

"Je tvůj," volal Diego. "Na honu platí poslední rána."

Jan ovšem nebyl spokojen ranou z nouze a jen nerad svoloval, aby si lovci odpočinuli na dvě nebo na tři hodiny, neboť slunce dostoupilo vrcholu a nesnesitelně pražilo.

Dajaci našli pěkně zastíněné místo pod vysokými stromy a vybírali potraviny, jež rozkládali na široké listy.

Ačkoli naši přátelé již trochu zvykli na rudé a rozpraskané rty domorodců, z nichž často vytryskla žlutá slina, vyloučená žvýkáním nezbytné siri, přece neradi jedli z jejich pokrmů, a proto mistr Loupáček pro evropské lovce prostíral zvlášť. Domorodci se neurazili, neboť vše se dělo slušně a opatrně a obě hodující společnosti se vzájemně hostily.

Nanu Boni už zjevně dávno nežvýkal betelové listy, což mu mistr Loupáček chválil a sliboval, že když Boni nebude žvýkat betel, že mu narostou bílé zuby, jako má on sám.

"Ampat gigi?" - čtyři zuby? - otázal se šibal Boni, avšak neusmál se přitom. Mistr Loupáček měl totiž vpředu jen čtyři zuby, kterými se tak pyšnil!

Z blízkého křoví se ozvaly ptačí hlasy, z nichž upoutal pozornost našich přátel zpěv obsahující tóny pouze půl oktávy (c, d, e, f), po krátkých přestávkách pravidelně se opakující. Jan popošel ke křoví a spatřil párek malých ptáků skořicové barvy.

"Jsou to asi píčaly červenohlavé," pravil, "hleďte, sameček se zlobí, peříčko na temeni se mu čepýří a ocásek se rozestírá jako krocanovi!" Mistr Loupáček přiběhl ovšem za Janem a chňapl po rákosí, jež tu rostlo kolem vysychající kalužiny.

"Koukejte, pane Jene, to bude do vaší sbírky pěkný brouk, ostatní dostane dráček a tana."

"Ach, to je skvostný rákosník." zvolal Jan. "Těch musím mít více!"

Brzy věznili v plechové krabici tucet modrých i zelených rákosníků, kovově se lesknoucích.

"Už máme nosatce palmové, pilouny růžové, sagry s křivými holeněmi, křísy, sucholisty a kudlanky," liboval si Jan, "a motýlů plnou krabici. To bude radosti v Londýně!"

Domorodci se vydali přímo k osadě, kdežto lovci vyšli po odpočinku k západu, aby se obloukem vrátili k chýším. Odpolední hodiny nejsou lovcům příznivé, neboť zvěř zaleze hluboko do pelechu nebo do stínu hustých křovin a nedá se vyplašit. Proto jen zřídkakdy třeskla rána, vypálená na dravce, který spal anebo vyplašen vzlétl z vrcholků nejvyšších stromů.

A přece našli naši přátelé zajímavou osadu, složenou z obydlí podobných senným kupkám, někdy tři, někdy až pět metrů vysokým. Jejich obvod bývá až patnáct metrů a stavba je tak pevná, že ji člověk bez těžkých nástrojů neotevře. Vytvořili je termiti (všekazi), mravenci, kteří poslouchají své krále; termiti se dělí na dělníky a bojovníky. Když odpočívají, složí křídla, jež přesahují jejich tělíčka. Samičky jsou mnohem větší a silně ztloustnou. O užitečné i ničivé práci termitů naši přátelé věděli už dávno, dosud však nenalezli osadu tak velkou jako zde.

Náčelník dobře zpozoroval, že Jan není s dnešním lovem spokojen, a proto mu, když se za ostatními opozdili, potají pravil: "Chceš-li zastřelit velké zvíře, čekej dnes večer u pralesa za chýší."

"Přijdu jistě," slíbil Jan a hned se rozveselil.

Po návratu do chýší naši přátelé odpočívali, zatímco Loupáček krmil svůj zvěřinec a připravoval večeři. Už po návratu

Jan pověsil kulovnici na stěnu na pavlači a nyní vyšel, hvízdaje si, jako by zatoužil po čerstvém venkovském vzduchu.

Zašel do stínu pralesa a čekal na starého náčelníka. Nečekal dlouho, náhle sebou trhl, neboť mu kdosi položil ruku na rameno. Neslyšel ani šelest, a přece spatřil náčelníka za sebou.

"Pojď," pravil starý muž. "Nelekneš se, až uvidíš veliké zvíře?"

"Neleknu se ani šelmy," odpověděl Jan směle.

"Nemluv tak o tuwan matčanovi, neslyší to rád a hněvá se," napomínal náčelník mladého cizince.

"Eh, tuwan netuwan, dostal by svou kuli, jako ji dostal nosorožec."

"Jakže? Tys zabil nosorožce?"

"Nu ano, není tomu dávno."

"Touto puškou?"

"Ano, ranou z této pušky."

"Banteng je také veliký, zabiješ-li ho, uvěřím ti," pravil náčelník. "Zde se skryjeme za tlustý strom. Brzy po večerním zpěvu žab vychází veliký osamělý banteng z močálů pralesa na step, aby se napásl. Uvidíš ho tam mezi keři, potom půjde k onomu stromu, jehož kůra je odřena, tam si odírá přischlé bahno z plecí."

Oba lovci ztichli, neboť první žáby zanotovaly večerní píseň. Z osady zaznívaly chvíli hlasy, avšak brzy vše utichlo. I prales mlčel, neboť letouni létali neslyšně a na pastvu vycházeli jen býložravci; šelmy ještě počkají, aby nezdařeným útokem nezaplašily zvířata, která se teprve chystala k východu z pralesa.

Náhle se ozvalo vzdálené "mú" a náčelník vydechl: "Přichází."

Janovy prsty se přesvědčily, zdali je kohoutek natažen, a potom pevněji stiskly pažbu.

Byla tma, vyšly jen první hvězdy a jejich světlo stačilo, aby lidské oko rozeznalo jen světlejší kmen nebo jasnější oblohu nad černým pralesem.

Opět se ozvalo "mú", tentokrát mnohem blíže, a Jan spatřil nejasně tmavou velkou hmotu mezi keři, potom hmota zmizela v temnotě a náčelníkův dech upozornil Jana, že banteng došel k oblíbenému krajnímu stromu.

Jan spatřil hlavu, jak se zvolna zdvihla...

Hlučná rána zahoukla hluboko do mrtvého pralesa a rozlehla se ozvěnou po stepi.

Hmota se vzepjala u stromu a potom těžce klesla, lámajíc větve keřů.

Náčelník byl třemi skoky u stromu. A když viděl, že banteng neprojevuje života, radostně vykřikl.

"Teď pospěš ke svým přátelům," radil Janovi, "jistě na tebe čekají. Bantenga odvlekou moji lidé do vsi."

Jan přece jen obešel zvíře a poznal, že to není sice nosorožec, avšak že zvíře je přece velké jako kráva.

Odešel do chýše, kde vyslechl výčitky strýce Františka, sice kajícně, avšak přece s uspokojením šťastného lovce.

"Co jsi zastřelil, Jeníku?" ptal se Diego.

"Myslím, že krávu. Náčelník ji vystopoval a přivedl mě na velmi vhodné místo. Je tam však taková tma, že nevím ani, má-li to rohy nebo parohy."

Dověděl se to brzy ráno. Seběhli se všichni domorodci a uvítali úlovek s radostí, neboť poskytne maso celé vsi. Za denního světla Jan poznal, že zastřelil antilopu, vskutku velice podobnou krávě, v plecích půldruhého metru vysokou a jistě dva metry dlouhou. Byla krásně zbarvena šedohnědou lesklou srstí na hřbetě a na svislém laloku, ostatek těla byl tmavě hnědý, kdežto přední nohy od kolenou a zadní od stehen byly bílé.

Hlava této antilopy je ozdobena velkýma očima a pohyblivými velikými boltci. Obyčejně žije ve stádě čtyři až šest krav. Milují bažiny jako nosorožec. Ve dne se skrývají, protože jsou velmi plaché. Za noci vycházejí na pastvu na trávu alang-alang. Maso z mladých kusů je velmi dobré. Telátko snadno zkrotne a je mírné. Náčelník se přesvědčil o znamenitých účincích zbraní cizinců a rozhodl, že je přemluví, anebo bude-li nutno, přinutí, aby se s ním spojili k válečnému tažení proti Olo-Sambitům.

XVIII.
OPĚT V ZAJETÍ

Strýc František klidně vyslechl žádost a návrh náčelníka, odpověděl však rozhodně: "Ty a tvůj kmen jste nás přijali opatrně a nyní se k nám chováte přátelsky, což uznáváme a chceme se vám za to odměnit dary. Kmen Olo-Sambitů se sice proti našemu příteli provinil velmi těžce, nám však dosud neublížil, a proto by bylo nespravedlivé, abychom proti němu jednali nepřátelsky. Užijeme raději všech mírových prostředků a nabídneme kmeni mnoho darů, aby propustil naše přátele."

"Neznáš ty lupiče," odpověděl náčelník. "Přepadají okolní kmeny, loupí a pálí a zabíjejí pokojné soukmenovce. Ani od tebe nepřijmou dary, protože si je vezmou, aniž by se tě ptali. Jsou silní a smělí a bojí se jen silnějších a smělejších. Můj kmen je statečný, už několikrát odolal jejich nepřátelskému útoku. Kdybych měl aspoň vaše zbraně, podnikl bych trestnou výpravu a osvobodil bych tvé přátele."

"Ani to ti nemohu slíbit. Naše zbraně jsou velmi nebezpečné v rukou nezkušených lidí, a mimoto by to byl náš nepřátelský čin proti Olo-Sambitům. Není-li mezi vámi a Olo-Sambity krevní msta, domluvte se raději, že zachováte mír, který lépe prospěje oběma kmenům nežli válka."

"Nikdy se nesmíříme s Olo-Sambity," zvolal náčelník vzrušeně. "Příliš jsme už od nich zkusili. Vyhubíme je jako krysy a vám radím, abyste se brzy rozhodli. Nepomůžete-li nám dobrovolně, pomohou nám vaše zbraně bez vás!"

To bylo řečeno jasně. Náčelník odešel nespokojen a již toho dne nepřišel.

Strýc František odvedl Jana a Diega stranou a vypověděl jim, co náčelník žádá.

"Nevmísíme se do sporů zdejších lidí," pravil Diego, "neboť krevní msta je strašná a nekonečná, a kdyby i v boji vyhráli naši nynější ochránci, obávám se, že by válkou trpěla rodina pana Smithe."

"Proto bude nejlépe, pokusíme-li se sami nalézt sídlo horského kmene," rozhodl strýc František. "Jde o to, nebudou-li nás teď věznit ve vsi."

"Zkusme to," navrhoval Jan. "Oznámím náčelníkovi, že půjdeme na lov do stepi, a uslyšíme, co odpoví."

Jan hned vykonal, co navrhl, a brzy se vrátil se vzkazem, že náčelník dnes na lov nepůjde, má prý důležité věci na práci.

"Abychom nevzbudili podezření, že chceme prchnout," řekl strýc František, "půjdeme na zvědy jen my tři a pes, všecky věci a mistra Loupáčka s Bonim necháme zde."

Přehodili si přes ramena jen pásy s nábojnicemi a s kulovnicemi v rukou vyšli z osady. Nikdo si jich nevšímal. Vyšli do stepi a brzy zmizeli mezi houštinami a skupinami stromů.

"Nejbližší hory jsou na jihovýchodě, tam budeme pátrat nejdříve," navrhoval Diego a ostatní souhlasili.

Pluto sice vyplašil zvěř, avšak lovci dnes o ni nedbali. Vystřelili sice několikrát, aby v osadě slyšeli střelné rány, avšak schválně chybovali. Pospíchali vytčeným směrem po travnaté stepi, obcházeli. houštinky a vždy chvíli odpočívali ve stínu stromů, rostoucích buď ojediněle, anebo ve skupinkách.

Šli rázně tři hodiny, než se přiblížili k horám aspoň tak blízko, že dalekohledem mohli pátrat na úbočích, zdali spatří lidskou osadu.

"Všude je pusto," pravil Diego, odkládaje dalekohled.

"Odpočiňme si," navrhl strýc František, "a pojezme. Za hodinu dorazíme k horám a vystoupíme na některý kopec, z něhož se před námi rozevře širší rozhled."

Ostatní poslechli a pojídali, co si přinesli v kapsách. Umlouvali se, že podniknou denně takové vycházky vždy jiným směrem, až najdou lidské příbytky. Odpočívalo se jim dobře v malém hájku, jen neposeda Pluto běhal kolem, až náhle zaštěkal.

Jan se nedal dlouho volat, uchopil pušku a šel k Plutovi, který se vrhl do trávy a vyplašil hejno kurovitých ptáků.

Jan zapomněl, že má v ruce kulovnici, a střelil po vůdci hejna, který se jako sražen zřítil k zemi.

"Bažant zlatý," zvolal Jan a bral psovi ptáka z huby, "ach, ne, je to něco jiného," opravoval své zvolání, avšak nedořekl, neboť vtom spatřil, že se z lesíka vyřítil dav hnědých lidí, kteří skočili na ležícího strýce a Diega a rychle jim svazovali ruce i nohy.

V prvním hnutí mysli chtěl Jan střelit do toho hejna, avšak strýcův hlas ho zadržel:

"Jene, nedopusť se neprozřetelnosti!"

Teď se deset nebo dvacet hnědých chlapů hnalo k němu. Jan vyčkával a klidně stál, a když se na něho vrhli, ohnal se ručnicí, až odskočili.

"Co chcete? Mne zajmout? Dobrá, půjdu s vámi, avšak svázat se nedám."

Šel jim vstříc. Ustupovali, neboť ručnici přehodil přes rameno, třímal však v každé ruce revolver, o němž asi tito loupežníci měli nějaké ponětí.

Jan došel až ke stromu, a opřev se o kmen zády, zvolal:

"Kmen Olo-Sambitů vítá špatně své hosty." Jan hádal, že tito lidé jsou hledaní lupiči. "Přicházíme, abychom kmeni Olo-Sambitů přinesli mnoho vzácných darů jako výkupné za pana Smithe a Olo-Sambité nás přepadli. Půjdeme s vámi rádi, avšak jako volní muži. Rozvažte provazy mým druhům a doveďte nás k náčelníkovi!"

To byl asi obsah Janovy řeči, pomáhal si všelijak, slovy anglickými i posuňky, avšak Olo-Sambité mu rozuměli. Tito divocí lidé ctí statečnost. Mladý muž se jim líbil, protože se nebál. Nemohl jim prchnout, nebránil se, avšak stál tu sám proti padesáti bojovníkům a žádal, aby rozpoutali jeho druhy. Mimoto nabízí dary. Vůdce tlupy promluvil na své lidi, kteří ihned rozvázali liány a houžve, jimiž prve spoutali strýce Františka a Diega. Strýc František vstal pomalu, a hledaje zraky vůdce, řekl mírně:

"Hledali jsme vás, jdeme k vám, není třeba boje."

Diego vstal a s hrdostí, jen bývalému indiánskému chlapci vlastní, odstrčil hnědého chlapíka, který sáhl po jeho pušce, až Dajak odskočil jako míč.

Tito divocí lidé kupodivu rázem poznali, že právě tento mladý muž má velitelský pohled, kterého nelze neuposlechnout, a přece jim ten pohled nebyl cizí.

Vůdce tlupy se neomlouval. Poručil svým lidem, aby obstoupili cizince a šli za ním.

"Náš výlet se podařil nad očekávání," posmíval se Jan trpce, "co si o nás pomyslí naši hostitelé, když se nevrátíme?"

"Jsem spokojen," pravil strýc, "avšak teď mě mrzí, že jsme nic neřekli Loupáčkovi. Naši hostitelé zamítnou podezření o našem útěku, až spatří zoufalství a bolest Loupáčkovu. Jak mi je líto ubohého mistra!"

"To je dobré, strýčku! Mistr sedí pěkně v suchu a vám je ho líto, vám, který kráčíte jako zajatec v tlupě divochů. Tito chlapíci páchnou darebáctvím. Hleďte jen, jak jsou zlí a oškliví. Loupáček by řekl, že orangutan je jejich vlastní dědeček."

"Jene, buď klidný!" napomínal ho mírný Diego. "Dosud není tak zle, protože jsme jim neublížili. Dáme jim, co budou žádat..."

"Snad i zbraně?" vybuchl prudce Jan.

"Ano, i zbraně bez nábojnic. Radím, abyste těch několik nábojnic pustili tajně k zemi," řekl strýc, "potom nebudou zbraně ani nám nebezpečné, ani jim prospěšné."

Diego a Jan uposlechli, avšak Jan ne úplně, neboť vsunul nabitý revolver na prsa pod košili.

Pes je u Dajaků tvor tak opovržený, že nikdo z nich nedbal o Pluta běžícího za pány.

Než tlupa dospěla k horám, trval pochod dobrou hodinu, a potom ještě půl hodiny bylo nutno procházet průsmyky a stoupat do kopce, na jehož rozložitém vrcholu se táhly řady dajackých chýší. Konečně naši přátelé došli na prostranství před osadou, kde je očekávalo mnoho lidí.

Z toho strýc František usuzoval, že asi rychlý posel zvěstoval jejich zajetí anebo že oněch sto lidí bylo vysláno, aby na ně čekali v záloze. Z hor do stepi byl daleký rozhled, a proto bylo zřejmé a přirozené, že tak bojovný a loupeživý

kmen, jako byli Olo-Sambité, často vysílal do okolí zvědy.

Strýc František a jeho druzi se brzy přesvědčili, že druhá domněnka byla správná. Vyšli jim vstříc tři statní muži ozbrojení jen noži, odění v hedvábných saronzích, patrně uloupených. V davu bylo možno zahlédnout i kusy evropských oděvů.

Muž kráčející uprostřed byl asi čtyřicátník. Dajaci jsou bezvousí, jen tu a tam jim rostou řídké štětiny, avšak tento muž se honosil sice řídkým, ale dlouhým knírem, což zavdávalo příčinu k podezření, že je pravděpodobně míšenec. Díval se chvíli na Evropany a chvílemi přimhuřoval oči, potom řekl přímo strýci Františkovi:

"Čekal jsem na vás dosti dlouho. Věděl jsem, že přinesete výkupné za svého krajana Smithe, teď však vidím, že přicházíte bez výkupného. Kde jsou vaše věci a peníze?"

"Peníze?" zvolal strýc František a pomyslil si: Jakže, tento divoch zná peníze?

"Ano, peníze," odpověděl náčelník. "Kdo přijíždí z daleké země, nemůže s sebou vézt tolik darů, aby jimi všecko zaplatil, a proto veze s sebou peníze ze zlata, ze stříbra anebo z papíru."

"Nemýlíš se, pane," odpověděl strýc František, "protože však na Borneu jen málo lidí zná cenu peněz, platíme za laskavost dary. Peníze, které máme, nabízíme ti ochotně za svého přítele Smithe."

"Kde jsou vaše dary?" ptal se náčelník.

"Naše věci jsou u přátelského kmene v bezpečí, pane," odpověděl strýc klidně, avšak pochoval již rodící se hněv.

"Nazývej mne Besárem penghantarem - Velkým vůdcem," řekl náčelník pánovitě, "mým lidem se říká tuwan, a nikoli mně. Vím, že žijete u nečistých krys na stepi. Položte všechny své zbraně, nábojnice, peníze a ostatní věci na zem před sebe! Stráž vás odvede do chýše, která je pro vás připravena. Nepokoušejte se však o útěk, sice vás stihne otrávený šíp a zemřete."

Tu se již nemohl udržet ani klidný Diego a pravil prudce:

"Přišli jsme k vám v míru, chceme zaplatit výkupné za muže, kterého jste oloupili, a nyní chcete oloupit také nás a snad i uvěznit. To nestrpíme!"

Besár penghantar se jízlivě usmíval.

"Mlč! Besár penghantar se nikoho nebojí a dovede si vynutit poslušnost. Nepoložíte-li okamžitě zbraně a ostatní věci na zem, pokynu jen svým lidem, a ti vás spoutají a potom nebudete bydlet v chýši, ale ve velké skalní jeskyni. Dosud s vámi jednám přátelsky."

Strýc František odložil mlčky kulovnici, a vybíraje různé věci z kapes, házel je na zem. Přitom řekl česky:

"Poslechněte a dejte jim všecko, chci se vyhnout násilí, které by další jednání jen zhoršilo."

Oba mladí muži poslechli a odložili všecky věci. Jan si však ponechal revolver skrytý na prsou.

Besár penghantar poručil svým průvodcům, aby sebrali všechny věci i zbraně a odnesli je do náčelníkovy chýše. Potom pokynul Evropanům, aby šli za ním.

Chýše, v níž měli bydlet, stála na nízkých kůlech, takže stačily pouze čtyři schůdky, aby mohl člověk vstoupit na pavlač. Světnice byla nízká, avšak dosti prostorná a čistá. Bylo zřejmé, že v ní dávno nikdo nebydlel.

Besár penghantar došel se zajatci až k chýši. Naši přátelé opatrně, avšak bystře se rozhlíželi kolem, zda spatří Samuela Smithe nebo někoho z jeho rodiny. Avšak marně pátrali v davu zevlujících domorodců, jejichž zraky neprojevovaly přátelství.

"Svolám radu bojovníků," pravil Besár penghantar, "která rozhodne o vašem osudu. Pro vaše věci pošlu ke stepním krysám, a běda jim, jestli je ochotně nevydají! Nevycházejte z chýše, je to nebezpečné," přitom se opět jizlivě usmál. "Makam malan - večeři vám pošlu." Odešel bez pozdravu a naši přátelé byli rádi, že se zbavili jeho protivné společnosti.

"V takové husté kaši jsme ještě nikdy nevězeli," prohlásil Jan, sedaje na zem, neboť světnice byla prázdná.

"A přece nebylo možné jednat jinak," odpověděl strýc František. "Byli jsme překvapeni, protože jsme dost nedbali opatrnosti," řekl Diego. "Teď musíme přemýšlet o plánu, jak bychom znovu nabyli svobody a zbraní."

"Ovšem," souhlasil strýc, "přitom se však musíme varovat násilí. Tento veliký vůdce loupežníků je lstivý a zlý člověk, avšak netouží po našich životech tak, jako po našem majetku. Domnívám se, že propustí nejen nás, nýbrž i přítele Smithe, až nás dokonale oškube."

"Pošle-li posly k našim hostitelům," pravil Diego, "dovědí se Olo-Katingové o našem zajetí a starý náčelník užije této příležitosti k boji, k němuž nás přemlouval."

"Kdybych byl věděl o lotrovství těchto Olo-Sambitů, nebyl bych se zdráhal pomoci mu proti nim," zvolal Jan rozhorleně.

"Jene," řekl strýc František mírně a jeho pohled káral víc než slova. "Povolností lze získat více důvěry u Besára penghantara. Chci, aby mi dovolil promluvit si s přítelem Smithem, který dlí již delší dobu zde a ví mnohem více než my. Jeho sdělení je nesmírně důležité. A teprve po rozmluvě s ním ujednáme, jak bude nutno promluvit s lupiči. Zatím pozorujme, přemýšlejme a očekávejme vývoj událostí. Mistr Loupáček se velmi poleká a bojím se, aby se nedopustil nějaké nerozvážnosti."

XIX.
MISTR LOUPÁČEK
JEDNÁ VŽDY JEN MOUDŘE

K večeři obdrželi naši přátelé hovězí maso s rýží. O lože se jim však nikdo nepostaral, a tak se vyspali na podlaze. V této horské krajině nejsou moskyti ani žáby a ještěrkám i cvrčkům přivykli.

Druhého dne ráno se dověděli o včerejší poradě bojovníků. Byli obžalováni z vyzvědačství pro Olo-Katingy a prohlášeni za vězně, které bude nutno potrestat. Jejich majetek u Olo-Katingů ovšem propadá jako válečná kořist Olo-Sambitům, a budou-li stepní krysy odporovat, spálí jim Olo-Sambité chýše, jak už to učinili mnohým jiným kmenům.

Na dotaz strýce Františka, kde je Samuel Smith, a na žádost, aby s ním mohl promluvit, odpověděl Besár penghantar, že svolení udělí až po výsledku výpravy vyslané k Olo-Katingům. Přinesou-li všechny věci a hojnost peněz, propustí Besár penghantar všecky bílé lidi, neboť nepotřebuje ani otroky, ani strávníky, kteří si nedovedou opatřit ani pokrm.

Tato odpověď potěšila strýce Františka, neboť potvrzovala jeho domněnku.

Diego však zvolal: "Vydejte nám naše zbraně a opatříme si dostatek potravy!"

"Nelži!" vykřikl Besár penghantar. "Vaše zbraně jsou nepotřebné bez nábojnic. Kam jste dali nábojnice?"

"Protože jsme vyšli na malý lov, neměli jsme jich mnoho a vystříleli jsme je na zvěř," odpověděl Jan. "Nemáme je. Dovedeme však ulovit zvěř bez zbraní."

"Nevyčítám vám potravu," pravil náčelník, "nedovolím však, abyste opustili chýši."

"Je zde dusno," odpíral Jan.

"Můžete si vyjít na pavlač, nesestupujte však na zem, stráž nežertuje," svoloval a zároveň varoval Besár penghantar odcházeje.

"Stýská se mi po Loupáčkově snídani," postěžoval si Jan. "Co asi dělá milý mistr?"

"Zbaví-li nás tito lupiči všech prostředků, budeme při návratu mnoho zakoušet, než najdeme laskavější lid," řekl Diego vážně. "Jsme daleko od pobřeží, a protože nemáme člun, musíme si na Pinohu zřídit vor."

"V Nangáh Pinohu najdeme pomoc u tamější vojenské posádky," souhlasil strýc František, "není tedy důvodu, proč bychom měli pozbývat dobré mysli. A jestliže pan Fua-ling, čínský obchodník v Sintangu, dopravil naše zboží šťastně do Potianaku, oželíme snadno ztrátu zbraní, nástrojů a trochy peněz na hotovosti. Oželím všecko rád, jen když vysvobodíme přítele Smithe. Podle sdělení Boniho byly do zajetí odvedeny s jeho manželkou i dvě dcerky. Jistě je náčelník vězní jako nás."

Vtom vešel Dajak. Nesl k snídani mléko a chléb. Ano, skutečné mléko a chléb! Horské kmeny chovají ochočený divoký skot. Na stráních pěstují čirok, z něhož vyrábějí mouku a pekou chléb, ovšem nekysaný a nasládlý.

Diego ukázal mladému domorodci pěknou kovovou píšťalku, která mu zbyla v kapsičce u vesty, a když na ni hvízdl, zaleskly se domorodcovy oči.

"Dám ti tu krásnou věc, řekneš-li mi, kde bydlí běloch Smith se svou rodinou."

Mladý Olo-Sambita ochotně odpověděl: "Běloch a jeho dvě and - děti - bydlí v poslední chýši," přitom ukázal k jihu.

"A jeho orang perampuan - žena?" dodal rychle strýc František.

"Satu luwan dan dua and," odpovídal Dajak a ukazoval na prstech, že jen "jeden pán a dvě děti".

"Tuwan adda baik?" - jak se daří pánovi? - tázal se Diego.

"Tuwan baik," - Pán zdráv - odpověděl Dajak, a hvízdnuv si na zkoušku, odešel z chýše.

"Bava telór!" - Přines vejce! - zvolal za ním Jan, avšak Dajak sotva slyšel, neboť zkoušel píšťalku ze všech sil.

V každém vězení je nuda, a protože naši přátelé neměli knihy, vyšli na pavlač a rozhlíželi se kolem. Vesnice byla po malajském způsobu velmi dlouhá, avšak chýše byly vystavěny ve čtyřech řadách, neboť tu nebylo tolik místa jako na stepi.

Příšerné ozdoby, tj. vybělené lidské lebky, byly pod střechami obydlí tak četné, že je vroubily, jako vroubí a zdobí lampióny čínské letohrádky.

Na ulicích nebyly děti ani vepři, drůbež tu však pobíhala mezi sloupy. Také ženy se zřídka objevily na pavlačích nebo na mostcích jež spojují chýše. V osadě bylo ticho, patrně vládl Besár penghantar přísně a ukládal svým poddaným práce. Zraky našich přátel se obracely k jihu, avšak nespatřily nikoho z těch, po nichž toužily. Ze všech stran se zdvíhaly hory, na severu nejnižší, kdežto na jihovýchodě strměly k obloze vysoké homole.

Pomalu míjel čas. V poledne přišel opět Dajak obdarovaný píšťalkou, avšak nepověděl našim přátelům nic nového než to, že se odpoledne vrátí poslové od kmene Olo-Katingů a že jim Besár penghantar vyšel vstříc s četou domorodců.

Asi okolo druhé hodiny odpolední strhl se v osadě křik, proto naši přátelé pospíšili, aby poznali příčinu.

Brzy se dověděli, co se stalo, a byli velmi překvapeni. Sám Besár penghantar přišel a velmi rozhněván vyhrožoval bělochům: "Smrduté stepní krysy Olo-Katingové nejenže nevydali vaše věci, nýbrž zajali posly a jednoho z nich vymrskali z osady a vzkázali Olo-Sambitům, že sami přijdou do našeho horského sídla a vysvobodí bělochy.

"Vyhlásili válku," křičel náčelník, "válku, mně! Rozšlapu ty skřehotavé žáby a po jejich brlozích nezůstane ani tříska! Až se na ně vypravím, půjdete vy, jako vyzvědači, v první řadě beze zbraní, ať vás postřílejí vaši přátelé!"

Odešel, chrle nadávky a žluté sliny. Všichni jeho lidé se rozběhli, neboť nikdo nechtěl potkat rozhněvaného náčelníka.

"Tedy válka!" pravil strýc František zarmouceně. "Jaké to strašné slovo! Jaká kletba, jež stíhá lidi na celé zeměkouli! Ani věky, ani vzdělanost ji dosud nepřemohly. Útočná válka, jež vraždí a pustoší, vykřikuje nestydatě, že válečné pole je pole cti a slávy, avšak lidský rozum musí je nazvat polem hanby a hrůzy!"

Ještě večer rozmlouvali naši přátelé o chystané válce a přemýšleli, jak by ji zmařili, avšak i klidný Diego uznával, že všechny pokusy by byly marné.

"Vždyť i vzdělaní národové neuznávají ani heslo lásky, ani hlasy filosofů a válčí spolu častěji o sobecké zájmy než o národní právo. Tím spíše se do války vrhají tito divoši. Naše zajetí je tím horší, že budeme strženi proudem proti své vůli."

Té noci spali naši přátelé velmi nepokojně, a proto zaspali. Probudil je opět křik v osadě. Vyběhli na pavlač a ustrnuli. Asi tucet Dajaků postrkoval, tahal a pobízel k pochodu bambusovými foukačkami jako holemi dvě podivné postavy.

"Přátelé, to je mistr Loupáček a Boni!" zvolal strýc František, nejvýš překvapen.

Opravdu! V chumlu lidí bylo vidět dvě postavičky, ověšené klecemi, jak se otáčejí a brání slovy i rukama proti dorážejícím Dajakům.

Běloši již slyšeli řízné nadávky české, německé, anglické i francouzské, a když Jan vykřikl: "Mistře Loupáčku, sem!" prorazil mužík dav a běžel k chýši bělochů, kteří zapomněli na zákaz i nebezpečí a běželi milému mistrovi vstříc.

Také Boni nelenil. Chráněn klecemi jako štítem, postupoval a oháněl se silnou holí. Než došli k chýši, přichvátal i náčelník Besár penghantar. Jakmile spatřil Loupáčka a Boniho, rozkřikl se na své lidi a odehnal je od neočekávaných poslů.

Poručil, aby všichni vešli do chýše, kam za nimi přišel, aby vyslechl kajícný hlas od kmene Olo-Katingů, byl však velmi nemile překvapen zprávami nových hostů.

Jakmile zarmoucený Loupáček zvěděl o zajetí "panstva", ihned se rozveselil a ujednal tajně s Bonim, že v noci uprchnou. V obci Olo-Katingů panovalo tak mocné vzrušení myslí a dálo se tam tolik příprav na brzkou válku, že neměl kdo hlídat Loupáčka, který však dobře zpozoroval, kam Olo-Katingové zavřeli posly Olo-Sambitů. Opatrní Olo-Katingové zajatce rozdělili, a proto mohl Loupáček jednoho dosti snadno osvobodit za cenu, že ukáže osvoboditeli cestu do hor. Velmi důležité však bylo, jak vynést klece se zvířátky, aby to nikdo nepozoroval. To však provedl Boni chytře. Vynesl klece ve dne a oznámil zvědavcům, že musí zvířátka trochu pustit na step, aby se napásla. Vysmáli se mu, ale nikdo mu nepřekážel.

A tak při večerním zpěvu žab prchli tři lidé z osady, trochu bloudili ve stepi, avšak k ránu dorazili šťastně do hor a tu jsou. Loupáček znovu objímal všechny a tvrdil, že by umřel, kdyby se byl nedověděl brzy o svých pánech a přátelích.

Náčelník se znovu rozhněval, že ti dva nepřinesli nic než hlouposti, a odešel, znovu vyhrožuje.

"A tady je pěkné hospodářství!" pravil Loupáček, rozhlížeje se kolem. "Na čem sedáte? Na čem zde líháte?"

"V přízemí, milý mistře, v přízemí, odkud nelze spadnout," odpovídal Jan, který se Loupáčkovým příchodem rozveselil.

"Jen když jsme opět všichni pohromadě," řekl strýc František, vítaje i Boniho. "Tvůj pán je zde, dosud jsme ho však nespatřili. I o jeho dvou dětech jsme slyšeli, avšak o přítelově ženě Dajak nic nevěděl."

"Byla churava," odpověděl Boni. "V noci odejdu a promluvím s pánem."

"Stráž nás hlídá," poučil ho Jan.

"Mě nespatří," tvrdil Boni, "jen bych rád věděl, ve které chýši je můj pán vězněn."

"To víme," řekl Jan, "v poslední na jihu."

Loupáček zatím rozestavil klece, prohlédl své zajatce, zda-li neutrpěli v šarvátce s Dajaky, a přesvědčiv se, že je všechno živo a zdrávo, vrátil se k ostatním a vyptával se na všechny podrobnosti. Zle horlil proti Olo-Sambitům a sliboval jim špatné a zlé věci, až přitrhnou Olo-Katingové.

"Domnívám se, že Olo-Sambité zvítězí v boji," pravil strýc František starostlivě, "neboť jsou boji zvyklí a jsou lépe ozbrojeni než Olo-Katingové. O jejich početnosti jsem se ovšem nemohl přesvědčit, avšak myslím, že jich není méně než Olo-Katingů."

Mistr Loupáček se rozhlížel a spatřil v koutě hrnec s vodou. "Boni-Škaredáči, podívej se, hlídá-li stráž," poroučel Dajakovi, "a hlídá-li, zeptej se, zdali smím sejít a vařit na ulici."

Boni vyšel a volal. Po chvíli se vrátil s poselstvím. Stráž hlídá jen tři bělochy, kteří byli zajati jako vyzvědači, o něm a Orang ketšilovi - Malém muži (vida, i zde dostal Loupáček totéž jméno) - nebylo nic poručeno.

"Dobrá, pojď, Boni, vypůjčíš si někde čisté menší nádoby, třeba kokosové skořepiny, dobře je umyješ a mně přineseš!"

"Co nám, mistře, uvaříte, vždyť nic nemáme?" ptal se Jan. "Vzal jsem si na cestu do měšce trochu kávy a cukru a myslím..."

"Nemyslete a běžte, milý Loupáčku, umírám touhou po troše kávy," volal Jan tak horlivě, že se strýc František i Diego zasmáli. Po čtvrthodině pili naši přátelé skutečnou kávu z kokosových misek, a když se v kapsách mistrových našly i dva doutníky a cigarety, zmizely všechny obavy z budoucnosti.

"Věru, nic nám nechybí než oživená ulice, a člověk by se mohl domnívat, že sedí v kavárně na pařížském bulváru," žertoval Jan.

"Opravdu, jen kdyby přitom seděl," mínil strýc.

Loupáček s Bonim vyrazili ze světnice a po chvíli přivlekli tenké, kmeny stromů, kusy dřev, větve, listy a kameny.

"Bez nástrojů se špatně pracuje, avšak něco zrobíme, na čem se dá zatím sedět," sliboval mistr Loupáček a poslal Boniho pro něco, co váže a čím se tluče. Boni přinesl provaz spletený z hnědých hrubých vláken a sekyru, kterou si jistě vypůjčil od žen v kuchyni.

Zatímco strýc František, Jan a Diego seděli na pavlači a pokuřovali, Loupáček s Bonim horlivě pracovali a vyrobili tři lavice, na nichž se dalo sedět, po hrubé podlaze rozestlali listy, na nichž se mohlo ležet.

"Zítra upravíme světnici po lidsku," sliboval Loupáček všecek šťasten, že se opět shledal se ztracenými přáteli.

XX.
KOUZLA A ČÁRY

Také kmen Olo-Sambitů se připravoval k válce a v obci nastal ruch, který trval od rána až do večera. Porada nejváženějších mužů skončila v poledne, a když Besár penghantar poručil, aby se všechen lid shromáždil a vyslechl rozhodnutí rady, spočítali naši přátelé na dvě stě bojovníků.

Vyhlášení války přijali jinak lhostejní Dajakové se zjevnou radostí, neboť se jim naskytla příležitost k lupu.

O válečném plánu se nemluvilo, to je věc vůdcova, avšak bylo nutno opravit a nabrousit zbraně, nalovit zvěř a nasušit maso, připravit mouku a napéci placky.

Nejdůležitější obřad, to je tanec a věštba balian, se bude odbývat večer při pochodních, vyrobených ze smolných větví a obalených chomáčem rostlin napojených tukem.

Boni vysvětloval bělochům, že kmen, který má balian, je šťasten. Balian je tanečnice, kouzelnice a věštkyně, která se

tak utančí kolem čadivého ohně, až skoro zešílí a potom vykřikuje prorocká slova.

"Tedy dajacká Pýthie," řekl Jan, "které chybí jen třínožka."

Balian je posvátná osoba, a protože všechen lid je velmi pověrčivý, věří doslova všemu, co tanečnice prorokuje. Ovšem balian vykřikuje nesouvislá slova, avšak v každém kmeni jsou starci vykladači, i ti jsou při slavnosti posvátní, dovedou vyložit slova balian tak, že se nikdy nezmýlí.

Evropané se usmívali, neboť rozuměli takovým výkladům. Za starodávna je vykládali kněží, v naší době je vykládají dvořané a diplomati.

Všichni byli velmi zvědavi na tento obřad a doufali, že budou k němu připuštěni, když o to požádají.

Mistr Loupáček si potom dlouho šuškal se Škaredáčem, s nímž si již výborně rozuměl. Škaredáč, ač na pohled nevlídný, byl chytrý chlapík a bedlivě si všímal všeho, co běloši činili a mluvili. Bezpochyby mnohému rozuměl, protože sloužil v domě Samuela Smithe, a poznal, že běloši jsou v mnohých názorech moudřejší než jeho krajané. Zvláště o pověrčivosti krajanů mluvil s opovržením, neboť se často přesvědčil, jak je kouzelníci vyloženě klamou. Mistr Loupáček Bonimu ukázal, co všechno umí. Boni zprvu užasl, avšak když mu Loupáček vysvětlil své kousky, tu se zdrženlivý Dajak nemohl ubránit úsměvu. Upřímně si mistra Loupáčka zamiloval a obdivoval se jeho výtečným vlastnostem.

Na velkém prostranství zatím rostla kupa dříví, roští a suchého listí, jak horlivě na ni lidé snášeli palivo. Kolem hromady v širokém kruhu zaráželi bojovníci kůly, na které přivazovali pochodně. Místo, kde bude balian tančit, pečlivě umetli a ušlapali. Z chat vycházely ženy k ohništím a přinášely dřevěné mísy s těstem a pekly placky, které často polévaly teplým tukem. Dnes i děti pobíhaly volně a křičely jako o závod. Všechno svědčilo, že se připravuje velká slavnost.

Odpoledne přišel do chýše cizinců náčelník a zval bělochy k slavnosti.

"Uslyšíte prorocká slova o zničení stepních krys a snad i svůj rozsudek. Nevím jak o vás balian rozhodne. Nebudu však vinen, bude-li žádat vaše životy. Jsem sice Besár penghantar, avšak balian rozkazuje celému kmeni a nevím, budu-li vás moci uchránit. Povězte mi, kde jsou uloženy vaše nábojnice u Olo-Katingů, a já se vynasnažím, abych zmírnil rozsudek věštkyně."

"Jsou v koženém vaku," odpověděl rychle mistr Loupáček, jak mu napověděl tiše Boni, "v levém koutě světnice."

Mistr Loupáček patrně lhal, avšak ostatní běloši ho nemohli pokárat, neboť náčelník odcházel. Sliboval, že přijde před slavností pro bělochy.

"Chce všechny nábojnice pro sebe," omlouval svou lež mistr Loupáček, "nedostane však ani jedinou, uschoval jsem truhlici v pralese, dříve než jsme prchli. V rukou těchto divochů jsou naše zbraně a nábojnice nebezpečné."

"Výborně, milý mistře!" pochválil jej Jan. "Toužím však po tom, abychom je i se zbraněmi dostali my."

"Pokusím se o to," řekl Loupáček a zamžikal stranou po Škaredáčovi.

Slunce se sklonilo nad hory a ozlatilo stráně obrácené k západu. Jakmile klesne slunce za vrcholy, nastane brzy noc. V horách však přece předchází delší smrákání než na stepi, protože slunce zůstává za vrcholy pod obzorem, a tak je západní obloha asi čtvrt hodiny osvětlena. A toho smrákání bylo využito, aby se kmen sešel ke slavnosti. Nikdo se netlačil k prostranství ohraničenému kůlu. Jen muži usedali v kruhu na zemi a za nimi vyrůstal a houstl věnec žen a dětí. Balian přijde, až se úplně setmí a až budou rozžaty pochodně.

Náčelník dostál slovu. Přišel pro bělochy, a napomenuv je, aby nepomýšleli na nemožný útěk, uvedl je do vnitřního kola, kde usedli na zem.

Z dálky se ozývaly neladné zvuky. Kdosi tloukl na dno dřevěné nádoby a do kovové desky, kdosi pískal a cosi brečelo.

"Hudba," řekl Boni, který se přitiskl k zemi za Loupáčka.

"Tuze pěkná," pochvaloval si Loupáček, "takovou jsem provozoval se svými kamarády, dokud jsem ještě neznal noty."

"A teď už je znáte, mistře Loupáčku?" ptal se Jan.

"Jak bych je neznal? Cožpak jsem nejezdil rok s vlašským kolovrátkářem?" řekl mistr, odpovídaje otázkou. "Noty jsou přece hlavičky na nožičkách anebo třešničky na větvičkách," dodával mistr na důkaz o svých vědomostech.

Hudba se blížila a s ní dav dětí. Strašnou muziku provozovali čtyři muži. Za nimi šli v houfu starci a uprostřed vedli dva muži ženu: balian.

Strýc František se po celou dobu čekání pozorně rozhlížel, nespatří-li přítele Smithe, avšak marně po něm pátral.

Zaplály pochodně a vzplanula hranice. Starci ustoupili a žena, odhodivši tenkou látku s hlavy, se otáčela kolem své osy, přitom však zvolna kroužila kolem ohně.

Naši přátelé spatřili ženu poměrně vysokou, štíhlou a dosud mladou, lze-li nazvat ženu asi třicetiletou mladou, když zde desetiletá děvčata jsou už tak vyspělá jako u nás dvacetileté dívky. Hudebníci znenáhla zrychlovali tempo a balian, poslušna zvuků, se otáčela a obíhala kruh se zvýšenou rychlostí. Hranice jasně plála a z pochodní kanul hořící tuk jako zářící drahokamy nebo tekoucí zlato. Perný dým se vznášel k obloze, na níž plul úzký srp měsíce.

Hudba však působila nejen na tanečnici, nýbrž, i na diváky. Čím rychleji bili dva chlapíci do dřevěného bubnu a kovové desky, tím více se i diváci rozčilovali. Balian už běhala kolem ohně a závoj za ní poletoval jako létající had. Diváci pak tloukli rukama do kolen v hlasitě oddechovali a supěli.

Ani běloši se neubránili vlivu barbarské hudby, jež urážela jejich sluch, avšak přece probouzela vášně, kulturou dávno potlačené. Točící se a pobíhající žena omamovala zraky i mysl.

Nyní již nerozeznávali ani údery, ani otáčení tanečnice.

Bylo to víření, jež opájelo a omamovalo jako alkohol nebo hašiš. Obecenstvo šílelo. Všichni mávali pažemi, bili se do nohou i do hlav, křičeli, vstávali a otáčeli se jako šílení.

Náhle hudba umlkla, balian padla na zem a všichni ti, kdo byli strženi k šíleným skokům a tanci, také strnuli.

Hranice dohořívala a pochodně už neplýtvaly tukem.

Zápach dýmu dusil. Vtom přiběhl muž s nádobou a vychrstl vodu na ležící ženu.

Zdvihla paži, odhrnula si vlasy s čela, a upírajíc vyhaslé zraky ke hvězdám, cosi blábolila.

Sbor starců přistoupil k ženě a tlumočil její slova davům. "Válka, požáry, krev a smrt," byla první strašná slova, jež padala do davu, který opět ztichl a ztrácel se ve stínu noci, do níž padaly jen tu a tam záblesky ohně a pochodní.

"Udatný kmen bude vyhuben a jeho zbytky opustí stará sídliště jako zvěř pronásledovaná lovcem," prorokovala balian. "Muži z daleké země jsou příčinou války. Budou..."

Z hranice vyšlehl plamen a ozářil shromáždění zbledlých obličejů; v nichž hořely oči a tměly se černé otvory otevřených úst. Balian oněměla, a jata hrůzou, podepřela se o loket, neboť z hranice se ozval hlas jakoby z hrobu temný a hrozebný!

"Jsem velký duch hor, pán všech kmenů Dajaků."

Balian se opřela o druhý loket a snažila se povstat, avšak klesla znova, neboť hlas se opět ozval:

"Bílí muži z dalekých zemí zachrání kmen Olo-Sambitů, budou-li je Olo-Sambité ctít a poslouchat."

To je přílišné! Balian vyskočila se země, a napřáhnuvši paže proti hranici, zvolala: "Velký duchu hor, proč nemluvíš ústy své služebnice balian?"

"Protože tvá ústa jsou lživá. Odejdi, usneš a třikrát nespatříš slunce! Ctěte cizince, splňte jejich vůli, sice zahynete!"

Hranice uhasla a tenký sloup čadivého kouře vystupoval k obloze. Běloši vstali. I na ně působil hlas kouzelně.

Jsou tedy pod ochranou neznámé bytosti, neviditelného přítele. Nevěřili ani na ducha hor, ani na kouzla, avšak sehráno to bylo velmi dobře.

Náčelník stál a vyjeveně hleděl za věštkyní, která odcházela jako náměsíčnice. Nikoho neviděla, nikoho si nevšímala, jen hlavou kývala jako loutka.

Dav uctivě a bázlivě ustoupil od cizinců, kteří odcházeli do své chýše. Ačkoli cizinci slyšeli slova velkého ducha a rozuměli mu, přece nerozkazovali, nýbrž šli mlčky, a toto mlčení bylo právě strašné. Jistě věděli o své moci, proto dobrovolně odevzdali zbraně a čekali, až přijde velký duch.

Jsou to kouzelníci, kteří mohou buď zahubit, anebo zachránit kmen Olo-Sambitů...

Vážně vešli naši přátelé do své chýše, vážně a mlčky vešel za nimi mistr Loupáček. Boni kamsi zmizel.

A když naši přátelé sklonili hlavy k sobě, provlekl se mezi nimi mistr Loupáček a zašeptal: "V Evropě platí za takové břichomluvecké představení po dvaceti haléřích za osobu vstupného, co dostanu na Borneu, pánové?"

"Po libře, drahý mistře!" zvolal Jan, a chopiv Loupáčka, zdvihl ho až do stropu, avšak také strýc František a Diego chtěli starého komedianta obejmout.

"A kde je Boni?" tázal se strýc František směje se.

"Uspává balian, vždyť jsem jí to slíbil! Boni zná léčivou moc bylin jako stará kněžna Kazi. Po některých se prý spinká několik dní a právě ty nese paní balian," vykládal Loupáček, upravuje listy na zemi.

"Pánové, je ustláno, přeji vám dobrou noc, zítra půjdete na lov se svými puškami," sliboval Loupáček a vyklouzl ze světnice.

XXI.
ORANG PLIMUNAN
-
ČLOVĚK NEVIDITELNÝ

Druhého dne ráno skoro současně stáli dva viníci před vyšetřujícími soudci. Loupáčka vyslýchali naši přátelé, avšak nad skromným Bonim se vypínal přísný Besár pénghatar ve své chýši, kam nesměl nikdo vejít.

"Jsi Dajak," pravil přísný náčelník, "a proto mně musíš povědět pravdu. Nepovíš-li dobrovolně, poručím, aby tě mrskali, až povíš."

"Povím dobrovolně," odpověděl skromně Boni.

"Vím, že žiješ delší dobu s bělochy. Kde ses s nimi setkal?"

"Na řece Pinohu, v území svého kmene," odpověděl Boni.

"Jsou synové kmene Olo-Pinohů tak ubozí, že musí sloužit bělochům?"

"Ne všichni, já jsem však stár, nemocen a opuštěn."

Náčelníkovi běželo o něco jiného. Nemohl se však hned odhodlat, aby cizímu člověku řekl, že nevěří pověrám a že včerejší duch hor je mu podezřelý, protože by nevěrou popudil proti sobě celý kmen. A kdyby se výprava nezdařila, byla by mu přičítána vina, kterou by kmen pomstil.

"Balian skutečně spí a nikdo ji nemůže probudit." řekl po chvilce přemýšlení. "Myslíš, že to způsobil duch hor?"

"Nepochybuji o tom," odpověděl Boni a sklopil oči, aby v nich Besár penghantar nepostřehl záblesk škodolibého výsměchu.

"Ty věříš v ducha hor, který za mnoho a mnoho roků poprvé promluvil k lidem? Proč se nezjevil nikdy dříve?" ptal se posměšně, avšak přece nejistě náčelník.

"Protože ho přivolal..." Nanu Boni sklonil hlavu ještě níže a došeptal: "...orang plimunan - člověk neviditelný!"

Účinek byl úžasný. Náčelník strnul, otevřel ústa a jeho šikmé oči prozrazovaly hrůzu.

"Orang plimunan?" vydechl. "Orang plimunan, pravíš, je zde?"

"Ano, to je můj pán, Malý muž!" řekl Dajak klidně.

Náčelník odskočil.

"Malý muž, který s tebou přišel, ten, který nesl klece s různou havětí?"

"Ano, Besáre pénghantare! Jeho poslouchá všecka zvěř, on rozumí řeči stromů i keřů, mluví se sluncem a hvězdami,

polyká oheň..."

Náčelník si zastřel rukama obličej. Náhle se rozhodl.

"Odnes všechny zbraně a ostatní věci bělochů do jejich obydlí a řekni jim, že jen o to je prosím, aby nás v nynější době neopouštěli!"

"Vykonám vše, co jsi poručil," řekl Boni, "jsi moudrý, že nedráždíš mocného kouzelníka, který by tě mohl strašně potrestat."

"Jdi. Přesvědčím se brzy o jeho kouzlech," odpověděl náčelník. Když Boni přinesl všecky věci do chýše bělochů, byl radostně uvítán jako chytrý spojenec.

I tam už byl výslech ukončen. Dosud se všichni smáli, když si vzpomněli, jak jim Loupáček líčil večerní představení ze zákulisí. Všecko vlastně vymyslil Boni, který věděl o Loupáčkově břichomluveckém umění. Na pobřeží by ovšem nikoho neoklamal, neboť Číňané jsou rození kejklíři, ale zde ve vnitrozemí se účinek zdál jistý. Boni si vzpomněl na všeobecnou pověru o duchu hor a na oranga plimunana - člověka neviditelného, o němž se bájí, že sice mluvívá, avšak nikdy se nedá spatřit.

Na sta lidí mohlo dokázat, že slyšeli v pralese, na stepi i v horách, ve dne i v noci lidské vzdechy, tajemný šepot, varovné i vítězné výkřiky, avšak že marně hledali původce. To byl orang plimunan, který lovci někdy přál a pomohl, jindy ho zas uvedl do nebezpečí anebo mu zvěstoval neštěstí.

Tyto děti přírody nechápaly, že slyšené zvuky byly přirozené a že jen pověra, která má velké oči a obraznost chorobně podrážděnou, zbarvila nahodilý hlas zvěře, listí, praskajících větví anebo hlasy hmyzu na hlasy lidské. Vždyť i v našich krajinách žije dosti pověrčivých lidí, kteří odmítají vysvětlení a třesou se strachy nad jevy, jimž se vzdělaný člověk často jen usměje.

"Duch hor však mluvil dost dobře malajsky," pravil Diego.

"Inu ovšem, vždyť mu Boni dosti dobře napovídal, když vhodil kouli pryskyřice na uhasínající hranici, proto také vyšlehl plamen," vysvětloval Loupáček.

Oba mladí muži prohlíželi se zalíbením vrácené zbraně, jen litovali, že nemají nábojnice.

Také ostatní drobné předměty, kapesní nože, hřebínky, kartáčky, doutníky, cigarety a zápalky uvítali s radostí, neboť to nemile postrádali.

Když Nanu Boni vyřídil bělochům vzkaz, aby neopouštěli kmen Olo-Sambitů, ale jinak že jsou svobodnými hosty, že mohou činit, co jim libo, řekl strýc František radostně:

"Doveď nás k příteli Smithovi!"

"S radostí, ale hlídají ho četné stráže," odpověděl Boni.

Všichni vyšli z chýše. Nikdo se jim nepostavil do cesty, naopak, Dajaci uctivě ustupovali a pohlíželi se zjevnou bázní na cizince. Boni nezapomněl varovat Loupáčka před náčelníkem, který se chce přesvědčit o jeho kouzelné moci.

"Je zlomyslný a jistě ti připraví nebezpečné překvapení, měj se na pozoru!"

Když to Jan slyšel, podal Loupáčkovi revolver, jedinou nabitou zbraň, kterou ukryl.

"Užijte zbraně jen v nejnaléhavějším případě, milý mistře," pravil, "a buďte ubezpečen, že my všichni budeme bdít nad lstivým náčelníkem."

Lehkomyslný Loupáček sice revolver přijal, avšak tvrdil, že se náčelníka nebojí a že mu zahraje.

Strýc František pospíchal k poslední chýši na jihu osady. Kolem chýše seděli na zemi čtyři bojovníci, kteří ihned vstali, jakmile spatřili bělochy sem chvátající.

"Odejděte!" poručil jim strýc František rázně. "Neslyšeli jste včera, že všichni běloši mají být ctěni a že musíte poslouchat jejich rozkazy?"

Strážci ustoupili a strýc František vyskočil na úzkou pavlač a otevřel dveře.

V koutě na kupě trávy a větví seděl muž, jehož bělovlasá hlava spočívala v dlaních a jehož lokty se opíraly o kolena.

Dvě dívky ve stáří asi desíti a dvanácti let seděly v druhém koutě a hrály si. Házely a chytaly kamínky čili "lapaly", jak se to u nás říká.

"Příteli, Samueli!" zvolal strýc a pospíšil k muži, který dosud nepozvedl hlavu.

Teprve anglická slova vzbudila jeho zájem, spustil ruce a zdvihl hlavu. Rázem poznal strýce Františka, Povstal a rozevřel náruč.

"Konečně, konečně přicházíte. Už dávno jsem se vzdal naděje," řekl, objímaje přítele. "Mary, Emy, drahé děti, hleďte, starý přítel vašeho otce přišel, aby nás osvobodil!"

Obě dívenky vyskočily a obě hleděly na cizího statného muže. Když však jim vyšel vstříc a pohleděl jim do očí, popošly bezděky k němu a vložily útlé ručky do jeho rukou.

"Vy jste mě tedy očekával? Obdržel jste můj dopis? Kde však je paní Smithová? Rád bych ji pozdravil."

Pan Smith se obrátil a zakryl dlaněmi oči, avšak strýc František spatřil zrádné slzy, které proklouzly mezi vyhublými prsty pana Smithe.

"Nesnesla útrapy," zašeptal pan Smith, "a zemřela na pochodu do zajetí. Pohřbil jsem ji v háji na stepi." Více nemohl říci, bolest byla příliš prudká, rána dosud nezhojená.

Strýc František stiskl přítelova ramena. Na strýcovo zavolání přišli Jan a Diego.

"Tento veselý chlapík se jmenuje Jan a tento vážný hoch Diego. Všichni jsme už tři dny zajatci kmene Olo-Sambitů."

"Tedy se tomu ničemovi přece zdařilo, co původně zamýšlel!" zvolal pan Smith rozhorleně.

Dívky pohlédly zvědavě na mladé cizince a vítaly je podáním ruky.

"Vašim dcerkám bude jistě příjemné, budou-li se moci projít v blízkém okolí pod ochranou mých hochů," pravil strýc František panu Smithovi.

"Což je to dovoleno?" ptal se Samuel Smith překvapeně.

"Od včerejšího večera je bělochům vše dovoleno," pravil strýc František, "jsou vítanými hosty u kmene a jejich všecka přání musí být splněna."

"Mé nejvřelejší přání je, abych mohl ihned odejít ze společnosti těchto lupičů," zvolal pan Smith prudce.

"Vaše přání se splní dosti brzy, teď však dopřejme dívkám procházku, která jim byla tak dlouho odpírána. Je třeba, aby se proběhly a nadýchaly horského vzduchu," naléhal strýc František, neboť si přál promluvit si se Samuelem Smithem.

Dívky vyšly ze světnice. Zvenku ještě volaly, že se brzy vrátí k otci.

Před chýší se ozvaly hlasy překvapení a strýc František vysvětlil panu Smithovi, že je vyvolalo jistě shledání dívek s bývalým sluhou Nanu Bonim, který přišel s bělochy za svým bývalým pánem ze zpustošené farmy.

"Nanu Boni je tady?" zvolal pan Smith a přiskočil ke dveřím. Spatřil, jak Boni uchopil malou Emy a nesl ji v náručí k Mary, která již stála na zemi.

"Boni, dobrý Boni!" zašeptal pan Smith a Dajak, postaviv dívenku na zem, byl skokem na pavlači. Uchopil ruku pana Smithe a přitiskl si ji na prsa.

Pohled tohoto divocha, upřený na bělochovu tvář, usvědčil by každého utrhače ze lži, kdyby odpíral tomuto člověku nejkrásnější vlastnost - lásku.

Hned nato seskočil Dajak z pavlače a běžel za mladými lidmi, které už mistr Loupáček rozveselil jakýmsi šprýmem.

Strýc František čekal, až se přítel Smith vrátí do světnice, a potom stručně vypravoval, co se svými druhy zažil na cestě do Pontianaku až k řece Pinohu, kde našel "My castle" v sutinách.

"Rádža v Nangah Pinohu vám, milý příteli, mohl říci, že cestujete nadarmo," pravil trpce pan Smith, "neboť věděl, že ‚My kastle' je vyloupen, vždyť dostal od Besára penghantara také jidášský díl."

"Co říkáte? Nerozumím vám!" divil se strýc František.

"Když jsem očekával vás a vaše druhy," vypravoval pan Smith, "podnikl jsem všechno možné, abych vám cestování usnadnil. Začal jsem ovšem od ‚My castlu' a dospěl jsem jen do Nangah Pinohu, kde jsem se snažil naklonit si mnohými dary rádžu, aby se postaral o vaši bezpečnost až do Sintangu. O vašem příchodu rádža věděl, avšak nevěděla o něm holandská posádka, která byla právě na výpravě proti vzbouřenému kmeni. Nemohl jsem ovšem rádžovi říci určitý den, kdy připlujete do Sintangu, avšak tolik jsem věděl, že vás mohu očekávat na počátku suchého období, tedy v dubnu. Rádža mne však zradil. Upozornil anebo přímo zavolal lupiče Besára penghantara, jemuž vypravoval o bohatých běloších, kteří připlují na vlastních lodích k ‚My castlu' a přivezou mnoho vzácných věcí, zvláště střelných zbraní. Po nich lupiči baží nejvíce, protože právě střelné zbraně jsou zde nejvzácnější, neboť holandská vláda nepropustí do země ani ptáčnice. Lupiči, kteří mě nenáviděli, poněvadž jsem se jim před pěti lety ubránil, když přepadli ‚My castle', přišli znova, ovšem dříve než vy, a po krutém boji, v němž padlo šest mých nejvěrnějších lidí, zpustošili a zničili mou práci mnoha let."

Pan Smith hluboce vzdychl a pokračoval.

"A přece bych všecko rád oželel, kdyby má dobrá žena, má milovaná Mary, byla živa! Byla vždy poněkud churava a hrůzy přepadení, požáru a vražd ji tak dojaly, že ztratila vědomí.

Lupiči se chtěli spokojit s lupem, avšak krutý Besár pengthantar se chtěl zmocnit též vás. V rozčilení jsem mu hrozil, že se mu za mne pomstíte, a to mu nejspíš vnuklo myšlenku, aby mne a mou rodinu zajal a tak vás, až připlujete, vylákal do hor. Proto před vámi rádža hrál nevědomého, aby dokázal svou nevinu, avšak přece vám poradil, kudy se máte ubírat.

Odnášel jsem ubohou manželku do zajetí. Nevěděla o tom, nabyla sice vědomí, avšak nechápala, co se děje, a když jsme dorazili po mnohých útrapách na step, zemřela v mém náručí. A mé děti, mé ubohé, osiřelé děti plakaly nad hrobem nejlepší matky bosy a v rozedraných šatech, neboť i ony musely jít pěšky. Nikdy jsem si nepomyslil, že tito tvorové, lidem podobní, jsou vlastně kruté bestie."

Ubohý muž sklopil hlavu a nebránit se slzám, stékajícím po lících.

"Od té chvíle, kdy jsme vešli do této prokleté osady, neopustili jsme své vězení, obklopeni strážemi a němými lidmi. Nikdy neodpověděli na naše otázky, a kdykoli jsme se odvážili ke dveřím nebo k oknu, obraceli proti nám foukačky, z nichž vylétlá šipka způsobí strašnou ránu. Dovedete si, milý příteli, představit ty dlouhé hodiny vězení, v němž není nic než čtyři stěny, dovedete pochopit bolest otce, jenž vidí utrpení svých milovaných dětí, jež zvykly pohodlí a laskání, a jenž jim nemůže ničím přispět? Ne, nemohu vám vylíčit všechny ty probdělé noci a nekonečné dusné dny, avšak mé vlasy, před měsíci dosud černé, nezbělely bez příčiny."

"Upokojte se, drahý příteli! Ztrátu vaší choti nelze ovšem nahradit, avšak vaše děti jsou zdrávy a vy jim brzy vrátíte všecko, co ztratily. Schyluje se k válce, ba snad již propukla válka mezi Olo-Katingy a Olo-Sambity, využijeme zmatků a prchneme k řece Pinohu. Vrátíme se do ‚My castlu'..."

"Nikdy se tam nevrátím," řekl pan Smith pevně, "nikdy! Nesnesl bych ten pohled. Opustím tuto zemi navždy a vrátím se do Anglie. Jen pryč odtud, jen rychle odtud!"

Společnost mladých lidí se vracela, prozrazovaly to veselé výkřiky, smích a čilý hovor.

Dívky vběhly do světnice, a vrhnuvše se do otcova náručí, vypravovaly o překot co všecko viděly.

Chválily oba mladé muže, kteří všecko vědí a jsou tak milí, avšak nade všecko je zaujal mistr Loupáček!

"Tati, to je roztomilý kouzelník," vypravovala Mary, "a neodolatelný šprýmař!"

"Umí stříhat ušima jako zajíc, kokrhat jako kohout, kukat jako kukačka a mňoukat a hafat," pospíšila si Emy, aby také něco pověděla o novém známém, který právě vcházel za Janem a Diegem, aby pozdravil Samuela Smithe.

"Okouzlil jste má děvčata, mistře," pravil pan Smith, potřásaje Loupáčkovou rukou, "a to je velký dar, že jste je v zármutku potěšil. Děkuji vám upřímně!"

"To je moje vedlejší zaměstnání, pane Smithi," odpověděl mistr Loupáček.

"A vaše hlavní, mistře?" ptal se Jan, který už věděl, že Loupáček vždy jen napoví.

"Prozatím hraji úlohu mocného ducha hor a oranga plimunana," odpověděl mistr, avšak hned nato se zvenčí ozval hlas: "Vzácné panstvo, je čas k jídlu, račte ke stolu!"

Samuel Smith a jeho dcerky se udiveně ohlíželi, ostatní se však usmívali a strýc František vysvětloval: "To náš orang plimunan provozuje své šibalství. Má však pravdu, je čas k jídlu. Zveme vás k nám, ačkoli naše dosavadní vězení není lepší než vaše. Doufám však, že mistr Loupáček a Boni nám něco opatří."

Všichni souhlasili a vyšli z chýše.

Sluneční světlo, hojnost horského vzduchu a vůně rostlin zprvu omámily hlavu pana Smithe, avšak podpíral se o silnou paži přítele Františka a dosud zasmušilé jeho zraky se zvolna vyjasňovaly.

XXII.

LOV V HORÁCH

Běloši si přáli, aby jim byla dána taková obydlí, aby mohli žít a bydlet sobě nablízku. To Besár penghantar ochotně zařídil.

Mistr Loupáček a Boni se horlivě starali, aby opatřili pro obě rodiny nejnutnější nábytek, aspoň stoly a židle. Na stráních nevysokých hor rostlo hojně mladého stromoví, a jakmile oba muži měli své lovecké nože a sekery, šla práce rychle od ruky. Loupáček se mimoto postaral o polní kuchyň. Bylo to ovšem jen ohniště, složené z kamenů a vymazané hlínou, a Boni snášel všechno vonné a měkké na lůžka děvčátek.

To všecko pozoroval náčelník a těšily ho zejména ty práce, z kterých poznával, že cizinci nepomýšlejí na brzký odchod.

V jeho úskočné mysli uzrál plán: Chtěl se přesvědčit, zdali Nanu Boni mluvil pravdu o Malém muži.

Náčelník hledal příležitost, aby Malého muže vehnal do nebezpečí. Sám ho napadnout nemohl a nechtěl. Bránila mu v tom vypěstovaná bázeň před kouzelníky a před možným prozrazením. Proto náčelník pozval všechny bělochy na lov divokého skotu do hor, kde je velmi mnoho různých nebezpečí; neopatrný lovec se snadno zřítí ze skály do propasti anebo ho k smrti ušlape rozzuřený býk.

Naši přátelé přijali pozvaní k lovu s povděkem, litovali jen, že nemohou použít své kulovnice, protože neměli nábojnice. Náčelník jim nabídl luky a šípy, avšak ty přijal jen Diego, kdežto Jan a strýc František si vyžádali kopí a krátký meč. Loupáček a Nanu Boni měli u pasů jen dlouhé nože. Nešli na lov, provázeli jen své pány a nesli jim pokrmy.

Domorodci se vypravili na lov jako do boje: s pery ve vlasech, s malovanými štíty na zádech, s kopími, luky a dýkami v rukou i po bocích. Kolem beder měli ovinuty hrubé provazy, aby na nich mohli vytáhnout kořist, kdyby spadla do jámy nebo do propasti.

Před odchodem ze vsi se náčelník přesvědčil, že balian dosud spí. To ho velmi znepokojilo. Ani starci si nevěděli rady a bělochů se ptát nechtěli, dovedou-li tanečnici probudit.

Ženy, děti a starci vyprovázeli výpravu, bělochům kynuli na rozloučenou obě dcerky Samuela Smithe, který odmítl pozvání na lov. Vymluvil se, že je ještě slabý a churavý. Aby neuprchl, budou nad ním nepozorovaně bdít starci.

Výprava, asi sto lidí, musela sestoupit do údolí, kde se také rozdělila na tři díly, jak to bývá zvykem zdejších lovců, aby si jednotlivé oddíly nadháněly zvěř. Běloši šli s náčelníkem a asi se třiceti domorodci přímo k jihu. Překrásné obrovské stromy vyplňovaly údolí tlustými kmeny a rozložitými korunami.

Byly to rasamaly a stromy kapesníkové, jejichž husté listí visí jako svinuté bílé kapesníky.

Na úpatí hor rostly karyoty, palmy s listy vícekrát speřenými, takže se podobaly kapradinám.

Odtud vyhnal Pluto zvíře, známé zvláště Loupáčkovi, štětinatého lenocha, který byl však menší než americký urson a měl kratší rýhované bodliny. Dostal milost a zase zalezl do houštiny.

Jan a Diego neodolali, aby si nenatrhali ovoce manga z překrásného stromu s hustou korunou, kdežto domorodci uvítali radostně jakýsi strom, jehož plody vznikají hned u kmene nebo v hlavních větvích a voní jako ananas.

Výprava prošla údolím a hned potom vystupovala do vrchu. Domorodci šli lehce a snadno překonávali překážky. Dvě hodiny postupovali výš a výše. Listnaté stromy ustoupily jehličnatým, a kdekoli se objevilo prázdné místo, nezastíněné korunami stromů, pokryly půdu krvavě červené keříky podražcovitých a kopřivovitých rostlin. Jinde poznávali naši přátelé jehličnaté araukarie (blahokvěty), akácie a averrhoy, stromy nesoucí ovoce velikosti slepičího vejce, velmi šťavnaté a navinulé chuti.

Když lovci vystoupili na jakousi náhorní rovinu, vykřikl Jan překvapením. Široko daleko viděl modro nad sebou i kolem sebe. Země byla přímo pokryta kvetoucími lobeliemi, jejichž nesčetné kvítky byly zde tak tmavě modré jako ta obloha nad nimi.

Podle příprav domorodců dalo se soudit, že lovci došli k cíli cesty, že se na těchto horských pláních, porostlých trávami, jež voněly jako vzácné koření, popásá divoký skot, banteng i různé druhy jelenů.

Lovci se rozešli, takže utvořili podkovu a postupovali opatrně, neboť věděli, že není doba pastvy a že zvířata odpočívají.

Na pravém křídle našli a vyplašili první bantengy. Bylo to celé stádo, čítající pět krav a mládě.

Domorodci vystřelili šípy jen na dva kusy a potom pronásledovali raněnou zvěř. Nesmí ji ztratit z dohledu, a proto pádili za ní tak dlouho, až unavené zvíře kleslo. Potom je dobili oštěpy a noži.

Také na levém křídle se ozval ryk a běloši viděli, jak se houf lidí žene za zvířaty, která lehce utíkala ve stádu.

"To jsou jeleni!" vykřikl Jan. "Škoda že nemám svou kulovnici! Ukázal bych těm chlapíkům jak kulka zvrátí zvěř v nejrychlejším běhu."

Planina nebyla rovná, nýbrž četné dolíky a strže nutily k opatrné chůzi. Náhle vyvstaly z vysoké trávy čtyři kusy.

"Hle, horský skot, nejlepší naše zvěř!" zvolal Besár penghantar a již se rozběhl ke zvířatům. Překvapeně okamžitě stála, ale potom se dala na útěk. Dvacet šípů zasvištělo za nimi. Teď nastal lov, při němž každý jednal na svůj vrub,

neboť pronásledovatelé vyplašili nové stádo o šesti kusech a hnali vystrašená zvířata za náčelníkem, který pronásledoval statného býka a dvě krávy.

"Nemohou nám utéci," volal náčelník, "neboť až doběhnou k průrvě, musí se obrátit."

"Stůjte," zvolal strýc František česky, "zabrání-li průrva útěku zvířat, nesmíme tam doběhnout unaveni, neboť potom zvířata snado prorazí naši řadu. Nechte běžet domorodce, dojdeme jistě včas."

Všichni poslechli, a opravdu po chvíli nastal mezi zvířaty zmatek. Už neprchala, ale obracela se proti lidem, kteří jim zabraňovali v ústupu a stříleli na ně z luků a vrhali oštěpy.

Běloši obdivovali obratnost Dajaků, kteří přiskakovali ke kravám a bodali je dýkami.

"Je to ukrutné a hnusné," zvolal strýc, "kule z pušky zabíjí rychle. Toto bodání se mi protiví!"

Také Jan a Diego pocítili totéž a litovali, že se vydali na takový surový lov. Odstoupili a nechtěli se ani dívat, když vtom bolestný výkřik vzbudil jejich pozornost. Jeden Dajak ležel bez života pod nohama býka, zatímco druhý byl vlečen po zemi jako červ. Býk zuřivě šlapal po člověku, a odhodiv náčelníka prudkým trhnutím, vyrazil z kruhu lidí. V slepém hněvu napadl překvapené bělochy.

Již se nebránil, nýbrž útočil na skupinu tří lidí: na strýce Františka, mistra Loupáčka a Boniho.

Strýc František uskočil a ťal po býkově hlavě mečem, avšak Loupáček se smekl a upadl.

Býk se po ráně zapotácel, ale záhy shýbl mohutnou hlavu a vrhl se na Loupáčka.

Vtom třeskla rána, v horském vzduchu jen zcela nepatrně, jako když člověk tleskne, a býk vzepjav se, svalil se vedle Loupáčka. Besár penghantar na to hleděl s úžasem. Zbraň mu vypadla z rukou a oči div mu z důlků nevylezly.

Není pochyby, Malý muž je veliký kouzelník. Orang plimunan zasáhl na jeho rozkaz zuřivé zvíře neviditelnou rukou!

Tak lovci této skupiny ulovili dva kusy a ztratili dva muže. Oba byli mrtvi a tři z ostatních utržili značná zranění. Loupáček však vstal neporaněn.

Běloši prohlásili, že se vrátí do osady. Protože nemají střelené zbraně, nemohou se zúčastnit lovu - a hle, náčelník neodporoval! Vyzval své mužstvo, aby dopravilo ulovenou zvěř do vsi, a odcházel s bělochy velmi zamyšlen.

Čekalo ho však ještě veliké překvapení.

Když všichni sestoupili z planiny do údolí, ozval se z vrcholu hlas: "Besár penghantar je lstivý had. Potrestám jej pro neposlušnost!"

Besár penghantar vyběhl jako kamzík na vrchol skály, a rozháněje se dýkou, hledal v každém křoví, v každé skulině, avšak nadarmo, nikde nenašel ani živé duše.

Sklíčen se vrátil do údolí a dohonil bělochy. "Myslíte, že to mluvil horský duch?" zeptal se náhle.

"Buď duch, anebo neviditelný muž," odpověděl Boni. "Nechtěl bych být na tvém místě, náčelníku!"

Náčelník jen stiskl rty a svraštil obočí, avšak neodpověděl. Ostatní lovecké čety byly šťastnější; neztratily ani jediného muže a ulovily zvěř. Boni pronesl opatrně tu a tam slovíčko a z těch slovíček vzrůstalo pomalu podezření, že veliký duch potrestal náčelníkův oddíl a tak Besára penghantara varoval. Ani tajemná hrozba neviditelného muže nezůstala utajena. Dajaci pohlíželi na svého náčelníka s tajemnou hrůzou, neboť hněv mocného ducha hor byl zjevný. Tanečnice se také dosud neprobudila.

Besár penghantar poručil, aby maso zabité zvěře bylo jednak vyuzeno a jednak usušeno.

Bělochům byly dány nejlepší části a mistr Loupáček byl opět spokojen a ve svém živlu. Zapomněl již na několik hrozných okamžiků, když ucítil horký dech zuřivého býka na tvářích. Při pádu mu revolver vyklouzl a Loupáček jej zvedal, aby zbraň ukryl. Vtom se na něho hnal býk a hrdinný muž, aniž mířil, vypálil ránu do hlavy zvířete, sotva na metr vzdáleného. Proto byl účinek tak silný a náhlý. Bez Janova revolveru by byl Loupáček složil hromádku svých kostiček na planině v horách pod sluncem rovníkovým.

Naši přátelé vylíčili lov panu Smithovi a jeho dcerám mnohem mírnějšími barvami, a když se po večeři sesedli do kruhu, vzpomínali na Evropu a zvlášť na Londýn, který děvčata dosud neznala. Jan a Diego líčili dívenkám veliké město, po delší část roku zasmušilé a mlhavé, avšak tak lidnaté a rozsáhlé, že mu není rovného v Evropě. Vypravovali o velikých domech, z nichž každý je jako palác, o divadlech a muzeích, o obchodech i o životě na ulicích a náměstích. Vzpomínali také na sestřičku Li-lu, která je očekává.

Mladší Emy uzavřela s Janem upřímné přátelství. Ráda se smála jako on a líbily se jí jeho jemné žerty.

Vážnější Mary si zvolila za přítele Diega. Nespouštěla zraky z jeho sametově černých očí, bylo jí, jako by ji hladil.

Také mistr Loupáček líčil - ne však Londýn, nýbrž bohatost a krásu své zoologické zahrady. Své nynější zajatce ovšem už dívkám ukázal, avšak když si vzpomněl na mýválky, pěl o nich takové chvalozpěvy, že obě dívky silně zatoužily poznat tyto neobyčejné tvory. Pozdě večer odcházeli hosté do sousední chýše. Boni šel s nimi.

Když Loupáček ulehl, těžce vzdychl: "Co jen mám zítra vařit k snídani? Nemám ani čaj, ani kávu. Kdyby tak byly makové housky!"

S tímto nedostižným přáním milý mistr usnul.

XXIII.
VÝZVĚDY

Válka letí na černém oři, z jehož nozder srší oheň, jehož hříva se vichrem zdvihá jako mrak. Válka pustoší kraje a zhasíná životy, jako vichr zhasíná planoucí svíce.

Takové obrazy tanuly v myslích Evropanů, když se roznesla zvěst, že nepřítel se blíží k horám.

"Co učiníme, kam prchneme, až se tyto divoké houfy srazí? Za nic se nezúčastním boje, avšak musíme se postarat o bezpečnost dětí." Strýc František navrhoval, aby vyhledali bezpečnou skrýši v horách.

Když však přišel Nanu Boni a zvěděl, jaké starosti trápí bělochy, jen se nepatrně usmál a řekl: "Bude lépe, půjdete-li se podívat na válku. Jistě se moc pobavíte."

"Netoužíme po takové zábavě, máme toho všeho po včerejším lovu dost," odpověděl Jan.

"A přece vás zvu a slibuji vám, že nebudete litovat cesty k prvnímu průsmyku. Zavedu vás na vrch, odkud všecko dobře uvidíte," sváděl je Nanu Boni.

"Půjdeme alespoň my dva," řekl Diego Janovi, "a bude-li to možné, zabráníme ukrutnostem."

Olo-Sambité již odběhli, avšak nešli jen bojovníci, nýbrž i všechny ženy a děti.

Nanu Boni vedl oba mladé muže tak jistě, jako kdyby se byl zrodil v horách, a po půlhodině je dovedl na vrchol kopce, odkud bylo dobře vidět na step.

Do boje vytáhl celý kmen Olo-Katingů. Také s nimi vyšly všecky ženy a děti, ba zdálo se, že právě nejstarší ženy jsou nejbojovnější, neboť stály v prvních řadách a čekaly, až se přiblíží kmen Olo-Sambitů na doslech!

Sotva se to stalo, nastala palba, nikoli však z luků a foukaček, nýbrž palba nadávek! Strany zůstaly v náležité vzdálenosti, avšak přece jen byly tak blízko, že slyšely výkřiky a viděly posunky. Jan a Diego se chvíli dívali, avšak nemohli se zdržet upřímného smíchu. Hádky hokynářek a sváry kramářek na veřejných trzích se jevily jako cvrlikání vrabců proti zápasu bojovných kohoutů. Po hustých přestřelkách nastal příval výkřiků, hrozeb, posměchu a dráždivých vyzývání, že jistě uprchla všecka zvěř z dalekého okolí. Mládež napodobila matky a babičky a vybíhala z řad proti sobě.

A muži bojovníci? Usedli nebo ulehli do zálohy a bavili se podněcováním a spíláním žen.

Po hodině byly obě strany tak unaveny, že horlivé bojovnice padaly k zemi vysílením. Potom muži vstali a vydali se na zpáteční pochod!

"A to že je válka?" ptal se Jan, který se dobře bavil.

"Ano, to je zdejší válka," potvrdil Nanu Boni. "Dnes a snad ještě několik dní bude příměří, a potom začne tato válka znova."

"A jak dlouho budou naši nepřátelé provozovat tuto komedii?" tázal se Diego.

"Čtrnáct dní nebo měsíc. Někdy trvá tato ženská válka i několik měsíců," odpověděl Boni.

"Kdyby se ty staré ženy nechovaly tak neslušně, pozvali bychom i ostatní, aby se podívali na nekrvavou vojnu," usmál se Jan a odcházel s ostatními k osadě.

"A přece skončí válka krvavě," pravil Boni. "Tímto drážděním dodávají ženy bojovníkům statečnosti. Nadávky vydrážďují muže a budí pomstychtivost. Strana, které se podaří za noci přelstít stráže a zapálit chýše, je vítězem, který zuřivě vraždí a ničí překvapeného nepřítele, jenž ztratí zmužilost a nebrání se ani."

Mladí muži se vrátili do osady, kde se Jan žertovným způsobem snažil vylíčit boj zdejších amazonek, avšak nemohl se přece zbavit posledního obrazu, jenž Boni vylíčil. Oba mladí muži si potají slíbili, že budou v noci střídavě bdít, aby snad...

"Do hor se Olo-Katingové neodváží," namluvil Jan sobě i Diegovi, "ale hrozí jim nebezpečí přepadení. Besár penghantar je zlý a mstivý lupič."

Třetího dne se všichni Olo-Sambiové vypravili do stepi, aby oplatili Olo-Katingům návštěvu. Beser penghantar sice pozval bělochy, aby se zúčastnili výpravy ale když pozvání odmítli, nenaléhal. Odešel klidně, stažené obočí nevěstilo však dobré myšlenky a úmysly.

Naši přátelé využili nepřítomnosti Dajaků k vycházce do hor. Jan a Diego věděli sice mnoho o tvorech a rostlinách, avšak dívky znaly život těchto tvorů a vzpomínaly si na tolik zajímavých podrobností a dobrodružství, že omladina ani nepozorovala, že se společnost roztrhla. Strýc František, Loupáček a pan Smith odpočívali na skalním útesu, zatímco neúnavný Boni kroužil kolem mladých lidí a přinášel jim květy nebo šťavnaté ovoce, které dovedl nalézt jenom on.

Příjemně unaveni, a přece nadmíru spokojeni vrátili se k dosud pustým chýším, neboť kmen se ještě nevrátil.

"Snad se Besár penghantar neodvážil k útoku?" zeptal se Jan Boniho.

"Ne, ve dne se nebojuje se zbraní, avšak Besár penghantar prodlévá dlouho ve stepi proto, že chce dokonale poznat všecky podrobnosti krajiny, aby jich mohl použít i za tmavé noci."

Za hodinu nastal hluk a ruch. Kmen Olo-Sambitů se vracel domů. Strýc František a pan Smith marně přemýšleli o tom, jak by odešli z osady Olo Ambitů.

"Mohli bychom použít Loupáčkovy kouzelné moci," pravil strýc. "Besár penghantar by se neodvážil nás zdržovat, avšak bez všech našich věcí, složených u Olo-Katingů, a zvláště beze zbraní nemůžeme se vydat na tak dalekou cestu. Také pro dívky musíme nalézt nosiče. Kdybychom teď odešli k Olo-Katingům, prohlásil by nás Besár penghantar za zrádce a naši ochránci by žádali, abychom jim pomohli proti nepřátelům."

Boni hledal vhodnou skrýši v horách. Když už se válka protáhla až k desátému dni, přiběhl Škaredáč vzrušen do chýše a zvěstoval, že strašný konec války je nedaleko. Naštěstí byly dívky ve své světnici v sousední chýši.

"Podle čeho soudíš, že nastane noční útok?" ptal se pan Smith.

"Spatřil jsem vyzvědače Olo-Katingů, ne však na straně od stepi, nýbrž v horách. Domnívám se, že náčelník Olo-Katingů přemluvil některý sousední kmen, aby se s ním spojil. Bylo by to snadné. neboť Olo-Sambitové mají mnoho nepřátel. Podaří-li se Olo-Katingům lest a upoutají-li všecku pozornost Besára penghantara na sebe, vniknou jejich spojenci z hor nepozorovaně do osady a pak běda všem, kdo jim padnou do rukou!"

"Našel jsi vhodný úkryt?" ptal se Samuel Smith.

"Našel jsem jeskyni, ve které se můžeme skrýt, naneštěstí však nevíme, kterou noc podniknou Olo-Katingové útok."

"Půjdu a zeptám se jich," řekl Diego, "opatři mi oděv a pera, Boni, odejdu před nocí."

"Diego!" zvolal strýc František. "Nedovolím, abys odešel!"

"Otče, nejen tvůj drahý život, ale i životy nás všech jsou v nebezpečí a tu bych měl váhat? Mluvím nejlépe z vás zdejší řečí, vštípil jsem si do paměti všecky podrobnosti krajiny a jen já projdu všudy, kde byste vy uvázli."

A když strýc František zamračen ještě mlčel, objal ho Diego a řekl lichotivě: "Otče, drahý a jediný, proč jsi mě učil lásce a vděčnosti?"

"Jdi, synu, mé srdce jde s tebou!" řekl strýc František a prudce přivinul Diega k srdci.

"Řekněte svým dcerkám, že stojím na stráži, pane Smithi. Není třeba, aby se znepokojily," pravil Diego, podávaje ruku panu Smithovi na rozloučenou.

"Mistře Loupáčku, bděte s Bonim celou noc, a ty, Jene, stůj po otcově boku, ručíš mi za jeho život!"

"Půjdu s tebou," řekl Jan temně.

"I ty Jene?" zvolal nyní strýc František.

"Strýčku, jsem dost nešťasten, že jsem se nenabídl první. Či snad pochybuješ o tom, že mé srdce je tvrdší než Diegovo? Nevychoval jsi nás stejně?"

Loupáček, který seděl v koutě, vzdychl. Boni vyběhl, aby opatřil oblek a barvu na Janovo bílé tělo.

Mistr Loupáček si připadal jako na rozcestí. Koho měl opustit. S kým měl jít, vždyť je všecky stejně miloval.

Strýc František uhodl, co se děje v Loupáčkově srdci.

"Milý mistře, spoléhám na vaši ochranu, jen vy dovedete ukrotit náčelníkův hněv, kdyby se dověděl o nepřítomnosti našich hochů. Nyní pojďte k dívkám, aby nepřišly sem a nezvěděly, co se děje!"

Ještě jednou objal strýc František své hodné a statečné syny, napomenul je k opatrnosti, žádal je, aby se brzy vrátili, a potom vyšel s panem Smithem i s Plutem z chýše, v níž však zůstal mistr Loupáček, aby pomáhal při přestrojení Jana a Diega za Dajaky.

Po půlhodině se vrátil Boni a přinesl žádané věci. Podal Loupáčkovi hrst dužnatých listů a poradil mu, aby je kamenem rozmělnil a aby šťávou z nich natřel Janův obličej, krk a ruce.

Také Diegovi se doslalo několika šmouh, a než nastal krátký soumrak, vyšli z chýše dva mladí Dajaci a zamířili k zalesněnému svahu. Neobávali se stráží, neboť teprve krátce před západem slunce vysílal Besár penghanlar bojovníky na stráž. Šlo jen o to, aby nepotkali některého Olo-Sambitu náhodou.

Prošli bez nehody, a když vklouzli do houštiny, spokojeně si oddechli.

Soumrak rychle ustupoval noci a Jan s Diegem nyní pospíchali bez obav směrem ke stepi. Proklouznou-li šťastně průsmyky, vyhrají odvážnou hru.

Nikde nespatřili živou duši, až v posledním průsmyku uviděli oheň.

"Musíme se proplížit kolem," řekl Diego. "Pro mne to bude snadné, obávám se však, že tebe lezení po čtyřech velmi unaví."

"Jdi přede mnou a uvidíš," odpověděl Jan.

Brzy se přesvědčili, že hlídat měl vlastně oheň, neboť čtyři strážci, kteří seděli kolem, dřímali hned na počátku noci.

Jako stíny došli naši přátelé k ohni na dvacet kroků, teprve potom uznal Diego za vhodné, aby se shýbli a plazili se po čtyřech vždy jen několik metrů. Šťastně se proplížili kolem ohně, neboť Dajaci jej rozdělali v nejširší části průsmyku. Když minulo nebezpečí, že by se běloši prozradili, vstali a pospíchali kolem posledních výběžků hor do stepi.

Noc byla tmavá, jen hvězdy svítily kdesi příliš vysoko, takže jen slabý svit dopadal na zem, to však stačilo, aby naši přátelé rozeznali skupiny stromů nebo keřů.

Jen bývalý indiánský chlapec mohl určit správný směr, jen on rozuměl hvězdám a vtiskl si za dne do paměti různé známky krajiny, aby nezabloudil.

Diego uchopil Jana za ruku a šeptal:

"Teď klusem, Jene, do rána musíme být zase doma."

Mírný, stejnoměrný poklus je lepší než spěšná, nepravidelná chůze. Plíce oddechují sice silněji, avšak dech se nekrátí a nohy v stejnoměrném taktu se brzy neunaví.

Po dvou hodinách poklusu a po dvou odpočincích, trvajících vždy asi pět minut poznal Diego, že se přiblížili k osadě Olo-Katingů. "Teď musíme jít volněji a opatrněji," pravil, "neboť starý náčelník vyslal jistě stráže daleko do stepi."

Tak šli asi půl hodiny, když Diego strhl náhle Jana k zemi, neboť jim nad hlavami zasvištěl šíp.

"Nestřílej synu Olo-Katingů!" zvolal Diego. "Jsme přátelé."

Když však nikdo neodpovídal, řekl Diego do tmy: "Jsme vaši hosté, běloši, kteří přinášejí náčelníkovi důležité zprávy. Oznam mu to!"

"Nepřicházejte blíže," ozval se hlas, "oznámím náčelníkovi, že jste přišli."

Jan a Diego čekali dlouhou chvíli, než uslyšeli ze tmy opět hlasy. Z toho poznali, že přichází více lidí.

"Kde se skrývají běloši?" ozval se náčelníkův hlas.

"Já a můj bratr tě očekáváme, neskrýváme se," odpověděl Diego.

Opatrný náčelník vyslal čtyři muže směrem k bělochům. Domorodci přišli tak tiše, že náhle vyvstali před mladými muži, jako kdyby vyrostli ze země.

"Odevzdejte nám zbraně!" řekli muži a vztáhli ruce na zajatce!

"Máme jen krátké nože," řekl Diego, "tu jsou. Přicházíme jako přátelé."

Muži obklopili bělochy a vedli je k náčelníkovi. který sice poděkoval na pozdrav, potom však umlkl, nedůvěřuje tmavé stepi. Chtěl vyslechnout nenadálé hosty až v chýši, kam brzy dorazili.

"Proč jste přišli?" otázal se náčelník, když všichni vešli do osvětlené místnosti.

"Víme, že chystáš brzký noční útok na osadu Olo-Sambitů," řekl Diego, "protože se však nechceme zúčastnit boje proti vám, odejdeme z osady. Abychom však svým odchodem nevzbudili podezření Olo-Sambitů, musíme vědět, kterou noc udeříš na jejich osadu."

Starý náčelník svraštil čelo a jeho oči zlověstně zahořely.

"Jste zrádci, kteří chtějí varovat lupiče!" vykřikl.

"Znáš nás, že zrádci nejsme, a urážíš nás, ačkoli jsme byli vašimi hosty," odpověděl vyčítavě Diego. "Kdybychom byli v osadě jen my, muži, neptali bychom se na dobu útoku, avšak v zajetí jsou také dvě dívky, děti Samuela Smithe.

Starý náčelník chvíli přemýšlel. "Proč jste od nás uprchli k nepříteli?"

"Byli jsme zajati, když jsme hledali Samuela Smithe. Překvapili nás při odpočinku," odpověděl Diego.

"Vaši sluhové uprchli za noci za vámi, jste zrádci," opakoval náčelník. "Dám vás spoutat, abyste nemohli zase uprchnout k lupičům Olo-Sambitům."

"Dobře," pravil Diego, "nedůvěřuješ slovům bělochů, kteří neklamou, avšak věz, nevrátíme-li se dnešní noci zpět, pochopí Besár penghantar, že jsme uprchli k vám, a bude tím opatrnější anebo sám podnikne útok co nejdříve."

"Ať jen přijde, nás nepřekvapí!"

"Mýlíš se, náčelníku, nevrátíme-li se ještě této noci, doví se Besár penghantar, že tvoji spojenci v horách mu připravují vpád do zad." řekl Jan.

Starý náčelník poskočil jako raněný tur a vykřikl: "Co o tom víš? Mluv, mluv rychle, sicel"

"Nehroz, náčelníku," pravil klidně Diego. "Můj bratr ti dokázal, že nejsme tvoji nepřátelé. Víme o tvých spojencích, a přece mlčíme. Besár penghantar nemá dosud o nich tušení."

Toto sdělení bylo nesmírně důležité, neboť kdyby se prozradil tento plán starého náčelníka Olo-Sambitům, ztratilo by se všecko.

Zachovají-li běloši tajemství, projeví tím velké přátelství Olo-Katingům. Mimoto mohou jim nemálo prospět, donesou-li vzkaz spojencům.

"Jednoho z vás propustím," rozhodl náčelník. "druhý zůstane zde jako rukojmí."

"Zase nás urážíš," řekl Diego, "a nejednáš chytře. Besár penghantar pozná, že jeden z nás chybí."

"Za dne nic nepozná," odpověděl náčelník, "neboť nebude mít kdy. Zítra odpoledne podnikneme zdánlivý útok, zdržíme jeho lid na stepi až do večera a zatím naši spojenci přepadnou osadu."

"Tedy již zítra?" zvolal Jan. "Nuže pospěš, Diego, zůstanu zde jako rukojmí."

Diego uznal, že nelze učinit nic lepšího. Teď věděl nejdůležitější zprávu, a proto pravil: "Nechť se stane, jak si přeje náčelník. Můj bratr zůstane zde, já se však musím vydat hned na cestu, abych došel do osady přede dnem."

"Jdi!" řekl náčelník. "A zradíš-li nás, zemře tvůj bratr a všichni běloši vytrpí muka, než naposledy vydechnou. Zazpíváš-li několikrát opatrně do hor: ‚Saja mima tídor!' - Chce se mi spát! - prokážeš mi dobrou službu."

Diego objal Jana, podal náčelníkovi ruku a odcházel.

"Půjdu s tebou do stepi," pravil náčelník, "a ukážu ti směr!" Unavený Jan osaměl a ulehl na podlahu, nedbaje, že je to tvrdé lůžko.

Když se náčelník vrátil, byl překvapen, že Jan spí. To starce velmi upokojilo.

"Tito běloši jsou poctiví v přátelství i v hněvu," pravil potichu a odešel.

XXIV.
BOJ

Diego proběhl step bez nehody, a když vešel do průsmyku, spatřil jen hromádku řeřavého uhlí a kolem spící stráže. Prošel kolem nepozorován, znepokojovalo ho však, že hvězdy zbledly a že den se rychle blíží.

Ve druhém průsmyku bude stráž jistě bdělejší, a přece i tudy musí proklouznout. Než dospěl k druhé soutěsce, zarděly se vrcholky nejvyšších kopců. To zvěstovalo, že slunce již vstává za horami a že zakrátko jasně ozáří celý kraj.

Diego se náhle zastavil, neboť zaslechl jak se skulil kámen se skály.

"Odkud přicházíš? Kam jdeš?" vykřikl kdosi z ranního šera.

"Od přední stráže," odpověděl Diego, nezaleknuv se. "Olo-katingské krysy se hnuly ze svých nor, musím to oznámit Besáru penghantarovi."

"Tedy pospěš!"

Diego pospíchal, mihl se kolem stráží, ani se neohlédl a hnal se do vrchu, avšak když zmizel z dohledu stráží, uskočil z cesty a změnil přímý směr v oblouk, chtěje osadu obejít a přijít do ní od jihu. Tak si ovšem zajde, avšak nevzbudí podezření, neboť Olo-Sambité byli přesvědčeni, že jim z hor nehrozí nebezpečí, a proto je nestřežili.

Diego opatrně probíhal údolími, opatrně vystupoval na kopce, a jsa zakryt stromy nebo křovinami, postupoval bezpečně. Již viděl před sebou nad údolím osadu, když náhle spatřil na nedalekém vrcholu kopce postavu, která jistě pátrala v okolí, neboť vstávala a zase se rychle shýbala.

Zkusím náčelníkovo heslo, řekl si Diego, zbavím se tak poselství, a zazpíval ne příliš hlučně: "Saja mima tídor!"

Postava se rychle vypjala a odpověděla písní:

"Matahari tabé gunung!" - Slunce pozdravuje hory! - a zmizela.

Starý náčelník se sice nezmínil o odpovědi, ale mezi Dajaky není zvykem, že by se pozdravovali písněmi.

Vzkaz byl tedy pochopen.

Diego se opatrně plížil k osadě, avšak dnes nebylo opatrnosti potřebí, neboť hudebníci svolávali opět obyvatelstvo k poradě, tlukouce dlaněmi do kovových desek a dřevěných nádob.

Boni již dávno obcházel osadu, čekaje na bělochy.

Jakmile spatřil Diega, pospíšil k němu a zavedl ho do houštiny, do níž ukryl oděv Evropanů.

Diego se rychle oblékl, a potom zvolna kráčel k chýši, kde přátelé toužebně čekali na jeho a Janův návrat.

Všichni se ulekli, když vešel jen Diego, avšak brzy se upokojili, když vyslechli jeho zprávy. Janovi nehrozí nebezpečí, sami však se musejí postarat o vlastní bezpečí.

"Tedy dnes v noci," pravil strýc František. "Vašim dcerkám, milý příteli, musíme alespoň tolik říci, že v noci bude v osadě příliš bouřlivo, a že se proto uchýlíme do jeskyně. Hůře bude, jak vymluvíme nepřítomnost Janovu."

"Odejděte všichni do chýše mého pána," radil Boni, "a tam zůstaňte celý den buď ve světnici, nebo na pavlači. Zde zůstanu jen já. Nikdo se neodváží vejít, neboť řeknu zvědavcům, že mladý běloch onemocněl."

Jiné rady nebylo, a proto všichni uposlechli. Dívky se sice tázaly, proč nepřišel také Jan, avšak musely se spokojit s

odpovědí, že poněkud churaví a nesmí opustit lůžko. Emy i Mary si ovšem chtěly zahrát na milosrdné sestry, avšak otec to nedovolil. Tvrdil, že Jan potřebuje naprostý klid a že se do večera uzdraví.

Den byl nekonečný, a proto vyšel Diego s dívkami a Plutem na procházku, zatímco ostatní seděli na pavlači, aby domorodci nepoznali, že někdo chybí. Nikdo si však bělochů nevšímal, neboť válečné události spěly zjevně k vyvrcholení. Dráždění, jež se obden opakovalo, již omrzelo obě strany a bude nutno popudit nepřítele k nerozvážnosti, která jej zahubí.

Besár penghantar vymyslil také plán. Rovněž on chtěl strojeným útokem odlákat nepřítele od osady, kterou měl druhý oddíl přepadnout.

Olo-sambitská osada, chráněná dvěma soutěskami, byla nedobytná, o tom byl náčelník lupičů přesvědčen. Proto se odvážil k tomu, že vyvede všecky útočníky do stepi. Dnes chtěl jen manévrovat, a až si nepřátelé na tyto manévry zvyknou, vrátí se do osady jen část bojovníků, kdežto část útočná zůstane skryta v houštinách a za noci obejde velikým obloukem osadu, do níž vnikne z opačné strany.

Mistr Loupáček vyšel na zvědy a přinesl zprávu, že Olo-Sambité opět vyšli vojensky do stepi. Potom se staral o to, aby dnes připravil dříve večeři.

Den se schýlil k večeru, Olo-Sambité se vrátili z výpravy, a nic neprozrazovalo, že dnešní noc bude osudná.

Diego se ptal Boniho, zdali hrozí nebezpečí smrti také ženám a dětem, avšak Boni ho ujistil, že Dajaci bojují jen muž s mužem a že k všeobecnému boji asi nedojde, protože přepadená osada se obyčejně vzdá.

Jakmile nastal krátký soumrak, odešel pan Smith s dívkami do jeskyně, kam je Boni zavedl, a brzy potom přišli i ostatní, až na Diega, který stál na stráži.

Ačkoli muži věděli, co se chystá, dbali o to, aby se děvčátka neznepokojila. Diego přišel na chvíli a oznamoval, že je všude ticho. Janovi se prý daří lépe a prosí všechny, aby se neznepokojovali. Potom Diego prohlásil, že se musí k němu zase vrátit a že přespí u něho v chýši.

Dívky litovaly nemocného Jana, věřily však, že zítra bude zase zdráv.

Boni uchystal v jeskyni lože a Loupáček radil, aby šli spát, a zhasl i lampičku, neboť zvěř a Plutův štěkot by je prozradily.

Mary s Emy pochopily, že se muži snaží něco zatajit, byly však rozumné a neptaly se. Tma a ticho uspávají, a proto usnuli i naši uprchlíci, jen Boni vyklouzl z jeskyně a přiblížil se k Diegovi, o jehož stanovišti věděl, a usedl za ním.

"Kdy nastává obyčejně útok?" tázal se Diego.

"O půlnoci," odpověděl Boni, "boj trvá pak do rána a při východu slunce odcházejí vítězové..."

Oba ztichli a bystře naslouchali. Seděli asi hodinu, když náhle Boni prudce vydechl, a uchopiv Diega za rameno, ukazoval k osadě. Tam poskočilo světlo od země, proběhlo mezi chýšemi, a hned potom se objevila světla v celé osadě. Náhle však tyto bludičky zmizely, neboť jasně vzplála střecha jedné chýše a hned nato se ozvaly výkřiky. Diego vstal a zíral na zhoubné dílo zdivočelých lidí.

Jako střelný, prach, roztroušený v řádce a na jednom konci zapálený, rychle chytá, tak rychle se šířil požár. Plameny letěly po střechách a v několika minutách plály čtyři řady chýší, vysílajíce k černému nebi spousty dýmu.

Křik se změnil v ryk, lání a bědování, ale Besár penghantar neztratil rozvahu.

Diego běžel k osadě, Boni ho však zadržel a horlivě mu domlouval:

"Dosud ne, teď nastane řež, nikomu neprospěješ, a sám zahyneš, nemáš zbraně."

A do hořící osady se opravdu hnaly davy Olo-Katingů.

Starý náčelník přivedl své bojovníky, kteří se proměnili v zuřivé mstitele. Také Besár penghantar už uspořádal svůj šik a očekával útok nepřátel.

Zahoukla rána z pušky, osudná rána pro lupiče, neboť kule srazila jejich vůdce. To byl pozdrav starého náčelníka. Darovaná puška ho nezklamala.

Když Olo-Katingové viděli, že obávaný Besár penghantar padl, vskočili do davu nepřátel.

Diego se odvrátil od strašného divadla a odcházel hluboce zamyšlen a zarmoucen.

Ani nepozoroval druha, který šel s ním, až když za sebou uslyšel hlas: "Je to hrozné, hrozné!"

Diego sebou trhl, a když uviděl Jana, sevřel ho do náručí.

"Jene!"

"Diego!"

Oba mladíci, líbajíce se pocítili slané slzy, nestyděli se však za ně, neboť plakali nad pobloudilým, ubohým lidstvem.

XXV.
OPĚT NA SVOBODĚ

Když se spáči v jeskyni probudili, bylo dílo zkázy již dokonáno. Jan a Diego stručně pověděli, co se dělo. Loupáček se bil pěstí do hlavy, že spal, když tak hrozné děje se odehrávaly nablízku. Naštěstí odnesl všecky své klece do jeskyně a jejich obyvatelé se hlásili o snídani.

Z osady zůstaly jen kupy popela a ohořelých kmenů. I živé stromy zahynuly v žáru.

Lidé zde však nebyli; přemožení uprchli a vítězové odešli. Po krátké poradě se naši přátelé rozhodli, že odejdou k Olo-Katingům.

Po snídani se ihned vydali na cestu. Obešli bývalou osadu, aby dívky nespatřily strašné podrobnosti boje, a sestupovali z hor. Jan a Diego museli často nést dívenky, aby mohli rychleji postupovat. Když vyšli z průsmyku, zrobil Boni s Loupáčkem prostá nosítka. Ačkoli dívky tvrdily, že stačí v chůzi mužům, přece po hodině rády usedly do nosítek. Loupáčkovi a Bonimu byla svěřena Emy, kdežto Diego s Janem nesli Mary. Emy, sedíc jako ptáček na větvi, si velmi libovala, že kdyby spadla, že by se neuhodila, protože její nosiči jsou mnohem menší než Jan a Diego. Mary však byla spokojena a splétala květiny, jež jí podával Diego, ve dva věnce pro své věrné rytíře.

Protože nebylo naspěch, odpočívali naši přátelé často ve stínu hájů a Boni našel nějaké pěkné ovoce na občerstvení.

Teprve po poledni dorazili běloši do olo-katingské osady, kde byli vlídně uvítáni, neboť vítězové jsou vždy vlídní, dokud nevyprchá radost z vítězství.

Starý náčelník dovedl hosty do svého příbytku a pro rodinu pana Smithe dal vyprázdnit sousední chýši, neboť stany byly strženy.

Strýc František bydlel však raději ve stanu, a poručil, aby je znovu postavili. Potom požádal náčelníka, aby na zítřek svolal radu. Loupáček byl zase doma: běžel ke své plotně. Boni pak, vyžádav si doprovodu dvou domorodců, vrátil se do průsmyku pro klece, neboť je nemohli nést zároveň s nosítky.

V osadě Olo-Katingů bylo veselo a živo. Domorodci snesli bělochům tolik pokrmů, ovoce a mléka, že Loupáček uspořádal velkou hostinu. A když se Boni vrátil s klecemi, nechybělo Loupáčkovi již nic, vždyť všichni se výborně baví u stolu, sedí na stolicích, muži pijí výbornou kávu a dívenky čaj!

"Opravdu jako v pařížské kavárně, jak kdysi řekl pan Jan," povídal Loupáček Bonimu, "však to jednou uvidíš sám a vykulíš oči, ty pohane!"

Druhého dne dopoledne žádali běloši od domorodců rady a pomoci. Když prohlédli mapy, shledali, že k řece Ar Serojanu, jež nese do polovice toku také jméno Pemboeang, dorazí po třídenním pochodu a že po této řece, tekoucí přímo k jihu, nejsnadněji doplují k moři. Po Pinohu se nechtěli vracet, neboť rádža v Nangah Pinohu se jistě doví od uprchlých lupičů o smrti spojence Besára penghantara a pomstil by se na bělochách anebo by jim znesnadnil odchod.

Olo-katingští bojovníci vyslechli přání bělochů a horlivě se radili, neboť ačkoli jsou Dajaci málomluvní, jsou přece dobří řečníci. Běloši musejí projít pohořím, nemohou tedy užít jiných prostředků než nosičů. Spojenci Olo-Katingů jsou dosud zde, jejich osada leží na východ, a řeka, jež se vlévá do Ar Serojanu, jim je známa. Náčelník nabídl hostům deset mužů až k řece Ar Serojanu, a když obdržel darem "prsty, které usmrcují" - revolver a několik hrstí nábojnic, byl všecek šťasten.

Olo-Sanangové, spojenci Olo-Katingů, pomohou nést barang-barang - náklad bělochů, neboť také touží po darech.

Boni a Loupáček měli plné ruce práce, neboť rozdělit všecky vaky a koše a vyrobit nosítka pro dívky vyžaduje mnoho času.

Domorodci jim ovšem pomáhali, přesto však uplynuly ještě dva dni, než se karavana mohla vydat na cestu k východu.

Těchto dvou dnů využil Samuel Smith k vycházce s dcerkami a s přáteli k opuštěnému hrobu své manželky.

Musela zůstat zde v pustině sama, avšak laskavá příroda pokryla její hrob tolika květy a vysílá sem často své zpěváčky, že se jí nezasteskne.

Vyprovázeni celým kmenem, odcházeli naši přátelé z osady Olo-Katingů k neznámému východu. Než uplynou ranní chladnější hodiny, dorazí karavana do hor, a potom ve stínu stromů a údolí snesou horkost rovníkového slunce.

Upřímně se rozloučili se starým náčelníkem, který zničiv sídlo nebezpečného souseda, těšil se na dlouhý mír.

Nosiči kráčeli hbitě a Jan s Diegem, provázejíce nosítka dívek, starali se o jejich zábavu.

Potravin měli na dva dny, nemuseli se zdržovat lovem, a Boni s Loupáčkem se přičinili, kdykoli našli zralé ovoce, aby rozmnožili zásoby. Početná karavana cestuje bezpečně a pohodlně. Běloši trávili noci pod stany a vstávali zdrávi a čilí.

Druhého dne dorazili k osadě Olo-Senangů, kde se rozešli s bojovníky a kde si najali dalších deset nosičů.

Cesta horami byla sice obtížná, avšak příjemná.

Z vrcholků hor se naskytovaly krásné rozhledy na kuželovité kopce a na lysé štíty, v jejichž lůně jsou ukryty poklady zlata a drahých kamenů, avšak hrabivé lidské ruce sem dosud nedosáhly.

Naši přátelé po nich netoužili. Jejich zraky hledaly řeku, která, podle tvrzení domorodců, už byla nedaleko.

A opravdu, třetího dne k večeru dorazili k nevelké řece, jež byla na mapě označena jako bezejmenný přítok Ar Serojanu.

"Nemá-li dosud jméno, pokřtíme ji," navrhoval Jan. "Ať se jmenuje Mary-Emy!"

Dívenky radostné souhlasily a dívali se, jak Jan vpisuje jejich jména do mapy k nepatrné říčce.

Bylo přirozené, že všichni mysleli na vor. Dnes bylo již ovšem pozdě, avšak zítra zrobí domorodci pohodlné a bezpečné plavidlo. Noc uplynula klidně, a jakmile vyšlo slunce, dal se do práce, kdo jen ruce měl.

Chtěli, aby vor byl lehký, řiditelný, a přece pevný. Strýc František se však nakonec rozhodl pro vory dva.

"Na předním se poplavíme my, kdežto na druhém, který povlečeme za sebou, složíme své věci."

Loupáček a Boni dohlíželi, aby kmeny byly pevně svázány. Okraje voru zvýšili o půl metru, aby někdo nespadl, anebo aby snad některý mlsný varan nepoložil svou ohavnou tlamu zvědavě na vor. Dívky si hrály s Plutem, neboť muži odmítli jejich pomoc.

Stavba plavidel a chýše na předním voru si vyžádala celého dne, avšak noc strávili naši přátelé již na vorech pod "vlastní střechou".

"Tak mi to připadá, že jsme opět na své džunce Li-lu," řekl Jan a blaženě se usmál při vzpomínce na drahé jméno.

Nazítří se Evropané rozloučili s Dajaky. Hojně je obdarovali a pustili vory po proudu. Pluto vesele štěkal. Boni to vykládal jako dobré znamení.

Dlouhé bambusové tyče v silných rukou mužů poháněly znamenitě vor po proudu. Dívenky seděly ve visutých sítích a těšily se z řady rozkošných obrazů, stále se měnících, jak vory míjely kolem zalesněných břehů. Za pět hodin vyústila Mary-Emy do Ar Serojanu.

Protože vody Ar Serojanu přicházely z hor, tekly velmi rychle při značném spádu řečiště. Nikde však nebylo v řece překážek, které by hrozily srážkou.

Avšak bylo přece nutno přirazit ke břehu a uvázat vory, neboť mladí lovci se museli postarat o zvěřinu. Obyčejně vycházeli jen Jan s Diegem a Plutem, kdežto Loupáček a Boni hledali ovoce a sbírali palivo.

Při těchto vycházkách neušlo ovšem našim lovcům, že jsou v zemi květů, a když přinesli strýci Františkovi krásné orchideje, rozhodl se strýc, že jich nasbírají několik košů. A zatímco muži hledali a sbírali vzácné rostliny, pletly obratné prsty dívek pod dozorem pana Smithe z proutí, ze sítin, lián a čerstvého lýka nové a nové košíky.

Na vlečném voru vyrůstala barikáda a vor by se potopil, kdyby strýc František neprohlásil, že vor je už dost zatížen, a že tedy již sbírat nebudou.

Jednoho dne spatřili Evropané nedaleko břehu osadu a zanedlouho přiběhlo k řece pět domorodců, kteří volali na cizince, aby přistáli.

Boni jim odpověděl, že pospíchají, avšak dva domorodci vskočili přece do vody a pluli k vorům. Strýc František poručil, aby nikdo nezabraňoval domorodcům vstoupit na vor. Oba domorodci byli mladí lidé a výborní plavci, jako všichni Dajaci. Připluli jako vydry, a když je Evropané vítali pozdravy a zvali na vor, vyšvihli se z vody.

Chtěli vědět, kdo to pluje a kam. Sami se nazývali Olo-Sampity, a když je strýc František obdaroval hrstí tabáku, odpovídali ochotně na všechny dotazy. Na řece není větších osad, avšak na jihu je město Pemboeang, odkud vyjíždějí holandské lodi proti proudu řeky pro vzácné dřevo teakové, ebenové a železné, které neroste na pobřeží, ale na suchých místech.

"Dojíždějí lodi až sem?" ptal se strýc František.

"Ne, poplujete-li ještě den nebo dva, můžete loď spatřit, neboť v době sucha vyjíždějí tyto lodi nejčastěji."

Potom se snědí chlapíci usmáli a skočili zase do řeky.

Až dosud byli všichni zdrávi, jen Emy si stěžovala, že nemá chuť k jídlu.

Pan Smith se polekal a tím toužebněji hleděl po řece, nespatří-li lodě.

Boni však skočil do řeky, slíbil, že se brzy vrátí na vor. Vrátil se však teprve za hodinu, přinášeje ovoce stromu melounového - papáji. Podobalo se opravdu melounu tvarem i velikostí. Je to oblíbený pokrm domorodců, Boni však věděl, že prospívá žaludku jako lék.

Důvěra Boniho v papáji nebyla zklamána a druhý den chutnalo malé Emě zase jako jindy.

Byl to vůbec šťastný den. V poledních hodinách spatřili naši přátelé loď, připoutanou ke břehu. Byla to ovšem loď nákladní, zpola již naložená kmeny stromů, avšak když vory dopluly až na dostřel, spatřili naši přátelé lidi, vlekoucí kmen ke břehu. Byli to kuliové. Čínský dozorce pověděl Evropanům, že o hodinu níže je druhá podobná loď a že zítra nebo pozítří připluje z Pemboeangu parníček, který obě vlečné lodi dotáhne do města.

Naši přátelé poděkovali za zprávy a pustili se opět po proudu. Protože již včera v noci svítil srp měsíce, umínil si strýc František, že poplují tak dlouho, dokud měsíc nezajde, tedy do desáté hodiny večerní.

Jak milé bylo překvapení Evropanů na vorech. když druhého dne v prvních ranních hodinách spatřili v dálce sloup dýmu!

"Parník, parníček nám pluje vstříc!" volal Jan, ačkoli viděl jen kouř nad řekou, avšak nemýlil se. Za půl hodiny vyjednával až strýc František s majitelem parníčku cenu za dovoz do města. Pro majitele parníčku to byl neočekávaný výdělek, a proto nepožadoval vysokou cenu. Vlečné lodi počkají dva nebo tři dny. Hodinu přinášeli a ukládali Loupáček s Bonim věci na parník, ačkoli jim Jan a Diego, ba i dva muži z parníčku, pomáhali.

A když polom parníček v řece zarejdil a vesele zapískal, přistoupil Samuel Smith ke strýčkovi, a podávaje mu obě ruce, řekl: "Teď teprve věřím, že jsem se svými dětmi osvobozen. Opouštím tuto zemi po dvacetileté práci. Byla ke mě dobrá, byl jsem tu šťasten. Ale přesto toužím po domově a lituji, že jsem jej opustil!"

XXVI.
DOMŮ!

Parníček ubíhal po řece lehounce, podporován proudem, takže příštího dne k ránu zakotvili u břehu, na němž se rozkládalo "město" Pemboeang, ničím se nelišící od malajských osad než tím, že tu bydlelo mnoho Číňanů a mohamedánských Arabů.

Majitel parníčku se dal přemluvit, že doveze Evropany až k moři. U města Telagy je vybízeli aby si vyjeli na veliké jezero, na jehož severním břehu leží městečko Bangkal, avšak naši přátelé poděkovali za radu a žádali, aby jen kapitán hnal svou poslušnou loď ke břehu moře.

"Najdeme tam loď, která by nás dovezla do Pontianaku?" tázal se strýc František kapitána.

"Čínských džunek je všude na pobřeží dost, zvláště v ústí řek," odpověděl kapitán, "a k pobřežní plavbě vám džunka stačí. Domníval jsem se však, že se vracíte do Evropy."

"Ovšem, avšak chceme ještě spatřit Pontianak," odpověděl strýc František, aniž vysvětlil, proč chce spatřit město, které ničím nevyniká.

Parníček dospěl k moři ve šťastnou dobu, kdy tu kotvily tři džunky, které čekaly na náklad dříví, sváženého po řece k ústí. Majitel džunky, Číňan, přijal ovšem raději na svou loď Evropany než dříví, neboť požádal o dvojnásobnou cenu, a strýc František ji hned vyplatil v anglických bankovkách, jimž chytrý obchodník velmi dobře rozuměl.

Slíbil, že vykoná cestu sedmi set padesáti kilometrů za tři dny, protože může plout i v noci.

Tato plavba na čínské džunce byla rozkošnou procházkou a skutečným odpočinkem po prožitých útrapách.

Mnoho drobných ostrůvků a blízké břehy Bornea jevily se jako překrásná zahrada, jejíž nádherné stromy a keře hýřily sytou zelení listů, přebohatou rozmanitostí tvarů a líbeznými vůněmi. Královny palem, četné palmy kokosové, půvabně nakloněné nad vodou, zhlížely se v mořském zrcadle, po němž se prohánělly čluny, džunky, lodičky veslovky i motorové čluny. Denní vedro, zmírněné vánkem z moře, bylo snesitelné, a obě dívky, skryté pod ohromnými lehkými klobouky srau, pobíhaly jako živé houby po džunce a nemohly se vynadivit té kráse.

Tu je bavily létající ryby, vymršťující se z modré vody, tu bílí velcí ptáci, řítící se z modré oblohy k vodě.

Loupáček sršel vtipy a závodil s Číňany v provozování různých kejklí a žonglérské zručností.

Majitel džunky dostál slovu a projevil ochotu, že doveze Evropany do Singapore, jakmile Evropané vyřídí své věci v

Pontianaku.

A proč chtěl strýc František navštívit toto město?

Chtěl vědět, co se stalo s džunkou Li-lu, chtěl poděkovat pontianackému rezidentu a vyzvednout si peníze, které si uložil ve zdejší bance.

Zprávy zněly téměř příznivě, ba i překvapení očekávalo naše přátele, jehož se jistě nenadáli. Džunka Li-lu přivezla náklad, který byl odeslán podle určení do Londýna na velké obchodní lodi, a dosud kotví v ústí nevelké řeky Landaku! Strýc František, provázen všemi přáteli, navštívil milou džunku, o níž Samuel Smith a obě dívky slyšeli tolik pěkného.

"Už nemáš pána," pravil Loupáček smutně, chodě po džunce, "a přece se tak vesele směješ do světa. Nemysli si, že s námi popluješ, nemůžeme tě vzít s sebou, je to tuze daleko!"

"Dáme jí laskavého pána", rozhodl strýc František, "napsal jsem již dopisy. Panu Fua-lingovi jsem poslal peníze a díky a panu Talbotovi ze Sekadovy jsem nabídl darem Li-lu. Jste spokojeni?"

"Hurá, strýčku!"

"Výborně, otče!"

"Nazdar, vzácný pane! Pan Talbot na ní přijede někdy do Irska, a tak se s Li-lu přece zase shledáme," hlásal nenapravitelný mistr.

A když opět seděla naše společnost na Číňanově džunce a břehy Bornea zvolna klesaly a modraly se v dálce, pravil strýc František: "Drazí přátelé, před pěti měsíci jsme se dívali na tyto břehy s touhou. Těšili jsme se, že se shledáme s dávným přítelem, nikdo však z nás netušil, že po pěti měsících popluje s námi do vlasti."

"A to je dobře, že nevidíme do budoucnosti," pravil pan Smith, "před příštím štěstím bychom umřeli touhou a před neštěstím bychom hynuli strachem..."

V Singapore obdrželi naši přátelé hrst dopisů. Každý si nesl své a pospíchal do ústraní, aby si je přečetl.

Loupáček pak vedl Boniho za ruku a ukazoval mu skupiny zahalečů, nakládačů, prodavačů, zjevných i tajných darebáků, přitom Škaredáče otcovsky napomínal: "Povídám ti, Škaredáči, příteli, těchto ničemů se varuj, s nikým nemluv a nic nekupuj!"

Strýc František přinesl z plavební kanceláře dobré zprávy. Anglický parník, ohlášený z Hongkongu, dorazí v noci do Singapore a již před večerem odpluje směrem k Cejlonu.

Všichni vyslechli radostně zprávu, a když druhého dne spatřili Queen Victorii v přístavu, pozdravili ji hlučným "hurá"!

K večeru se v přímořských krajinách pohne vždycky vzduch z moře na zem a ochladí rozpálené hlavy, a snad proto mistr Loupáček, stoje na palubě, loučil se se singaporskými obchodníky mnohem vlídněji než tenkrát, když pohněván odjížděl k ostrůvku Billitonu.

"Mějte se tu dobře," mluvil klidně, "vy zlodějští oškubánkové! Odpouštím vám všecko, vy žvýkači betelu, vy bábabejk papákýtu!"

A opět k němu přistoupil Jan. Položil mu ruku na jeho rameno a ptal se: "Což zase hubujete, milý mistře?"

"O ne, pane Jene, já jsem se jen loučil...

Když naši přátelé vystupovali z přístavního parníku na londýnské nábřeží, přiběhla jim naproti osmahlá štíhlá dívka, a tulíc se do náručí strýce Františka, plakala radostí. A když se Mary a Emy ptaly, kdo je tato dívka, odpověděl strýc František:

"Naše Li-lu a vaše sestra."

Potom šla Li-lu z náručí do náručí a vzpamatovala se teprve, když ji Jan zdvihl a posadil do povozu k ostatním.

Jan vždycky provedl nějaký bujný kousek, za který zasluhoval pokárání, proto mu zatím stiskla Li-lu ruku. Mistr Loupáček a Nanu Boni se starali o živý náklad, neboť ten nelze svěřit cizím lidem.

Pan Smith bude s dcerkami tak dlouho hostem strýce Františka, než si zařídí vlastní domácnost, a tak Mary a Emy poznají nejen starý Loupáčkův zvěřinec, nýbrž i nedělní návštěvníky, kteří se mistra Loupáčka nemohou dočkat.

Ve čtvrtek roznášela pošta úhledné pozvánky, jež zněly:

Mr E. Loupáček si dovoluje oznámit, že se vrátil z dalekých cest po Východě, a zve zdvořile
(teď bylo napsáno jméno hostovo)
na příští neděli do obohacené zoologické zahrady. Rozkošní papoušci, medvídkové, podivuhodný nártoun, přítulný kančil, létající drak aj. nemohou se dočkati Vaší příjemné návštěvy. Skutečný Dajak, náš milý společník a přítel, uvítá každého podáním ruky. Ačkoli se jmenuje Nanu Boni-Škaredáč, je džentlmen.
Na shledanou!

Pozoruhodné! Nevídané! Velkolepé!

Konec

DOSLOV

"Na blízko střílet a na daleko lhát - žádné umění!" praví pořekadlo a mnohý čtenář je nyní opakuje, domnívaje se, že si spisovatel všecko vymyslil. Ale to se mýlí.

Autor této knihy, který se málem dožil svých stých narozenin (*1864, †1961), spatřil poprvé orchideje roku 1892 v zámeckých sklenících v Červených Pečkách. Tehdy byly orchideje velikou módou. Bohatým ženám už nestačily domácí květiny, chtěly mít za každou cenu nejkrásnější květiny na světě - orchideje. Jen proto se tehdy podnikaly nebezpečné

výpravy do dalekých zemí, aby choutky těchto zámožných žen mohly být uspokojeny.

Pečecké skleníky orchidejí byly jedny z nejbohatších v Evropě. Spisovatel František Flos se tam seznámil s jejich pěstitelem Janem Satrapou. Nebyl to nikdo jiný než jeden z hrdinů Lovců orchidejí - Jeník, v té době ovšem už o deset let starší.

Spisovatel sedával večer co večer s tímto mladým mužem a pod rozložitými platany, kaštany a jilmy, obklopen dracénami, cykasy a popínavými růžemi, pozorně naslouchal v tomto zámeckém parku celému vyprávění o výpravě za orchidejemi. Bylo to povídání nadmíru zajímavé, přibližující mu i lid, kraj a zvyky tří zeměpisných oblastí - Střední a Jižní Ameriky a Bornea.

Zároveň četl cestopisy, vyprávějící o těchto zemích, hovořil o nich s cestovateli, kteří jimi prošli, a studoval je i vědecky po všech stránkách. Průběhem let pak vznikly svazky Lovců orchidejí (Lovci orchidejí, V pralesích Ecuadoru a Pod sluncem rovníkovým).

Spisovatel nelitoval, že napsal toto dílo. Vždyť se stalo oblíbenou četbou naší mládeže. Stalo se jí proto, že ukazuje čestnost a hrdinství českých lidí v daleké cizině, jejich lidský poměr k domorodcům a jejich velikou lásku k vlasti. Lovci orchidejí také seznamují čtenáře s přírodou vzdálených míst a s jejich obyvateli. Jejich život nás zajímá i dnes, třebaže od roku výpravy za orchidejemi již uplynuly víc než tři čtvrtiny století. Čtenáři si to musí stále uvědomovat a zároveň mít na paměti, že od té doby vykořisťování tamějších zemí cizími obchodními firmami a monopoly koloniálních států ještě neobyčejně vzrostlo.

Od doby vzniku Lovců orchidejí se ve světě mnoho změnilo. Ve veliké části světa se pracujícímu lidu již dostalo sociální spravedlnosti a koloniální panství se pomalu rozpadají. Ani na Borneu a ve Střední a Jižní Americe nechybějí příznaky touhy po svobodě, po sociální rovnosti, po odstranění vykořisťovatelů. Věříme, že jednou přijde čas, kdy myšlenka svobody a rovnoprávnosti všech národů, ras a tříd zvítězí na celém světě.

Bohumil Říha

VYSVĚTLIVKY

aguti zvíře podobné našemu zajíci

Amazonka příslušnice bájeslovného ženského bojovného národa

Arawakové jedna z nejvýznamnějších skupin Indiánů Jižní Ameriky; sídlili na ostrovech, v Kolumbii a na severovýchodním pobřeží Atlantiku

ariston z řečtiny; kolovrátkový hrací stroj

arum árónovitá rostlina, obsahující škrobovitou moučku

assez francouzsky, čti: asé; dosti

audience z latiny; slyšení, přijetí u vysoce postavené osoby

Aztékové indiánský kmen, dnes asi 750 000 lidí

Babylón původně označoval tento název město ve staré Mezopotámii; v přeneseném smyslu slova znamená zmatek, směsici

Baranguilla čti: barankyla; přístavní město v Kolumbii

batáty sladké jedlé hlízy svlačcovité rostliny

Belize hlavní město Britského Hondurasu

Bogotá hlavní město Kolumbie

Bolívar, Simon José (1783-1830) 6. srpna 1825 se stal prvním bolivijským presidentem po odtržení Bolívie od Španělska

Boon Town anglicky, čti: bůn taun; malé městečko v Britském Hondurasu

Borneo nyní zvané Kalimantan; většina ostrova je dnes součástí Indonésie; zbytek tvoří část Malajsie a britská kolonie Brunei

Brachate španělsky, čti: bračáte; jméno

caballeros španělsky, čti: kavaljeros; oslovení cizinců vyššího postavení (v zemích, kde se mluví španělsky)

Cajas španělsky, čti: kachas; jméno

Kalabozo, Carlos čti: kalabozo karlos

Campeche španělsky, čti: kampeče; hlavní město mexického státu stejného jména

Carillo španělsky, čti: kariljo; městečko v Kostarice

carpintero španělsky, čti: karpihtéro; druh datla

cattleya velká, fialově kvetoucí orchidea

connaughtský z angličtiny, čli: kónótský

Coscomské hory španělsky, čti: koškombské

Contalové indiánský kmen, mající asi 80 000 lidí

don José španělsky, čti: don chosé; pan Josef

Durdík Pavel (1843-1903) český cestovatel; prostudoval zejména život domorodců na Sumatře a Niasu

dřevo teakové, ebenové a železné druhy vzácných a drahých dřev užívaných k výrobě nábytku a lodí

dyzentérie z řečtiny; úplavice, průjem

džentlmen anglicky psáno gentleman; pán; v přesném významu to znamená muže, který se za všech okolností čestně chová

džin taolang strom upas, z jehož šťávy vyrábějí domorodci jed pro otrávené šípy

Ecuador jihoamerická republika, čti: ekvádor

enough anglicky, čti: inaf; dosti

fajn správně německy fein; jemný, dobrý
farma z angličtiny; statek, dvorec
fata morgána z italštiny; vzdušný přelud, který vzniká odrazem a lomem světelných paprsků
Faust hlavní postava dramatu Faust, jehož autorem je významný německý básník Johann von Goethe (1749-1832)
frijoles španělsky, čti: fricholes; druh velkých fazolí
genug německy; dosti
Goajírové čti: goachírové; jeden z aravackých kmenů severní Kolumbie
de Gomez, Lorenzo portugalský mořeplavec pokládaný za objevitele Bornea (r. 1518)
Gomora podle pověsti ze Starého zákona byla města Sodoma a Gomora zpustošena, neboť jejich obyvatelé žili nepěkným životem
Gott im Himmel! Die Herren sprechen tschechisch. Meine teure Landsleute! německy; čti: Got im hyml! Dý hern šprechn tšechyš. Majne tojere landslojte!; Bože na nebesích! Páni mluví česky. Moji drazí krajané!
Guahibové skupina kmenů na horním toku Orinoka, západně od velkého oblouku této řeky, převážně v Kolumbii
hajs správně německy heiss; horký, vařící
hašiš z arabštiny; opojná látka z indického konopí
Hebrej Izraelita, Žid
henneguenová vlákna španělsky, čti: enekenová, jinak zvaná též konopí
Hidalgo y Castilla španělsky, čti: idalgo i kastilja
Ihr schwebt, ihr Geisier, neben mir; Antwortet mir, wenn ihr, mich hort! německý citát z Goethova dramatu Faust, čti: Ir švébt, ír gajstr, nébn mír; antvortet mír, ven ír mích hért!; Vznášejte se, duchové, kolem mne; odpovězte mi, když mne uslyšíte.
Ich will mich hier zu deinem Dienst verbinden, Auf deinen Wink nicht maten und nicht roha německý citát z Goethova dramatu Faust, čti: Ich vil mích hýr cu dajnem dýnst frbindn, auf dajnen vink nycht rosta und nycht rúh; Zde ti chci být zavázán k službě, na tvůj pokyn nedopřát si odpočinku a klidu
Ja, ja, es ist hübsch německy, čti: Ja, ja, es ist hypš; Ano, ano, to je hezké
Ja, ja, Landsmann! německy; Ano, ano, krajan!
jam jedlé hlízy rostliny Dioscorea pluta.
Juan de Grijalsa španělsky; čti: chuan de grichalsa
Juarez španělsky, čti: chuaréz; čistokrevný Indián z kmene Zapotéků, nejslavnější president mexické republiky
kaleidoskop z řečtiny; přístroj zvaný též krásnohled, ve kterém se pestrá sklíčka skládají v obrazce; v přeneseném smyslu slova pojmenování pro pestrou podívanou
Karibové španělsky (caribes); Guatemalci tak říkají všem Indiánům žijícím divoce
kojot psovitá šelma, zbabělá a loupeživá, která je často směšným hrdinou indiánských bajek
kolosal německy (z latiny), čti: kcholosal; kolosální, ohromné
kongres z latiny; zákonodárné shromáždění
Kostarika středoamerická republika
kreol potomek španělských přistěhovalců
krevní msta pomstění nejbližšími pokrevními příbuznými něčí vraždy nebo pohanění
kuli z indičtiny; indický nebo čínský nádeník, nosič břemen
kuruku neboli quetzal, španělsky, čti: kecal; pták pestrých barev, kterého má ve znaku stát Guatemala
Lakandonové indiánský kmen žijící kolem Petenského jezera; jsou příbuzní s kmenem Mayů
liána tropická popínavá rostlina
liberál z latiny; svobodomyslný, volnomyšlenkářský člověk
llanos španělsky; travnaté stepi, louky
mačeta ze španělštiny; dlouhý ostrý nůž
Magellan, Fernando (1480-1521) portugalsky psáno Magalhaes Fernao; slavný portugalský mořeplavec, který první obeplul zeměkouli. Roku 1521 přistáli jeho druhové u Bornea
malárie z italštiny; bahenní zimnice, nebezpečná nemoc, přenášená komárem z rodu Anopheles
maniok nebo také manihot; pryščový polokeř jehož kořeny obsahují škrob, mouku kasavu a jedlé ságo tapioca
Mary čti: Mery
Mayové poslední indiánský kmen žijící na Yucatanu, čítá dnes asi čtvrt miliónu lidí
de Menezes, Jorge čti: chorge; Portugalec rovněž pokládaný za objevitele Bornea (r. 1526)
Mérida hlavní město mexického státu Yucatan
mestic míšenec mezi Indiánem a Španělem; obyvatel Mexika
mezek míšenec hřebce a oslice
Mickel, Sam čti: mikl sem
mijnheer holandsky, čti: mejnher; pán
Mitua jeden z arawackých kmenů jižní Kolumbie
místoguvernér z francouzštiny; nejvyšší správní úředník v zemi
Mištékové indiánský kmen asi se 170 000 lidí
morda odborný výraz pro zvířecí tlamu
mulat ze španělštiny; míšenec bělocha a černošky
My castle anglicky, čti: maj kástl; Můj hrad
Nederland holandsky; Nizozemí (Holandsko)

Nero (37-68) římský císař proslulý rozmařilostí a krutostí
Nuova Lesaca španělsky, čti: nuova lesaka; Nová Lesaca
oáza z latiny: místo v poušti s pramenem vody
oficína z latiny; holičská nebo lékárnická pracovna, dílna
Olo-Katingové, Olo-Pinohové, Olo-Sambitové, Olo-Sampitové. Olo-Sanangové - dajacké kmeny
Dajakové domácí obyvatelstvo Bornea (Kalimantanu)
Oostende belgické lázeňské přímořské středisko
Opatové indiánský kmen, mající dnes sotva 50 000 lidí
Otomiové indiánský kmen, mající dnes přes 300 000 lidi
pagoda z portugalštiny; orientální věžovitý chrám
pekari zvíře podobné praseti divokému, jenže je nižší
penny nejmenší anglický peníz
peso stříbrný peníz; na zlatý dukát se jich počítalo šestnáct: množné číslo pesos
Pimové indiánský kmen, jehož asi 500 příslušníku žije v Mexiku a asi 5000 ve Spojených státech
Pontianak bornejské přístavní město ležící při ústí řeky Kapuasu
pulque španělsky, čti: pulke; kořalka získaná kvašením šťávy z agáve
pupila z latiny; zornice, zřítelnice
pyramindal německy (z řečtiny); obrovské (jako pyramida)
Pýthie čti: Pýtyje; bájná delfská kněžka, která při věštění prý seděla na třínožce
Queen Victoria anglicky, čti: kvín viktória; Královna Viktorie, kdysi jedna z největších zámořských anglických dopravních lodí
Quichové španělsky, čti: kičové; indiánský kmen
rádža z indičtiny; titul panovníka, vládce; kníže nebo král
ranč dvorec
rebozos jemné tkané nebo krajkové přehozy, které nosí španělské ženy na hlavách a upevňují je do vlasů vysokými nápadnými hřebeny
Riberio, Diego na své mapě r. 1529 první zaznamenal Borneo
rušení odborný název pro vyvrhování (zbavení vnitřností) zabitého zvířete
Sáliva skupina kmenů, vklíněná do území Guahibů
San José de Kostarika španělsky, čti: san chosé de kostarika; hlavní město stejnojmenné republiky ve Střední Americe, které dnes má asi 450 000 obyvatel
San Juan španělsky, čti: san chuan; Svatý Jan
sarong dlouhý hedvábný kabátec
savana tropická louka, prérie
selvas španělsky; prales
senátor z latiny; člen senátu, správního a zákonodárného sboru
seňor španělské zdvořilostní oslovení muže; pán
seňorita španělsky slečna
Seriové indiánský kmen, mající dnes 750 000 lidí
van Schotten čti: fan schoten
Singapore přístavní město zvané též Singapur
Sintang vnitrozemské bornejské město ležící při řece Kapuasu
Smith, Samuel čti: smis semjuel
Sodoma viz Gomora
spratek stažená zvířecí kůže
Sundské ostrovy soubor ostrovů přední části Indonésie: Velké Sundy (Sumatra, Jáva, Borneo, Celebes) a Malé Sundy (Balí, Lambok, Sumbawa, Sumba, Flores, Timor)
svobodná umění dovednosti, které se starověkém Římě musel zvládnout mladý svobodný muž (ne otrok): mluvnice, dialektika, řečnictví, aritmetika, geometrie hudba a astronomie
syn Nebeské říše staré pojmenování pro Číňana
Talbot, Patrick čti: telbot petrik
Tapajós portugalsky, čti: tapažos, řeka ve střední Brazílii, jeden z největších pravých přítoků Amazonky
Taraskové indiánský kmen, mající dnes 75 000 lidí
Tenochtitlan španělsky, čti: tenočtitlán; bývalé hlavní město aztécké říše, na jehož troskách vzniklo nynější město Mexiko
terra incognita latinsky, čti: tera inkognyta; neznámá země, neznámá věc
Totonakové indiánský kmen asi se 100 000 lidí
Trop francouzsky, čti: tró; příliš
Uxmal španělsky, čti: ušmal; kdysi jedno z největších měst říše Mayů, které bylo dobyto a zničeno Španěly roku 1541
Venezuela jihoamerická republika
Veracruz nejstarší město Mexika, založené roku 1519
wunderbar německy; báječné
Yucatan čti: jukatán; mexický poloostrov

zambo	černošskoindiánský míšenec; zambové tvoří většinu obyvatelstva v Britském Hondurasu
zancudos	španělsky, čti: synkúdos; druh obtížných komárů ve středoamerických pralesích
Zapotékové	indiánský kmen, dnes má přes 220 000 lidí
žok	z němčiny; velký pytel
14 leguí	asi 60 kilometrů
5 liber	tehdy asi 120 korun